

Α.Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

«Η Συμβολή των Τοπικών Φορέων στη Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση της Πόλης της Πάτρας»

Σπουδάστρια : Αποστολοπούλου Γεωργία

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια : Αλεξανδροπούλου Σταυρούλα

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	σελ 1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	σελ 2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ 4
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	σελ 6
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1</u>	
1.1 Βιώσιμη/Αειφόρος Ανάπτυξη	σελ 7
1.2 Αίτια Περιβαλλοντικής Κρίσης	σελ 10
1.3 Το Διεθνές Πλαίσιο	σελ 11
1.4 Κριτική	σελ 16
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2</u>	
2.1 «Τοπική Ατζέντα 21»	σελ 18
2.2 Κύρια Χαρακτηριστικά της Ατζέντας 21	σελ 20
2.3 Χαρακτηριστικά Αειφόρων Οικισμών	σελ 21
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3</u>	
3.1 Περιβάλλον & Ελλάδα	σελ 22
3.2 Παραδείγματα εφαρμογής Τοπικής Ατζέντας 21 σε Μαρούσι-Χαλάνδρι	σελ 25
3.3 Πρόταση Εφαρμογής Τοπικής Ατζέντας 21 σε Σχολεία	σελ 28
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4</u>	
4.1 Περιβαλλοντική Εκπαίδευση	σελ 29
4.2 Στόχοι της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης	σελ 34

4.3 Η Συνεργασία των Τοπικών Φορέων της Πάτρας για την Αναβάθμιση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σελ 35

4.4 Οι Συνεργασίες των Τμημάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με τους Τοπικούς Φορείς σελ 36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης σελ 38

5.2 Η Σημασία της Αστικής Διακυβέρνησης σελ 43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 Γενικά Χαρακτηριστικά της Πόλης των Πατρών σελ 44

6.2 Έργα Ανάπτυξης-Ανάπλασης σελ 47

6.3 Προγράμματα Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Πόλη των Πατρών σελ 48

6.4 Αρμοδιότητες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος στη Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση της Πάτρας σελ 64

6.5 Αρμοδιότητες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αχαΐας στη Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση της Πάτρας σελ 72

6.6 Αρμοδιότητες του Δήμου Πατρέων στην Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση της Πάτρας σελ 74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 «Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί» & Βιώσιμη Ανάπτυξη σελ 79

7.2 Περιβαλλοντικοί Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί σελ 80

7.3 Οικολογική Κίνηση Πάτρας σελ 84

7.4 Φυσιολατρικός Σύνδεσμος Πατρών σελ 90

7.5 ΦΑΟΣ σελ 93

7.6 Εταιρεία Κοινωνικής Δράσης και Πολιτισμού «Κοινο-Τοπία» σελ 95

7.7 Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος Ρίου	σελ 96
7.8 Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος Πατρών	σελ 97
7.9 «Ερύμανθος»	σελ 98
7.10 Πολίτες Πάτρας εν δράσει	σελ 100
7.11 Πράσινη Επιχειρηματικότητα	σελ 102
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σελ 106
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	σελ 108
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	σελ 109
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ 113

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα πτυχιακή εκπονήθηκε για το Τμήμα Διοίκησης Μονάδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης του ΤΕΙ Καλαμάτας, κατά την περίοδο 2010-2011, υπό την επίβλεψη της καθηγήτριας, κα Αλεξανδροπούλου Σταυρούλα, την οποία ευχαριστώ ιδιαίτερα για τη δυνατότητα και τις ευκαιρίες που μου παρείχε, ώστε να ασχοληθώ με το συγκεκριμένο θέμα εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω το Τμήμα Διοίκησης Μονάδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης του ΤΕΙ Καλαμάτας για τις γνώσεις που μου προσέφερε στη διάρκεια των σπουδών μου.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες και για τον κο Κωνσταντακόπουλο Κων/νο, προϊστάμενο του Τμήματος Περιβάλλοντος της ΑΔΕΠ ΑΕ, για τη βοήθειά του και το χρόνο που αφιέρωσε στη προσπάθειά μου να συγκεντρώσω όσες περισσότερες πληροφορίες μπορούσα για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας.

Τελειώνοντας, δε θα μπορούσα να μην αναφερθώ στους υπαλλήλους της Νομαρχίας, του Δήμου, της Α΄βάθμιας και Β΄βάθμιας Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, καθώς και τους Υπεύθυνους των ΜΚΟ Πατρών, για το πολύτιμο υλικό που μου παρείχαν.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διαχείριση του βιολογικού πλούτου αποτελεί ένα από τα κρισιμότερα ζητήματα της εποχής μας. Εκτεταμένες και διαρκώς εντονότερες επεμβάσεις του ανθρώπου στο φυσικό περιβάλλον για την ικανοποίηση αναγκών που διευρύνονται συνεχώς, αποκαλύπτουν ότι το μέλλον της ζωής στον πλανήτη συνολικά επηρεάζεται από ανθρωπογενείς παράγοντες και ότι υπάρχουν όρια στην αντοχή του φυσικού περιβάλλοντος, η υπέρβαση των οποίων καθιστά την αποκατάσταση πολύ δύσκολη αν όχι αδύνατη, με ότι αυτό συνεπάγεται για τη ζωή όλων των έμβιων όντων.

Οι διαπιστώσεις αυτές επιβάλλουν μια κατά το δυνατόν ορθολογική προσέγγιση της αξιοποίησης βιολογικών πόρων από κάθε οργανωμένη κοινωνία. Κάθε χώρα χρειάζεται να προβληματισθεί σήμερα ειδικά ως προς τούτο και να διαμορφώσει ανάλογα συγκεκριμένες πολιτικές αποφάσεις για την εκμετάλλευση φυσικών πόρων, για τη διατήρηση των οικοσυστημάτων και την προστασία της βιοποικιλότητας.

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία επιχειρείται να γίνει παρουσίαση των βασικών παραμέτρων αυτού του προβληματισμού επικεντρώνοντας στη συμβολή των Τοπικών Φορέων στη Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση της Πόλης της Πάτρας.

- Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια της βιώσιμης/αειφόρου ανάπτυξης, κάνοντας μια μικρή ανασκόπηση στα αίτια που μας οδήγησαν στη περιβαλλοντικής κρίση, την ιστορική διαδρομή που ακολούθησε η Παγκόσμια Κοινότητα μέχρι να γίνει γνωστή και να εφαρμοσθεί η βιώσιμη/αειφόρος ανάπτυξη αλλά και στη κριτική που έχει δεχθεί.
- Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στο δεύτερο κεφάλαιο στη Τοπική Ατζέντα 21 (Local Agenda 21), στα χαρακτηριστικά της και στα χαρακτηριστικά των αειφόρων οικισμών.
- Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για την ελληνική περιβαλλοντική πολιτική και πώς έχει εφαρμοστεί στους δήμους Αμαρουσίου-Χαλανδρίου καθώς και μια πρόταση εφαρμογής Τοπικής Ατζέντας 21 σε σχολεία.
- Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφερόμαστε στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση για τη βιώσιμη ανάπτυξη, το πώς οργανώθηκε αλλά και τους στόχους της.

- Στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύονται οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ο ρόλος τους στην Αστική Διακυβέρνηση.
- Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα γενικά χαρακτηριστικά της Πόλης των Πατρών και τα προγράμματα Βιώσιμης Ανάπτυξης που έχουν αναπτυχθεί σε αυτήν. Ακόμα, παρουσιάζονται οι αρμοδιότητες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος, της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αχαΐας και του Δήμου Πατρέων στη Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση της Πάτρας.
- Στο έβδομο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στους «Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς» και σε Περιβαλλοντικές ΜΚΟ της Πάτρας.
- Τέλος, στο όγδοο κεφάλαιο δίνεται μια κατεύθυνση στο πως θα μπορούσαν οι εν δυνάμει ή ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις να γίνουν «Πράσινες», δηλαδή αειφόρες.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα τυγχάνουν, σήμερα, μεγαλύτερης απήχησης από τη παγκόσμια κοινότητα. Η κλιματική αλλαγή, η τρύπα του όζοντος, η μείωση των βιολογικών ειδών, των οικοσυστημάτων και των πολιτισμών καθώς και η ενεργειακή κρίση, απειλούν πλέον την οικολογική ισορροπία ολόκληρου του πλανήτη. Διεθνείς Οργανισμοί και Μηχανισμοί αναλαμβάνουν δράση, διαμορφώνουν περιβαλλοντικές πολιτικές και ωθούν πολλές χώρες να λάβουν μέτρα για τη προστασία του.

Αρχικά, οι οικονομικές θεωρίες δεν μιλούσαν περί εξάντλησης φυσικών αποθεμάτων ή περί σεβασμού του περιβάλλοντος, καθώς ο άνθρωπος το εκμεταλλευόταν προκειμένου να εξυπηρετήσει τις ανάγκες του, θεωρώντας το ανεξάντλητο. Μόλις τα τελευταία 30 χρόνια γίνεται λόγος για την ανθρώπινη δραστηριότητα και τις επιπτώσεις της, καθώς και για τον αλληλένδετο συσχετισμό που υπάρχει ανάμεσα στην οικονομία και το περιβάλλον.

Σε αυτό το πλαίσιο η Παγκόσμια Κοινότητα έχει προχωρήσει σε μία περιβαλλοντική πολιτική διαμορφώνοντας το πρωτογενές της δίκαιο και υιοθετώντας αρχές βιώσιμης ανάπτυξης. Προοδευτικά, η ολοκλήρωση περιβαλλοντικών πολιτικών μέσω Διεθνών Συνθηκών περνά στις εθνικές πολιτικές της κάθε χώρας. Διαμορφώθηκε έτσι ένα εκτεταμένο πλαίσιο της συμπεριφοράς/λειτουργίας απέναντι στο περιβάλλον, το οποίο υιοθετήθηκε από τις εθνικές νομοθεσίες.

Στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, παρατηρείται και στη χώρα μας έντονη δραστηριότητα, τα τελευταία χρόνια, καθώς έχει γίνει αντιληπτό ότι η επιτυχία της προσπάθειας για τη διάσωση του πλανήτη θα επιτευχθεί μόνο αν χαρακτηρίζεται από συλλογικότητα και επιμονή. Τοπικοί φορείς, πολίτες και ανεξάρτητες οργανώσεις (στους οποίους θα αναφερθούμε παρακάτω) δραστηριοποιούνται, όλοι μαζί και ο καθένας ξεχωριστά, σε ζητήματα που έχουν να κάνουν όχι μόνο με το περιβάλλον, αλλά και με την προάσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε λαού, την αύξηση της εθελοντικής συμμετοχής και άλλα ζητήματα, που στοχεύουν στη δημιουργία και διατήρηση της ποιότητας στη ζωή.

Η πόλη της Πάτρας και η ευρύτερη περιοχή της διαθέτει διαχρονικά ισχυρά πλεονεκτήματα, όσον αφορά τους φυσικούς και ανθρώπινους πόρους, μακράιωνη παράδοση δημοκρατικής διοίκησης και κοινωνικών αγώνων. Παράλληλα, αντιμετωπίζει μεγάλα περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα που χρήζουν προσοχής και αναζητούν λύσεις. Στη παρούσα εργασία θα γίνει μία σύντομη ανασκόπηση στα μέτρα που έχουν παρθεί προς αυτή τη κατεύθυνση.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η έννοια της σταθερής ανάπτυξης δεν υπήρχε από τις απαρχές ιστορίας, αλλά διαμορφώθηκε σταδιακά, μέσα από το πέρασμα διαφόρων πολιτισμών. Οι πρώτες ιδέες περί «προόδου», σχετικές με την ιδέα της ανάπτυξης, συντέθηκαν κατά την Αρχαιότητα, αλλά ήταν η εβραϊκή και η χριστιανική θεολογία η οποία, δίνοντας έκφραση στη γραμμική αντίληψη του χρόνου ως μία κατευθυνόμενη διαδοχή γεγονότων (π.χ. προς τα γεγονότα που προφητεύει η χριστιανική Αποκάλυψη του Ιωάννη), άλλαξε τον τρόπο που αντιλαμβάνονταν την ιστορία και την πρόοδο.

Η χριστιανική φιλοσοφία συνέβαλε στην ιδέα της προόδου, διακηρύσσοντας την ανάγκη για συνεχή βελτίωση της ανθρώπινης ψυχής, ώστε να επιβραβευτεί στον επόμενο κόσμο. Κατά τον Μεσαίωνα, η χριστιανική αντίληψη της προόδου συμπεριέλαβε χιλιαστικές, ουτοπικές ιδέες, αλλά και τη σημασία της βελτίωσης σε αυτόν τον κόσμο στα πλαίσια της προετοιμασίας για τον επόμενο.

Συνεχίζοντας, κατά τη πρώιμη φάση του καπιταλισμού, έδρασε η «υλιστική» αντίληψη της προόδου, σύμφωνα με την οποία πρέπει να αυξάνονται, μέσα σε μία κοινωνία, τα διαθέσιμα προς κατανάλωση αγαθά. Στα τέλη του 18ου αιώνα, ουσιαστικά γεννιέται η οικονομική επιστήμη και εκφράζονται οι πρώτες φιλελεύθερες οικονομικές ιδέες που αναφέρονται στα πλεονεκτήματα του ελεύθερου εμπορίου. Από εκεί κι πέρα η έννοια της ανάπτυξης, συνδεδεμένη με την ιστορία, αποκρυσταλλώθηκε στη δημιουργία:

- δυνατότητας ικανοποίησης των ατομικών και κοινωνικών αναγκών με ολοένα αναπτυσσόμενους ρυθμούς,
- οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Βιώσιμη/Αειφόρος Ανάπτυξη

Η βιώσιμη ή αειφόρος ανάπτυξη σηματοδοτεί την επιστροφή του ανθρώπου στη φύση και την αντίληψη ότι η οικονομική πρόοδος δεν επιτυγχάνεται μόνο μέσα από την έντονη βιομηχανοποίηση, το εμπόριο και την αστικοποίηση. Ο άνθρωπος οφείλει να αντιλαμβάνεται τις φυσικές πρώτες ύλες, σαν σημαντικά κεφάλαια, των οποίων η ποσότητα πρέπει να διατηρηθεί για την ανθρώπινη πρόοδο. Με δεδομένα τα προβλήματα που η ανθρώπινη δραστηριότητα έχει προκαλέσει, η τεχνολογία καλείται πλέον να βοηθήσει στην αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών, αναζητώντας λύσεις εξοικονόμησης και περιορισμού της εκμετάλλευσής τους.

Ο όρος «αειφόρος»¹, δηλώνει στρατηγική για συνεχή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη που δεν οδηγεί σε καταστροφή του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων. Στην έκθεση της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (Brundtland)², η αειφόρος ανάπτυξη³ ορίζεται ως «η ανάπτυξη η οποία καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες». Η ανάπτυξη αυτή συνεπάγεται τη διατήρηση της γενικής ισορροπίας και αξίας του αποθέματος φυσικού κεφαλαίου και τη δίκαιη κατανομή και χρήση των πόρων αυτών μεταξύ εθνών και περιοχών. Η αειφόρος ανάπτυξη βασίζεται σε ηθικές αρχές και αποτελείται από τέσσερις ομάδες αξιών:

- Προστασία του περιβάλλοντος.
- Παροχές για το μέλλον.
- Ποιότητα ζωής.
- Δικαιοσύνη.

Ο ορισμός της βιώσιμης ανάπτυξης, και η σημασία που της αποδίδεται σήμερα, προέκυψε από επαναπροσδιορισμό των περιβαλλοντικών ζητημάτων, η οποία αρχικά εκφράστηκε ως ανησυχία για τα προβλήματα και τις συνέπειες που έχει

¹ Βλ. σχετικά, Χ. Κοκκώσης- Π. Τσάρτας, «Τουριστικός Τομέας: Ανάπτυξη και Περιβάλλον στον Τουρισμό», Ε.Α.Π., Τόμος Β, Πάτρα 1999, σελ. 132.

² <http://www.minenv.gr/4/41/g4110/00/ethniki.stratigiki.biosimi.anaptixi.pdf>

³ http://www.minenv.gr/4/41/g4110/00/renewed_eu_sds_el.pdf.pdf

η υποβάθμιση του περιβάλλοντος στην υγεία, στην ποιότητα ζωής, αλλά και στην οικονομική ανάπτυξη.

Πρωτοαναφέρθηκε το 1980 (περίοδος κατά την οποία τα περιβαλλοντικά προβλήματα φαίνονταν να παίρνουν σημαντικές διαστάσεις) στην Α΄ Παγκόσμια Στρατηγική για την Διατήρηση που δημοσιεύτηκε από την Παγκόσμια Ένωση Διατήρησης και στόχευε στη συντήρηση των βασικών οικολογικών διαδικασιών, τη προστασία της ποικιλίας των βιολογικών ειδών και τη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων, ώστε να ωφεληθούν και οι επόμενες γενιές ανθρώπων. Βασικοί παράμετροι της ΒΑ αποτελούν⁴ :

- το περιβάλλον, καθώς η φέρουσα ικανότητα⁵ του (φυσικές αντοχές του περιβάλλοντος, χωρίς δυνατότητα παραβίασής τους), οριοθετεί την ανθρώπινη παρέμβαση στα οικοσυστήματα,
- η μελλοντικότητα, αφού είναι καθήκον του ανθρώπου να εξοικονομεί φυσικούς πόρους, ώστε να μπορέσουν να καλύψουν τις ανάγκες τους από αυτούς και οι επόμενες γενιές,
- η ποιότητα ζωής με κοινωνικές, πνευματικές, ηθικές και πολιτιστικές διαστάσεις,
- η ισότητα, ο πλούτος και οι ευκαιρίες πρέπει να μοιράζονται εξίσου σε όλα τα κράτη και κοινωνικές ομάδες,
- η αρχή της προτεραιότητας προστασίας του περιβάλλοντος έναντι άλλων δράσεων,
- η σφαιρική σκέψη, αφού η επίλυση σύνθετων περιβαλλοντικών ζητημάτων απαιτεί να ληφθούν υπόψη όλοι οι παράγοντες που συνθέτουν το υπό εξέταση πρόβλημα.

Περισσότεροι ενδεικτικοί ορισμοί

- Βιώσιμη ανάπτυξη είναι η βελτίωση της ποιότητας της ζωής μέσα στα πλαίσια της φέρουσας ικανότητας των υποστηρικτικών οικοσυστημάτων (IUCN, UNEP και WWF, 1991).

⁴ ΑΔΕΠ, «Τοπική Ατζέντα 21: Εφαρμογή της Βιώσιμης Ανάπτυξης σε Τοπικό Επίπεδο», σελ. 70.

⁵ Χ. Κοκκώσης- Π. Τσάρτας, «*Τουριστικός Τομέας: Ανάπτυξη και Περιβάλλον στον Τουρισμό*», Ε.Α.Π., Τόμος Β, Πάτρα 1999, σελ. 31.

- Βιώσιμη είναι η κοινωνία που μπορεί να υπάρχει για γενεές και γενεές, που μπορεί να βλέπει αρκετά μακριά, που είναι αρκετά ευέλικτη και σοφή, ώστε να μην υπονομεύει ούτε τα φυσικά, ούτε τα κοινωνικά της υποστηρικτικά συστήματα.
- Βιώσιμη ανάπτυξη σημαίνει να βασίζονται οι αναπτυξιακές και περιβαλλοντικές πολιτικές σε μία ανάλυση κόστους-οφέλους και σε μία προσεκτική οικονομική ανάλυση που θα ενδυναμώνει την περιβαλλοντική προστασία και θα οδηγεί σε αυξανόμενα και διατηρήσιμα επίπεδα ευημερίας.

1.2 Αίτια Περιβαλλοντικής Κρίσης

Πριν αναφερθούμε στους τρόπους με τους οποίους οι κυβερνήσεις έχουν ανταποκριθεί στην ανάγκη για αειφόρο ανάπτυξη, είναι σημαντικό να περιγραφούν οι αιτίες της κρίσης. Η βασική αιτία είναι ότι η πλειοψηφία των οικονομικών συστημάτων στον κόσμο τα οποία καταναλώνουν πόρους και υπηρεσίας από το βιοφυσικό περιβάλλον, δε λειτουργούν με βάση το συμφέρον ανθρώπων ή περιβάλλοντος. Δε λειτουργούν με βάση την ικανοποίηση των αναγκών όλων των ανθρώπων στον πλανήτη ούτε με βάση τη διατήρηση του βιοφυσικού περιβάλλοντος από το οποίο άλλωστε εξαρτώνται.

Το κυρίαρχο καπιταλιστικό οικονομικό σύστημα, θέτει σε πρώτη μοίρα την παραγωγή και τη συσσώρευση πλούτου και σε δεύτερη την προστασία του περιβάλλοντος και τη διατήρησή του, ενώ τα σχετικά με αυτό πολιτικά συστήματα όπως η σοσιαλιστική δημοκρατία, έχουν περιορισμένες δυνάμεις για να επιβάλλουν αειφόρες μεθόδους ανάπτυξης.

Είχε γίνει πια φανερό ότι οι εσφαλμένες προτεραιότητες που δόθηκαν στο παρελθόν και η ατυχήσασα αρχή του «συσσωρευτικού μοντέλου ανάπτυξης» της Δύσης, είχαν ως συνέπειες τον ραγδαίο ρυθμό καταστροφής του περιβάλλοντος και των όντων που το αποτελούν, καθιστώντας ορατή τη μεγέθυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και της φτώχειας με την παράλληλη δραματική αύξηση του χρέους των αναπτυσσόμενων χωρών, γεγονότα που προκαλούν ιδιαίτερα διεθνή προβλήματα.

1.3 Το Διεθνές Πλαίσιο

Η πετρελαϊκή και η οικονομική κρίση της δεκαετίας του '70 δημιούργησαν ουσιαστικά τις πρώτες ενδείξεις για την αδυναμία των οικονομιών να αυξάνονται ανεξέλεγκτα, θέτοντας έτσι, επί τάπητος, το θέμα της ελαχιστοποίησης των φυσικών πόρων. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, γίνεται το πρώτο βήμα αντιμετώπισης του προβλήματος με την εκπόνηση του Πρώτου Προγράμματος Δράσης για το περιβάλλον.

Το 1972 η Ομάδα της Ρώμης εξέδωσε την έκθεση «Τα Όρια της Μεγέθυνσης» για την κατάσταση του παγκόσμιου περιβάλλοντος. Η έκθεση υιοθετούσε την άποψη ότι η άσχημη κατάσταση των πεπερασμένων πόρων ήταν αποτέλεσμα της αύξησης του πληθυσμού, της εξάντλησης των φυσικών πόρων, και της περιβαλλοντικής μόλυνσης.

Την ίδια χρονιά το συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα στην αποσαφήνιση της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης. Αν και η σύνδεση ανάμεσα στα περιβαλλοντικά και στα αναπτυξιακά θέματα δεν ήταν ισχυρή, υπήρξαν σαφείς ενδείξεις ότι η πορεία της οικονομικής προόδου θα έπρεπε να μεταβληθεί. Αργότερα, η ορολογία εξελίχθηκε σε έννοιες όπως περιβάλλον και ανάπτυξη, ανάπτυξη χωρίς καταστροφή, και περιβαλλοντικά υγιής ανάπτυξη. Τελικά, ο όρος οίκο-ανάπτυξη εμφανίστηκε στην επιθεώρηση του Περιβαλλοντικού Προγράμματος των ΗΕ το 1978.

Το περιβάλλον κατοχυρώθηκε νομικά το 1987 με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, με την προσθήκη των άρθρων 130Π, 130Ρ και 130Σ. Επίσης, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και συγκεκριμένα η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη παρουσίασε το 1987 την έκθεση «Το κοινό μας μέλλον»⁶, στην οποία για πρώτη φορά εισάγεται δυναμικά η έννοια της «βιώσιμης ανάπτυξης» και της «αειφόρου διηνεκούς ανάπτυξης», έννοια προερχόμενη από την επίσημη μετάφραση του αγγλικού όρου «sustainable development».

Οι οργανισμοί UICN, UNEP και WWF συντάσσουν το 1991 μια δεύτερη έκθεση για τη στρατηγική της Διατήρησης, με τίτλο «Φροντίζοντας τη γη: Μια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη». Ακόμα, στο Άρθρο 2 της Συνθήκης του

⁶ ΑΔΕΠ, «Τοπική Ατζέντα 21: Εφαρμογή της Βιώσιμης Ανάπτυξης σε Τοπικό Επίπεδο», σελ. 11.

Μάαστριχτ (1992) περιγράφεται ως αποστολή της ΕΚ, η προαγωγή της «αρμονικής» και «ισόρροπης» ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων. Μπορεί η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης να μην αναφέρεται ρητά, αλλά περιγράφεται. Η Συνθήκη αυτή απέδωσε μεγάλη σημασία και στην αρχή της επικουρικότητας. Η Αρχή της επικουρικότητας ορίζει, ότι η ΕΕ οφείλει να δρα σε τομείς, που δεν αποτελούν αρμοδιότητά της, με την προϋπόθεση ότι η δράση αυτή εξασφαλίζει καλύτερο αποτέλεσμα από αυτό των εθνικών κυβερνήσεων ή περιφερειακών οργανισμών.

Αργότερα, η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη όρισε πως βιώσιμη ανάπτυξη είναι αυτή που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να κάνει συμβιβασμούς ως προς την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές.

Ο ορισμός αναφέρεται στην εξυπηρέτηση των ανθρώπινων αναγκών, χωρίς να γίνεται εκτενής αναφορά στην προστασία της φύσης, καθώς έτσι απομακρύνονται οι έριδες που είχαν δημιουργηθεί ανάμεσα στους οπαδούς της ανάπτυξης και στους οπαδούς του περιβάλλοντος. Για πολλούς, ο ορισμός αυτός, σηματοδοτεί την πολιτική απαρχή της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών στο Ρίο⁷ (1992), συμμετείχαν πάνω από 170 χώρες από όλο τον κόσμο. Εκεί, οι συμμετέχοντες δεσμεύτηκαν πως κάθε αναπτυξιακή τους δραστηριότητα, θα διακατεχόταν από το πνεύμα της βιώσιμης προόδου και, μάλιστα, ασπάζθηκαν τις 27 θεμελιώδεις αρχές του κειμένου «Παγκόσμια στρατηγική για την βιώσιμη ανάπτυξη – Ατζέντα 21». Ακολουθούν μερικές από αυτές :

- Τα δικαιώματα στην ανάπτυξη πρέπει να πληρούνται ώστε να καλύπτονται δίκαια οι αναπτυξιακές και περιβαλλοντικές ανάγκες των σημερινών και των μελλοντικών γενεών. (Αρχή 3)
- Προκειμένου να επιτευχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη, η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της αναπτυξιακής διαδικασίας και δεν μπορεί να εξετάζεται μεμονωμένα από αυτήν. (Αρχή 4)
- Όλα τα κράτη μέλη και όλοι οι άνθρωποι πρέπει να συνεργάζονται για το βασικό καθήκον αυτό της εξάλειψη της φτώχειας ως μια απαραίτητη προϋπόθεση για την

⁷ ΑΔΕΠ, «Τοπική Ατζέντα 21: Εφαρμογή της Βιώσιμης Ανάπτυξης σε Τοπικό Επίπεδο», σελ. 14.

βιώσιμη ανάπτυξη, προκειμένου να μειωθούν οι ανισότητες του βιοτικού επιπέδου και την καλύτερη κάλυψη των αναγκών της πλειονότητας των ανθρώπων του κόσμου. (Αρχή 5)

- Τα κράτη μέλη πρέπει να συνεργάζονται με πνεύμα παγκόσμιας εταιρικής σχέσης για τη διατήρηση, προστασία και αποκατάσταση της υγείας και της ακεραιότητας του οικοσυστήματος της Γης. Ενόψει των διαφόρων συνεισφορών σε παγκόσμιο επίπεδο η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, τα κράτη έχουν κοινές αλλά διαφοροποιημένες ευθύνες. Οι ανεπτυγμένες χώρες αναγνωρίζουν την ευθύνη που φέρουν στην διεθνή εφαρμογή της βιώσιμης ανάπτυξης. (Αρχή 7)
- Τα Κράτη μέλη θα θεσπίζουν αποτελεσματική περιβαλλοντική νομοθεσία,. Τα περιβαλλοντικά πρότυπα, τους στόχους και τις προτεραιότητες της διαχείρισης θα πρέπει να αντικατοπτρίζει τα περιβαλλοντικά και αναπτυξιακά πλαίσια, στα οποία εφαρμόζονται. Τα πρότυπα που εφαρμόζονται από ορισμένες χώρες μπορεί να είναι ακατάλληλα και να έχουν αδικαιολόγητο οικονομικό και κοινωνικό κόστος σε άλλες χώρες, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες. (Αρχή 11)
- Προκειμένου να προστατευθεί το περιβάλλον, η αρχή της πρόληψης πρέπει να εφαρμόζεται ευρέως από τα κράτη ανάλογα με τις δυνατότητές τους. Όταν υπάρχει απειλή για σοβαρή ή αμετάκλητη ζημία, η έλλειψη πλήρους επιστημονικής βεβαιότητας τότε δεν πρέπει να χρησιμοποιείται αυτό, ως λόγος, για την αναβολή της λήψης αποτελεσματικών μέτρων πρόληψης της υποβάθμισης του περιβάλλοντος. (Αρχή 15).
- Η Ειρήνη, η ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος είναι αλληλένδετες και αδιαίρετες έννοιες. (Αρχή 25)

Η συμφωνία επισφραγίστηκε με την υπογραφή της «Agenda 21» (παρακάτω ακολουθεί εκτενής ανάλυση της) και τη Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη. Επιπρόσθετα, το Εθνικό Συμβούλιο για την «Εκπαίδευση για το Περιβάλλον» της Αμερικής στον ορισμό που έδωσε (1994) για τη βιώσιμη ανάπτυξη αναφέρει αντί αυτής, την έννοια «Βιώσιμη μεγέθυνση», λόγω της υπέρσχυσης της ανθρωποκεντρικής αντίληψης και της έμφασης στην «οικονομική ευημερία», ενώ στο Άρθρο 2 της Συνθήκης του Άμστερνταμ (1997) γίνεται λόγος για «αρμονική ισόρροπο και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων».

Είχε γίνει λοιπόν κατανοητό, ότι η βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί να είχε περιβαλλοντική αφετηρία, δεν αποτελούσε, όμως πια, έννοια αποκλειστικά περιβαλλοντική καθώς αναγνωρίστηκε πως έπρεπε να υπάρξει συσχέτιση ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη, τη κοινωνική συνοχή και την περιβαλλοντική προστασία στα πλαίσια της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η Προπαρασκευαστική Συνάντηση για την αειφόρο ή βιώσιμη ανάπτυξη στο Μπαλί της Ινδονησίας προτείνει τον Ιούνιο του 2002 την καθιέρωση της Δεκαετίας της Εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η Παγκόσμια Συνδιάσκεψη Κορυφής (WSSD) για την αειφόρο ή βιώσιμη ανάπτυξη το Σεπτέμβριο του 2002 στο Γιοχάνεσμπουργκ, επιβεβαιώνει τη σημασία της υιοθέτησης της Δεκαετίας της Εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη, αρχής γενομένης από την 1^η Ιανουαρίου του 2005.

Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών με συναινετικές διαδικασίες τον Δεκέμβριο του 2002 λαμβάνει την απόφαση για την υιοθέτηση της Δεκαετίας της Εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη (2005-2014) και ορίζει την UNESCO ως τον επικεφαλής φορέα για την προώθηση της. Παράλληλα, το 6^ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον, το οποίο θεσπίστηκε το 2002, καθορίζει τις προτεραιότητες της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής έως το 2010, καθώς επικεντρώνεται σε τομείς όπως η κλιματική αλλαγή, η βιοποικιλότητα, το περιβάλλον, η υγεία και η βιώσιμη διαχείριση πόρων και αποβλήτων.

Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, που υπεγράφη την 1^η Δεκεμβρίου 2009, ορίζεται ότι ένας από τους σκοπούς της ΕΕ είναι να προωθήσει την αειφόρο ανάπτυξη που θα επικεντρώνεται στη προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος. Αν και η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης συναντάται και στις ισχύουσες συνθήκες, εντούτοις, στη Συνθήκη της Λισαβόνας, της δίνεται μεγαλύτερη έμφαση και αποσαφηνίζεται καλύτερα ο σκοπός της. Η συγκεκριμένη πολιτική περιβάλλοντος στηρίζεται στις εξής αρχές:

- της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης,
- της ανάληψης διορθωτικών ενεργειών στην πηγή,
- «ο ρυπαίνων πληρώνει»,

- στη Τομεακή Ενσωμάτωση, διαδικασία κατά την οποία κάθε τομέας οικονομικής δραστηριότητας(π.χ. γεωργία, βιομηχανία, τουρισμός, ναυτιλία, ενέργεια κ.α.) υιοθετεί τακτικές που προστατεύουν και αναδεικνύουν το φυσικό τοπίο,
- αναγνώριση και διαχείριση της φέρουσας ικανότητας κάθε τόπου, διαδικασία κατά την οποία πραγματοποιείται προγραμματισμός και υλοποίηση συμβατών πολιτικών δράσεων με τις φυσικές αντοχές που εκ των πραγμάτων έχει το περιβάλλον , χωρίς δυνατότητα παραβίασής τους,
- αποσύνδεση της οικονομικής μεγέθυνσης από τη περιβαλλοντική υποβάθμιση.

1.4 Κριτική⁸

Αν και η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξη έγινε γνωστή διεθνώς, εντούτοις, έχει δεχτεί έντονη κριτική. Έχουν εκφραστεί επιφυλάξεις και αντιρρήσεις στη λειτουργία και το σκοπό της. Έχει διατυπωθεί η άποψη πως η αειφορία αποτελεί έντεχνη δικαιολογία για τη προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης στις αναπτυσσόμενες χώρες, σε βάρος του Τρίτου Κόσμου, ως ένα μέτρο παγκόσμιου πληθυσμιακού ελέγχου, με πρόφαση τα οικολογικά προβλήματα και την αναμενόμενη εξάντληση των φυσικών πόρων εξαιτίας της υπερεκμετάλλευσης τους. Ακόμα έχει λεχθεί πως η αειφόρος ανάπτυξη θα έχει μακροπρόθεσμες συνέπειες στη λειτουργία της, λόγω της αστάθμητης σύνδεσης μεταξύ διαφόρων παραγόντων στην οικολογία και στην οικονομία.

Άρα, υποστηρίζουν, ότι το καλύτερο θα ήταν η προστασία του πλανήτη να αφηθεί στην ελεύθερη αγορά, θέτοντας σε ισχύ ένα σύστημα δικαιωμάτων εκπομπής σχετικό με του «εμπορίου ρύπων» που ορίζεται από το Πρωτόκολλο του Κιότο (Πρόκειται για ένα πρωτόκολλο του ΟΗΕ που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 1997 και αναφέρεται στη νέα θέση της παγκόσμιας κοινότητας απέναντι στο φαινόμενο των κλιματικών αλλαγών. Βάσει του πρωτόκολλου αυτού, οι βιομηχανικές χώρες δεσμεύτηκαν να μειώσουν, στη διάρκεια της περιόδου 2008-2012, τις εκπομπές έξι αερίων που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου όπως είναι το διοξείδιο του άνθρακα, το μεθάνιο, το μονοξείδιο του αζώτου, οι υδροφθοράνθρακες, οι φθοράνθρακες και το εξαφθοριούχο θείο, τουλάχιστον κατά 5% σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990).

Από πολλούς μαρξιστές και υποστηρικτές της κοινωνικής οικολογίας υποστηρίζεται ότι η Δύση στηρίζει την οικονομία της στην υπέρμετρη παραγωγή και κατανάλωση, λόγω της «ιδεολογίας της ανάπτυξης» και ότι η «πράσινη ανάπτυξη» σε συνθήκες καπιταλισμού δεν είναι παρά μία ευκαιρία για νέες επενδύσεις εις βάρος της εργατικής τάξης, χωρίς θετικά αποτελέσματα για το περιβάλλον.

Ακόμα ισχυρίζονται, πως η βιωσιμότητα και η οικονομική ανάπτυξη είναι δύο αντικρουόμενοι στόχοι, αφού οποιαδήποτε βελτίωση στο φυσικό περιβάλλον ή στην κοινωνική συνοχή χάρη σε «πράσινες» τεχνολογίες και πολιτικές θα επιφέρει αύξηση

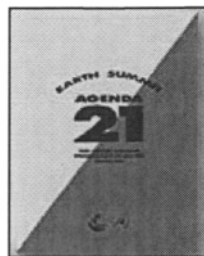
⁸http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B5%CE%B9%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82_%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7

Θέμα: «Η Συμβολή των Τοπικών Φορέων στη Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση της Πόλης της Πάτρας»

της παραγωγής, αύξηση κατανάλωσης αγαθών και υπηρεσιών και, άρα, ένα νέο περιβαλλοντικό πρόβλημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 «Τοπική Ατζέντα 21»

Η Ατζέντα 21⁹ είναι το πρόγραμμα δράσης για την προστασία του περιβάλλοντος και την αναβάθμιση των όρων διαβίωσης των ανθρώπων, που υπέγραψαν οι 178 ηγέτες που πήραν μέρος στη προαναφερθείσα Διάσκεψη Κορυφής των ΗΕ στο Ρίο της Βραζιλίας. Με τον όρο Τοπική Ατζέντα 21 (Local Agenda 21), εννοούμε τη σχεδίαση, οργάνωση και εφαρμογή μιας διάταξης για τον 21^ο αιώνα, που αναφέρεται στην διαμόρφωση του τοπικού και παγκόσμιου γίνεσθαι.

Η Ατζέντα 21 υπήρξε αποτέλεσμα μίας ανάλυσης για το τι πραγματικά απαιτείται, ώστε να επιτευχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη. Η ανάλυση αυτή αποτελούταν από 40 κεφάλαια που παρείχαν οδηγίες για τη λήψη αποφάσεων πάνω σε περιβαλλοντικά, οικονομικά, κοινωνικά και οργάνωσης θέματα. Η λέξη ατζέντα παράγεται από το λατινικό ρήμα «agere» που σημαίνει «πράττω» και δηλώνει έναν κατάλογο πραγμάτων που πρέπει να γίνουν με έναν συγκεκριμένο στόχο, τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Ο πλήρης τίτλος του προγράμματος είναι «Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον 21^ο αιώνα». Βασική επιδίωξη της είναι διάλογος μεταξύ πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και άλλων φορέων μιας περιοχής, με σκοπό την αειφόρο ανάπτυξη. Στο κείμενο της αναφέρεται, ότι πολλά προβλήματα του περιβάλλοντος αλλά και ζητήματα κοινωνικά, οικονομικά και αναπτυξιακά, έχουν τις ρίζες, και τις λύσεις τους, στο τοπικό επίπεδο και, κατά συνέπεια, ο ρόλος των τοπικών αρχών στην εφαρμογή της Ατζέντας 21 είναι κρίσιμος.

Το κεφάλαιο 28 του κειμένου καλεί τις τοπικές αρχές να εφαρμόσουν μια τοπική εκδοχή της Ατζέντας 21 με την ενεργό συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας.

⁹ <http://www.agenda21.gr/>

Θέμα: «Η Συμβολή των Τοπικών Φορέων στη Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση της Πόλης της Πάτρας»

Περιλαμβάνει μάλιστα πάνω από 2.500 προτάσεις για συγκεκριμένες πολιτικές και δράσεις με θέματα όπως:

- καταπολέμηση της φτώχειας,
- αλλαγή των προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης,
- προστασία και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων,
- προστασία της ατμόσφαιρας, των ωκεανών, της βιοποικιλότητας,
- αποτροπή της αποψίλωσης των δασών,
- προώθηση της βιώσιμης οικονομίας και γεωργίας.

Η Ατζέντα 21 έρχεται να βοηθήσει στην αντιμετώπιση συσσωρευμένων και δύσκολων προβλημάτων, όπως:

- άναρχη δόμηση και ανισόρροπη αστική ανάπτυξη,
- περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα,
- κακή ποιότητα του αέρα και μεγάλη κυκλοφοριακή συμφόρηση,
- ηχορύπανση, εγκατάλειψη περιοχών, περιθωριοποίηση των νέων και της τρίτης ηλικίας,
- αδιαφορία για τα κοινά.

2.2 Κύρια Χαρακτηριστικά της Ατζέντας 21

- ✓ Συμμετοχικός σχεδιασμός.
- ✓ Η παγκόσμια διάσταση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- ✓ Η ανταλλαγή τεχνογνωσίας.
- ✓ Η διεύρυνση της έννοιας της ποιότητας ζωής, με την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών, κοινωνικών, πολιτισμικών και ηθικών παραμέτρων, πέραν της ικανοποίησης των υλικών αναγκών του ανθρώπου. Ο καίριος ρόλος των Τοπικών Αρχών.
- ✓ Ο καίριος ρόλος και η συμμετοχή των Τοπικών Αρχών.

Λέγοντας Τοπικές Αρχές εννοούμε:

- τη Δημοτική Αυτοδιοίκηση
- τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
- τη Περιφέρεια
- τα Υπουργεία
- τον επιχειρηματικό κόσμο
- τα ερευνητικά κέντρα
- τα πανεπιστήμια
- τα σχολεία
- τα ΜΜΕ
- τις ΜΚΟ
- τους συλλόγους.

2.3 Χαρακτηριστικά Αειφόρων Οικισμών¹⁰

Σύμφωνα με το συμβούλιο Δήμων και Περιφερειών της Ευρώπης τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας αειφόρος οικισμός είναι τα εξής:

- οι πόροι χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά και τα άχρηστα προϊόντα ελαττώνονται μέσα από διαδικασίες κλειστών κύκλων,
- η ρύπανση είναι μειωμένη σε επίπεδα που τα φυσικά οικοσυστήματα μπορούν να αφομοιώνουν τα ρυπαντικά φορτία χωρίς κίνδυνο να καταρρεύσουν,
- η ποικιλότητα στη φύση εκτιμάται και προστατεύεται,
- κάθε πολίτης έχει πρόσβαση σε ποιοτική τροφή, νερό στέγη και καύσιμα σε λογικό κόστος,
- κάθε πολίτης έχει την ευκαιρία να αποκτή την εργασία που τον ικανοποιεί,
- η υγεία των πολιτών προστατεύεται με τη δημιουργία περιβάλλοντος που είναι ασφαλές και καθαρό με υπηρεσίες υγείας, που δίνουν έμφαση στη πρόληψη ασθενειών και φροντίζουν για τη περίθαλψη των ασθενών,
- πρόσβαση σε υπηρεσίες, εγκαταστάσεις και αγαθά δεν επιτυγχάνονται σε βάρος του περιβάλλοντος,
- οι πολίτες ζουν χωρίς φόβο να γίνουν θύματα προσωπικής βίας εξαιτίας πεποιθήσεων, φύλλου ή κάποιου άλλου χαρακτηριστικού τους,
- κάθε πολίτης έχει πρόσβαση στη γνώση και στη πληροφόρηση, ώστε να αποκτή τις απαραίτητες δεξιότητες που του επιτρέπουν ολοκληρωμένη συμμετοχή στη κοινωνία,
- όλοι οι πολίτες έχουν δυνατότητα συμμετοχής στη διαδικασία λήψης αποφάσεων,
- οι ευκαιρίες συμμετοχής στα πολιτισμικά αγαθά, την αναψυχή και τη διασκέδαση είναι ελεύθερη προς όλους,

¹⁰ ΑΔΕΠ, «Τοπική Ατζέντα 21: Εφαρμογή της Βιώσιμης Ανάπτυξης σε Τοπικό Επίπεδο», σελ.72.

- οι οικισμοί έχουν ανθρώπινες διαστάσεις, χωρίς να υπερβαίνουν τη φέρουσα ικανότητα των φυσικών οικοσυστημάτων της περιοχής εγκατάστασής τους,
- η διαφορετικότητα και η τοπική μοναδικότητα εκτιμώνται και προστατεύονται,
- τόποι, χώροι και αντικείμενα συνδυάζουν τη σημασία και την ομορφιά με τη χρησιμότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Περιβάλλον & Ελλάδα

Είναι γνωστό, ότι η Ελλάδα διαθέτει πλούσια φυσική ομορφιά. Υστερεί, όμως, σε άλλους τομείς, καθώς η οικονομική πολιτική που ακολούθησε δεν ενσωμάτωσε την περιβαλλοντική διάσταση με αποτέλεσμα οι κοινωνικό-οικονομικές αλλαγές, των τελευταίων ετών, αρχίζουν να κάνουν αισθητές τις συνέπειές τους στην ποιότητα του περιβάλλοντος σε πολλές ελληνικές περιοχές.

Η Ελλάδα, ως χώρα μέλος της ΕΕ, υποχρεούται να εφαρμόζει την περιβαλλοντική πολιτική της Ένωσης και να εναρμονίζει το δίκαιό της με το δίκαιο της ΕΚ. Η εναρμόνιση, όμως, δεν γίνεται αυτόματα. Συνήθως υπάρχει μεγάλη καθυστέρηση και, όταν γίνεται, γίνεται σπασμωδικά και, συνήθως, με επιβολή του ευρωπαϊκού δικαστηρίου. Το μεγάλο ζήτημα του διαχωρισμού των επιπέδων διακυβέρνησης (Περιφέρεια, Νομαρχία, Δήμοι, Κοινότητες) και ο απόλυτος έλεγχος της κεντρικής εξουσίας, δυσχεραίνουν την εφαρμογή ολοκληρωμένης πολιτικής αιεφόρου και βιώσιμης ανάπτυξης στα ελληνικά αστικά κέντρα.

Η μη εφαρμογή της Ατζέντα 21 στην Ελλάδα, με ορισμένες εξαιρέσεις, άπτεται του γεγονότος ότι οι κυβερνήσεις της χώρας δεν προώθησαν, ως όφειλαν, την ολοκληρωμένη εφαρμογή της. Σε αυτό συντέλεσε η αδυναμία των Δήμων & Κοινοτήτων στη διάθεση πόρων. Στην Ελλάδα επίσης, δεν εφαρμόζεται η αρχή της επικουρικότητας. Εδώ βρίσκεται και το μεγαλύτερο πρόβλημα τόσο στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής όσο στο ρόλο που επιτελεί η Αυτοδιοίκηση σ' αυτό τομέα. Επάρκεια δικαίου για το περιβάλλον υπάρχει. Αυτό πού λείπει είναι οι μηχανισμοί και οι πόροι για την εφαρμογή των μέτρων.

Στις ελάχιστες περιοχές που εφαρμόστηκε η ΤΑ 21 αντλήθηκαν πόροι, κυρίως, μέσω υλοποίησης Ευρωπαϊκών χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και με

την υποστήριξη του Προγράμματος Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας για το Περιβάλλον του ΥΠΕΧΩΔΕ. Η Ελλάδα αναπτύσσει διακρατικές συνεργασίες, αφού από το Δεκέμβριο του 1999 αποτελεί μέλος της Επιτροπής Αναπτυξιακής Συνεργασίας (Development Assistance Committee - DAC), όργανο που λειτουργεί υπό τις οδηγίες του- Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης - ΟΟΣΑ.

Με βάση το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο (Ν. 2731 / 5-7-1999), το ΥΠΕΧΩΔΕ ως δημόσιος φορέας υλοποίησης ξεκίνησε από το Δεκέμβριο του 1999 την εκπόνηση του Προγράμματος Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας για το Περιβάλλον. Το Πρόγραμμα αυτό, εστιάζει στην παροχή αναπτυξιακής συνεργασίας και βοήθειας στον τομέα του περιβάλλοντος σε χώρες-εταίρους που ανήκουν στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή των Βαλκανίων, της Ν.Α. Μεσογείου, του Ευξείνου Πόντου και της Κασπίας Θάλασσας.

Απώτερος σκοπός του Προγράμματος είναι η επίτευξη της ειρήνης, της ισότητας μεταξύ των πολιτών, της δημοκρατίας και της προστασίας του περιβάλλοντος μέσω της συνεργασίας, της ανταλλαγής εμπειριών και της από κοινού συμμετοχής σε μια διευρυμένη αγορά με τις συνεργαζόμενες χώρες.

Οι προτεραιότητες του Προγράμματος διαμορφώνονται σύμφωνα με τις προτεραιότητες της ελληνικής εξωτερικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής πολιτικής, σε συνδυασμό με τα συγκεκριμένα αιτήματα των χωρών-εταίρων για αναπτυξιακή συνεργασία και υποστήριξη των σχεδίων τους για βιώσιμη ανάπτυξη και περιβαλλοντική προστασία. Γενικά, οι στόχοι του Προγράμματος αναφέρονται στη:

- προώθηση των αρχών της αειφορίας και της προστασίας του περιβάλλοντος στις συνεργαζόμενες χώρες σε συνδυασμό με την υποστήριξη των αναπτυξιακών προσπαθειών των χωρών αυτών,
- συμβολή στην προστασία, διατήρηση, αποκατάσταση και απορρύπανση των υποβαθμισμένων φυσικών πόρων στις συνεργαζόμενες χώρες,
- προώθηση δράσεων και στρατηγικών σχεδίων χωροταξικής ολοκλήρωσης, χωρικής ανάπτυξης στις επιλέξιμες γεωγραφικές ενότητες,
- δημιουργία σταθερών δομών και μηχανισμών παρακολούθησης των χωρικών και περιβαλλοντικών δεδομένων στις επιλέξιμες περιοχές,

- συμβολή στην αναπροσαρμογή του θεσμικού πλαισίου και των εργαλείων εφαρμογής της περιβαλλοντικής και χωροταξικής πολιτικής των χωρών αυτών, στην κατεύθυνση των θεσμικών προϋποθέσεων των διεθνών οργανισμών και ειδικότερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- προώθηση της διακρατικής Συνεργασίας μεταξύ χωρών (δότης και αποδέκτης) και διαμόρφωση δίαυλων επικοινωνίας και δικτύων συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων ελληνικών φορέων και φορέων στις συνεργαζόμενες χώρες που καλύπτει το πρόγραμμα.

Επίσης, το Πρόγραμμα δρα στους εξής τομείς:

- Διαχείριση και ποιοτική αναβάθμιση υδατινών πόρων.
- Παροχή νερού και απολύμανση.
- Αντιμετώπιση της βιομηχανικής ρύπανσης.
- Προστασία παράκτιων τουριστικών περιοχών.
- Εισαγωγή καθαρών τεχνολογιών.
- Εξοικονόμηση ενέργειας με χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Σχεδιασμό και εφαρμογή μέτρων και παρεμβάσεων στη βιομηχανία, τον οικιστικό τομέα, τις μεταφορές και την κλιματική αλλαγή.
- Χωροταξική ανάπτυξη.
- Γενικά περιβαλλοντικά θέματα, όπως περιβαλλοντική νομοθεσία, εκπαίδευση, ευαισθητοποίηση, ανάπτυξη δικτύων για το περιβάλλον κλπ.

Οι Τομεακές προτεραιότητες¹¹ της ελληνικής στρατηγικής για τη ΒΑ είναι οι εξής :

- αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής. Στόχος η μη αύξηση των εκπομπών αερίων του Θερμοκηπίου πάνω από 25% με βάση τις εκπομπές του 1990,
- μείωση και ορθολογική διαχείριση στερεών αποβλήτων με τη συγκρότηση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ανακύκλωσης,
- ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων,
- πρόληψη της ερημοποίησης,

¹¹ <http://www.minenv.gr/4/41/g4110/00/ethniki.stratigiki.biosimi.anaptixi.pdf>

- προστασία της βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων.

3.2 Παραδείγματα εφαρμογής Τοπικής Ατζέντας 21 σε Μαρούσι-Χαλάνδρι

Η συμμετοχή της ελληνικής κυβέρνησης στο παγκόσμιο συνέδριο του Ρίο, αποτέλεσε το πολιτικό και νομικό πλαίσιο για την εφαρμογή μιας αειφόρου πολιτικής στην ελληνική κοινωνία. Ενώ σχετικά γρήγορα από την συμφωνία του Ρίο το 1992, έγινε η διεξαγωγή μιας Τοπικής Διάταξης 21 (LA 21), από τον δήμο Αμαρουσίου σε συνεργασία με τον δήμο Χαλανδρίου, δυστυχώς δεν υπήρχε η ανάλογη συνέχεια σε άλλους δήμους.

Η διεξαγωγή έγινε σε επίπεδο δημάρχων, δημοτικών συμβούλων και μερικών αντιπροσώπων. Έλειπε όμως η άμεση συμμετοχή των πολιτών, όπως αυτή αναγράφεται κατά γράμμα και κατά πνεύμα στην συμφωνία του Ρίο για την Ατζέντα 21. Το ότι έγινε άμεσα, μια εφαρμογή της LA 21, στους προαναφερόμενους ελληνικούς δήμους, είχε σίγουρα σχέση με το γεγονός ότι αυτοί οι δυο δήμοι αποτελούσαν ένα πρότυπο ανάπτυξης, με ότι αυτό συνεπάγεται για της αρχές των δήμων.

Στους δήμους Αμαρουσίου¹² και Χαλανδρίου¹³ πραγματοποιήθηκε εφαρμογή της TA 21, μεταξύ 1996 και 1998, με την οικονομική υποστήριξη της κοινοτικής πρωτοβουλίας LIFE (χρηματοδοτικό μέσο για το περιβάλλον, στόχος του οποίου είναι να συμβάλει στην εφαρμογή, της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής και νομοθεσίας, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στη βιώσιμη ανάπτυξη).

Συντελεστές στην υλοποίηση του προγράμματος, ήταν το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ), όπως και η ΚΕΔΚΕ. Σκοπός του προγράμματος Ατζέντα 21 ήταν η έναρξη της εφαρμογής της ΑΒΑ μέσω της συνεργασίας με την ΚΕΔΚΕ, των υπηρεσιών των Δήμων Αμαρουσίου και Χαλανδρίου, καθώς και μέσω ελληνικών και ξένων διεθνών οργανισμών.

¹²http://www.maroussi.gr/appdata/documents/maroussinews/Leaflet_BtoB_webPbyP.pdf

¹³<http://www.halandri.gr/frontoffice/portal.asp?cnode=103&cpage=NODE>

Οι δήμοι Αμαρούσιου και Χαλανδρίου, καταφέρανε μέσα από διαδικασίες αειφόρου αστικής ανάπτυξης να συγκροτήσουν ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανακύκλωσης. Μέσω αυτού του προγράμματος ανακυκλώνονται :

- γυάλινα μπουκάλια,
- πλαστικά μπουκάλια και συσκευασίες από αναψυκτικά, νερό, απορρυπαντικά, τρόφιμα,
- μεταλλικές κονσέρβες και κουτάκια αλουμινίου,
- χάρτινες συσκευασίες από τρόφιμα, γάλα, χυμούς,
- εφημερίδες, περιοδικά,
- υλικά ηλεκτρικού εξοπλισμού,
- υλικά ηλεκτρονικού εξοπλισμού,
- οικιακές μπαταρίες,
- ελαστικά οχημάτων.

Ακόμα, οι δύο αυτοί δήμοι συμμετέχουν στην ανακύκλωση αποβλήτων και διαθέτουν σύστημα ανακύκλωσης οχημάτων τέλους κύκλου ζωής, καθώς μεταφέρουν σε ειδική μονάδα ανακύκλωσής τους εγκαταλελειμμένα οχήματα. Περισσότερες, φιλικές προς το περιβάλλον, ενέργειες στους δήμους Αμαρούσιου και Χαλανδρίου είναι οι εξής:

- θέσπιση Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου με επιτρεπόμενες χρήσεις την κατοικία και τη δημιουργία πολιτιστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων,
- υλοποίηση προγράμματος δενδροφύτευσης προαυλίων χώρων σχολείων,

- θέσπιση περιβαλλοντικών όρων δόμησης με αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου,
- διαμόρφωση σχεδίου για οικονομική χρήση ηλεκτρισμού μέσω λαμπτήρων χαμηλής κατανάλωσης στα Δημαρχεία των περιοχών αυτών.

Ειδικότερα ο δήμος Αμαρουσίου, έχει πιστοποιηθεί από την ΕΕ για το Ευρωπαϊκό Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης. Ξεκίνησε συγκεκριμένα από το Νοέμβριο του 2004 την Περιβαλλοντική του Πολιτική η οποία αναθεωρήθηκε το Σεπτέμβριο του 2005 και βρίσκεται σε μια συνεχή θεώρηση των πεπραγμένων. Σε τακτά χρονικά διαστήματα μπαίνει το θέμα της ΑΑ στην ημερήσια διάταξη των υπευθύνων και υπάρχει μια συνεχή επαφή με τις εξελίξεις στον τομέα αυτό σε επίπεδο ΕΕ. Οι ενέργειες που υλοποιούνται στο πλαίσιο της ΑΑ είναι οι εξής:

- ρύθμιση της θερμοκρασίας για τον κλιματισμό,
- εντατικοποίηση του καθαρισμού των κλιματιστικών,
- ρύθμιση ηλεκτρονικών υπολογιστών και φωτοτυπικών σε λειτουργία εξοικονόμησης ενέργειας,
- αντικατάσταση κοινών λαμπτήρων φωτισμού με νέους, εξοικονόμησης ενέργειας,
- μελέτη τοποθέτησης αισθητήρων κίνησης-φωτοκύτταρων,
- παρακολούθηση της κατανάλωσης ενέργειας,
- χρήση ανακυκλωμένου μη λευκασμένο χαρτιού,
- καλώδια και αναλώσιμα που δεν περιέχουν PVC,
- απορρυπαντικά φιλικά προς το χρήστη και το περιβάλλον,
- ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές χαμηλής κατανάλωσης ενέργειας.

3.3 Πρόταση Εφαρμογής Τοπικής Ατζέντας 21 σε Σχολεία

Η εφαρμογή μιας ατζέντας 21 στο σχολικό χώρο συνεπάγεται:

- Εθελοντικό σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης για συνεχή βελτίωση της περιβαλλοντικής επίδοσης.
- Διεξαγωγή περιβαλλοντικής ανάλυσης
- Διαμόρφωση περιβαλλοντικού προγράμματος
- Διεξαγωγή περιβαλλοντικού ελέγχου
- Περιβαλλοντική Δήλωση
- Πιστοποίηση

Στους παραπάνω στόχους μπορεί να συμβάλουν:

- Σεμινάρια περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης (Εκπαιδευτικών, Μαθητών, Γονέων)
- Παρακολούθηση (Monitoring)
- Διάδοση αποτελεσμάτων (ιστοσελίδα, ενημερωτικά Δελτία Newsletter, Φυλλάδια, Συνέδριο κλπ.)
- Έργα και δράσεις βελτίωσης των περιβαλλοντικών επιδόσεων του σχολείου (Πράσινο, απορρίμματα, ενέργεια, κατανάλωση νερού, εγγύτερη προστατευόμενη περιοχή, κοινωνικές δράσεις κα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Για την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης θεωρήθηκε αναγκαία η συμβολή της εκπαίδευσης. Στην έκθεση Brundtland (Η έκθεση Brundtland της Παγκόσμιας Επιτροπής για την Ανάπτυξη και το Περιβάλλον συντάχθηκε υπό την προεδρία της τότε πρωθυπουργού της Νορβηγίας, Gro Harlem Brundtland, θεωρείται ο ιδεολογικός προπομπός και η βάση για την Agenda 21 και την έναρξη της εφαρμογής της αειφόρου και βιώσιμης ανάπτυξης) μάλιστα καλείται τόσο η τυπική όσο και η άτυπη εκπαίδευση να συμβάλει στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης.

Στα Πρακτικά της Διάσκεψης του Ρίο, και συγκεκριμένα στο Κεφάλαιο 36 της Ατζέντας 21 που φέρει τον τίτλο «Προώθηση της Εκπαίδευσης, της Ευαισθητοποίησης του κοινού και της Κατάρτισης», γίνεται αναφορά στη διευρυμένη έννοια της εκπαίδευσης, τα επίσημα εκπαιδευτικά συστήματα όλων των βαθμίδων, την επαγγελματική κατάρτιση, την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού.

Ακόμα προτείνεται οι χώρες να αξιοποιήσουν τα μουσεία, τα μνημεία της πολιτιστικής κληρονομιάς, τους ζωολογικούς και βοτανικούς κήπους, τους εθνικούς δρυμούς και άλλες προστατευόμενες περιοχές για να ενισχυθεί η ενημέρωση του κοινού ως απαραίτητο τμήμα της προσπάθειας της παγκόσμιας εκπαίδευσης για να ενισχυθούν οι στάσεις, οι αξίες και οι δράσεις.

Ένας από τους πλέον έγκυρους και γνωστούς ορισμούς για την Περιβαλλοντική Αγωγή που διατυπώθηκε στη Διακυβερνητική Συνδιάσκεψη Τυφλίδας το 1977, την παρουσιάζει ως ανοικτή διαδικασία μάθησης, η οποία θα βοηθήσει τους πολίτες ν' αποκτήσουν γνώση του περιβάλλοντος και κυρίως να γίνουν ικανοί και αποφασισμένοι να εργαστούν ατομικά και συλλογικά για την επίτευξη και τη διατήρηση μιας δυναμικής ισορροπίας μεταξύ ποιότητας ζωής και ποιότητας περιβάλλοντος.

Στη συνέχεια αναπροσανατολίζεται το 1997 στη Διεθνή Διάσκεψη "Περιβάλλον και Κοινωνία: Εκπαίδευση και Ευαισθητοποίηση των Πολιτών για την Αειφορία" που οργανώθηκε από την UNESCO και την Ελληνική Κυβέρνηση στη Θεσσαλονίκη. Σηματοδοτείται εκ νέου με την υιοθέτηση του ευρύτερου όρου "Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία" ενώ αναγνωρίζεται ο μεγάλος ρόλος που μπορούν να παίξουν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση θεωρήθηκε ήδη από τη δεκαετία του '80 ότι θα μπορούσε να συμβάλει στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης ως το πλέον κατάλληλο πεδίο της εκπαίδευσης, με την προϋπόθεση ότι θα υπάρξει αναπροσανατολισμός των στόχων της ΠΕ με επίκεντρο την αειφορία.

Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην επίτευξη της βιωσιμότητας, όπως αυτός καθορίζεται στο κεφ. 36 της Ατζέντας 21 στη Διάσκεψη του Ρίο, θα λέγαμε ότι σηματοδοτεί τη σύνδεση της ΠΕ με την αειφόρο ανάπτυξη. Οι διεθνείς οργανισμοί, όπως η Unesco και οι Παγκόσμιες Περιβαλλοντικές Διασκέψεις, μετά τη διάσκεψη του Ρίο, μετατοπίζουν το ενδιαφέρον τους από την ΠΕ και προσανατολίζονται στην οριοθέτηση και στην ανάπτυξη της εκπαίδευσης για την αειφορία.

Βασικοί πρωταγωνιστές του εθνικού σχεδιασμού για ουσιαστική ανταπόκριση στις αρχές του Ρίο 1992 και του Γιοχάνεσμπουργκ 2002 για το περιβάλλον είναι αυτονόητα, αφενός οι περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένοι πολίτες, αφετέρου οι Μη Κυβερνητικές και Περιβαλλοντικές Οργανώσεις.

Η αειφόρος ανάπτυξη συνδέεται στενά με αλλαγή στις αξίες, στις στάσεις και στις συμπεριφορές σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο. Για το λόγο αυτό συνδέθηκε εξ αρχής με την εκπαίδευση. Την εκπαίδευση που είναι προσανατολισμένη στον στόχο της αειφορίας, όπως αναφέρεται στα επίσημα κείμενα του ΟΗΕ και άλλων διεθνών οργανισμών.

Η σημασία της εκπαίδευσης για την αειφορία, όπως έχει ειπωθεί και παραπάνω, αναγνωρίζεται πανηγυρικά στο 36ο Κεφάλαιο της Ατζέντα 21 του Ρίο, αφού αναφέρεται ότι «η εκπαίδευση είναι κρίσιμος παράγοντας στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και στη βελτίωση της ικανότητας των πολιτών ν' αντιμετωπίζουν ζητήματα περιβάλλοντος και ανάπτυξης».

Μέσα σε αυτό το κείμενο προτείνεται να δεσμευτούν οι κυβερνήσεις, όλων των χωρών του κόσμου, να υποστηρίξουν αλλαγές στα εκπαιδευτικά τους συστήματα ώστε να προωθήσουν την εκπαίδευση για την βιώσιμη ανάπτυξη. Οι οικονομικοί και ανθρώπινοι πόροι που έχουν επενδυθεί στα προγράμματα ΠΕ, έχουν ασήμαντη

επίδραση στη συνολική λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος και του σχολείου. Και όμως ο σημερινός μαθητής είναι ο πολίτης του αύριο, γι αυτό είναι αναγκαίο να ενδυναμωθεί και να εκπαιδευτεί, ώστε να συμβάλει στη διατήρηση της πολιτιστικής ποικιλότητας, την ανάδειξη του πολιτισμού και των πολιτισμικών αξιών.

Το σχολείο λοιπόν, θα πρέπει να αποτελέσει μια κυψέλη αειφορίας σε όλα τα επίπεδα. Στο επίπεδο του αναλυτικού προγράμματος σπουδών, στο επίπεδο της διοίκησης, στο επίπεδο της διδακτικής μεθοδολογίας, στο επίπεδο της λήψης αποφάσεων, στο επίπεδο της κατασκευής, λειτουργίας και συντήρησης του σχολικού κτηρίου, της σχολικής αυλής, στο επίπεδο της αλληλεπίδρασης σχολείου και κοινωνίας, στο επίπεδο των διαπροσωπικών σχέσεων, παντού. Πάρα πολλά σχολεία υλοποιούν περιβαλλοντικά προγράμματα σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την βελτίωση του σχολικού περιβάλλοντος, τη βελτίωση της λειτουργίας του σχολείου, προσπαθώντας να καταστήσουν τα σχολεία τους φιλικά προς το περιβάλλον.

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, η ανάγκη της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς θεωρείται επιτακτική για τη διατήρηση της πολιτισμικής ποικιλότητας, που μαζί με την βιολογική ποικιλότητα θεωρείται βασικό ζητούμενο για την ΑΑ. Οι πολιτισμοί των ανθρώπινων κοινωνιών απετέλεσαν λύσεις σε προβλήματα επιβίωσης, προσαρμογές του ανθρώπινου είδους σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα και στις εξελικτικές αλλαγές τους.

Η διατήρηση της πολιτισμικής ποικιλότητας είναι για ένα ακόμη λόγο ιδιαίτερα σημαντική: η μεταφορά ενός συστήματος πολιτιστικών αναφορών στις επερχόμενες γενεές προσφέρει στο άτομο το αίσθημα της ιστορικής συνέχειας και της ασφάλειας για την ιστορική του ταυτότητα. Η πολιτιστική κληρονομιά είναι κοινωνικό αγαθό, στο οποίο έχουν δικαίωμα όλοι οι πολίτες χωρίς προνόμια και διακρίσεις.

Στην Ελλάδα ο όρος ΠΕ άρχισε να χρησιμοποιείται από το 1976 και μετά. Η ανάπτυξη της στον ελληνικό χώρο στηρίχτηκε σε αποφάσεις και δραστηριότητες διεθνών οργανισμών και αυτό γιατί στη χώρα μας δεν υπήρξαν οι εκπαιδευτικές ή περιβαλλοντικές συγκυρίες. Την προώθηση του θεσμού στην Ελλάδα ανέλαβε το ΚΕΜΕ, σημερινό Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, και διακρίνονται 2 περίοδοι:

- 1977-1983 που αφορά στη συγκρότηση από το ΚΕΜΕ ενός πρώτου αρχείου για την ΠΕ στην κατάρτιση στελεχών (εκπαιδευτικοί διαφόρων ειδικοτήτων) από επιμορφωτές του Συμβουλίου της Ευρώπης στην έκδοση εγχειριδίου, στην πειραματική εφαρμογή προγραμμάτων σε 4 Γυμνάσια με θέμα: «Προστασία των ακτών» και στην ένταξη στα διδακτικά βιβλία βασικών εννοιών της οικολογίας και θεμάτων κατάλληλων για περιβαλλοντικά προγράμματα.
- 1983-1991 που αφορά στη συγκρότηση ομάδας εργασίας στο ΚΕΜΕ από εκπαιδευτικούς επιμορφωμένους στην ΠΕ, που είχε την ευθύνη της προώθησης του θεσμού, στην ίδρυση και λειτουργία γραφείων ΠΕ στις Δ/νσεις Σπουδών Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης, στη διαμόρφωση πλαισίου συνεργασιών ΥΠΕΠΘ με άλλα υπουργεία και φορείς σχετικούς με το περιβάλλον, στην υλοποίηση επιμορφωτικών συναντήσεων, στην υλοποίηση των πρώτων Περιβαλλοντικών Προγραμμάτων (1000 προγράμματα Β/θμιας και Α/θμιας Εκπ/σης) και στην εφαρμογή του θεσμού του Υπευθύνου ΠΕ στους νομούς όλης της χώρας

Από το 1988 το ΥΠΕΠΘ δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την προώθηση της με τη διατύπωση θέσεων για την ΠΕ, ιδιαίτερα μετά το ψήφισμα των Υπουργών Παιδείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1988, κάτι που στις άλλες χώρες της ΕΕ είχε γίνει ήδη από τη δεκαετία του '70.

Δεύτερο σημαντικό βήμα και σταθμό για την ανάπτυξη της απετέλεσε ο νόμος 1982/90 που καθορίζει το θεσμικό πλαίσιο της σύμφωνα με το οποίο η ΠΕ εντάσσεται στο αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου όχι όμως και στο ωρολόγιο πρόγραμμα. Ορίζονται Υπεύθυνοι/ες Εκπαιδευτικοί ΠΕ με τριετή θητεία σε κάθε Δ/νση Εκπαίδευσης των νομών της χώρας. Τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες των Υπευθύνων ΠΕ καθορίζονται με υπουργικές αποφάσεις και σε γενικές γραμμές είναι η παρακολούθηση και στήριξη των προγραμμάτων και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις διδακτικές προσεγγίσεις που απαιτεί η εφαρμογή της ΠΕ.

Ένας εκπαιδευτικός, σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο, για τη συμμετοχή του σε ένα πρόγραμμα ΠΕ, δικαιούται μείωση του ωραρίου του κατά δύο ώρες ή υπερωριακή απασχόληση δύο ωρών την εβδομάδα για κάθε πρόγραμμα. Σε κάθε

πρόγραμμα μπορούν να συμμετέχουν μέχρι δύο εκπαιδευτικοί και 15-30 μαθητές/τριες από ένα αμιγές τμήμα ή διάφορα τμήματα του Σχολείου.

Οι Διευθύνσεις Σπουδών του ΥΠΕΠΘ με ετήσιες εγκυκλίους ρυθμίζουν με τον τρόπο εφαρμογής της ΠΕ στα σχολεία, τις διευκολύνσεις των εκπαιδευτικών που συντονίζουν τα σχετικά προγράμματα, τις συνεργασίες με κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς, τα θεματικά δίκτυα, τις περιβαλλοντικές επισκέψεις. Από τη σχολική χρονιά 1998-99 προωθείται με υπουργική εγκύκλιο η υλοποίηση προγραμμάτων ΠΕ με θέματα που εξυπηρετούν τους στόχους της αειφορίας, γεγονός που σηματοδοτεί την επίσημη υιοθέτηση από την ΠΕ στη χώρα μας.

Η εφαρμογή της Εκπαίδευσης για την Αειφορία δεν είναι εύκολη υπόθεση. Οι διδάσκοντες, ειδικά στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, έχοντας μια εκπαίδευση που περιορίζεται στην εξέταση επιμέρους θεμάτων αντιμετωπίζουν μεγάλη δυσκολία στο να υιοθετήσουν τις προσεγγίσεις αυτές, που ενθαρρύνουν την ενοποιημένη σκέψη, τις δεξιότητες κριτικής σκέψης.

Γενικά, η ΠΕ απαιτεί μια νέα αντίληψη για τη διδασκαλία και μάθηση, στην οποία ο μαθητής/τρια αντιμετωπίζεται ως άτομο που οικοδομεί ενεργητικά τις νέες γνώσεις πάνω στις υφιστάμενες γνωστικές δομές του. Για το λόγο αυτό η ΠΕ εφαρμόστηκε μέχρι τώρα στα σχολεία από μια μερίδα εκπαιδευτικών με εκπαιδευτικές ανησυχίες, παράλληλα με τις περιβαλλοντικές ευαισθησίες, και μετά από συνεχείς επιμορφώσεις στην Ελλάδα και το Εξωτερικό.

Όμως, παρά τις αντικειμενικές δυσκολίες που έχει η μη ένταξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου και η προϋπόθεση της εθελοντικής συμμετοχής των εκπαιδευτικών και των μαθητών/τριών παρατηρείται μια συνεχής αύξηση του αριθμού των εκπαιδευτικών και των μαθητών/τριών που υλοποιούν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

4.2 Στόχοι της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

- Απόκτηση γνώσεων για την κατανόηση της πολυπλοκότητας των περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Ανάδειξη της σφαιρικής αντίληψης για το περιβάλλον.
- Ανάδειξη της αλληλεξάρτησης κοινωνικοοικονομικών συνθηκών και πολιτικών επιλογών που αφορούν τη χρήση της τεχνολογίας.
- Ανάδειξη της παγκοσμιότητας των επιπτώσεων των περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Συνειδητοποίηση των ατομικών, κοινωνικών και πολιτικών ευθυνών για τις επιλογές οι οποίες εμποδίζουν ή διευκολύνουν την προστασία του περιβάλλοντος.
- Συνειδητοποίηση της ανάγκης για αλλαγές αξιών σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο, ώστε να υπάρξει διέξοδος και λύση στα σύγχρονα περιβαλλοντικά αδιέξοδα.
- Ανάπτυξη κριτικής σκέψης στα άτομα, ώστε να γίνουν ικανά να αντιληφθούν τους μηχανισμούς οι οποίοι εμπλέκονται στη δημιουργία των περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Αλλαγή στάσης για θέματα που αφορούν τη σημασία των προσωπικών και συλλογικών ευθυνών, που οδηγούν στην υποβάθμιση της ποιότητας ζωής.
- Ανάλυση δράσης από άτομα και ομάδες σε όλα τα κοινωνικά επίπεδα, ώστε να προωθηθούν και να εφαρμοστούν λύσεις για τα περιβαλλοντικά προβλήματα.

4.3 Η Συνεργασία των Τοπικών Φορέων της Πάτρας για την Αναβάθμιση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Τα τμήματα της ΠΕ Α΄/θμιας και Β΄/θμιας εκπαίδευσης του νομού Αχαΐας συνεργάζονται με κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς με στόχο τη προώθηση της ΠΕ. Οι συνεργασίες αυτές αναπτύχθηκαν, στηριζόμενες στις αρχές της επικουρικότητας και της κοινής ευθύνης (αφορά τη Δημόσια Διοίκηση και Αυτοδιοίκηση, τις δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις και σημαίνει ισότιμη ροή πληροφόρησης, κινήτρων, πόρων και υποχρεώσεων) προσφέροντας στα εξής σημεία:

- Υποστήριξη των προγραμμάτων ΠΕ.
- Επιστημονική ενημέρωση σε θέματα περιβάλλοντος.
- Υλοποίηση δράσεων και δραστηριοτήτων.
- Παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού.
- Αντίληψη πληροφοριών με επισκέψεις.
- Χρήση ενημερωτικού υλικού.
- Κοινοποίηση- παρουσίαση αποτελεσμάτων.

Στα πλαίσια αυτής της φιλοσοφίας παρουσιάζεται το μοντέλο συνεργασίας με τους κοινωνικούς εταίρους μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα, καθώς και ο ρόλος αυτών των συνεργασιών στην εξέλιξη των Σχολικών Προγραμμάτων ΠΕ (ΣΠΠΕ). Τα προγράμματα ΠΕ που υλοποιούνται στα σχολεία επιδιώκουν να δημιουργήσουν νέες σχέσεις μεταξύ των τοπικών αρχών, των δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας και της κοινής ευθύνης, ώστε ο κάθε φορέας να αναλάβει τις ευθύνες που του αναλογούν

στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος. Ακόμα, στοχεύουν μέσα από το διάλογο και τη σύγκλιση των ενεργειών στο συντονισμό των δράσεων για όλους τους φορείς της τοπικής κοινωνίας και προωθούν την αποκατάσταση της ποιότητας του περιβάλλοντος με το συνδυασμό ανάπτυξης, οικονομίας και περιβάλλοντος με τη δημιουργία ενός αναπτυξιακού μοντέλου, που θα επαναπροσδιορίσει τις σχέσεις οικολογίας- οικονομίας.

4.4 Οι Συνεργασίες των Τμημάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με τους Τοπικούς Φορείς

Τα τμήματα ΠΕ των διευθύνσεων Α΄/θμιας και Β΄/θμιας εκπαίδευσης του νομού Αχαΐας από το 1991 και μέχρι σήμερα επιμορφώνουν τους εκπαιδευτικούς και συντονίζουν διεπιστημονικά προγράμματα ΠΕ στα σχολεία. Ταυτόχρονα, ο δήμος της Πάτρας με την ΑΔΕΠ και το περιφερειακό ενεργειακό γραφείο Δυτικής Ελλάδος, κατά το ίδιο διάστημα, αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν τις στρατηγικές για την ΑΒΑ της τοπικής κοινωνίας. Τα αποτελέσματα αυτών των συνεργασιών είναι τα ακόλουθα:

- Η δικτύωση των σχολείων μεταξύ τους και με τους τοπικούς φορείς της πόλης, αλλά και άλλων περιοχών, είχε σαν αποτέλεσμα την ενασχόληση των σχολείων με τα προγράμματα ΠΕ.
- Ενθάρρυνση των εκπαιδευτικών να αναλάβουν πρωτοβουλία.
- Μεταφορά μεθόδων, μέσων και καλών παραδειγμάτων.
- Καλύτερη υποστήριξη στην επιμόρφωση και στη παροχή εκπαιδευτικού υλικού.
- Εκπαιδευτικοί και μαθητές γνώρισαν από κοντά την ευρωπαϊκή διάσταση του προβλήματος και τη δραστηριότητα άλλων χωρών.
- Τα προγράμματα διαχείρισης ενέργειας, απορριμμάτων και πρασίνου αυξήθηκαν ως αποτέλεσμα της οργανωμένης προσπάθειας.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών έγινε πιο οργανωμένα και με τη συνεργασία πολλών φορέων όπως Παν/μιο, ΠΕΔΚΕ, ΚΑΕ καθώς και ειδικών επιστημόνων του δήμου της Πάτρας και σχετικών φορέων από την Ελλάδα και

την Ευρώπη. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ομάδας επιμορφωμένων εκπαιδευτικών που αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και υλοποιούν προγράμματα.

✓ Οργάνωση και αξιοποίηση εκπ/κού υλικού

Έγινε επιλογή εκπ/κού- ενημερωτικού υλικού και οργανώθηκαν δραστηριότητες και προγράμματα από εκπαιδευτικά πακέτα, ώστε να σχετίζονται με την τοπική ανάπτυξη και το περιβάλλον. Παρήχθη ενημερωτικό φυλλάδιο με όλη τη φιλοσοφία, δομή και εξέλιξη του προγράμματος.

✓ Οργανωμένες δράσεις

- Εκδηλώσεις του κοινού, των φορέων και των πολιτικών για την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων της πόλης.
- Το πρόγραμμα συνέβαλε αποφασιστικά στην επιτυχία της διαχείρισης απορριμμάτων στην πόλη της Πάτρας και την οργανωμένη ανακύκλωση (ΧΥΤΑ, Εργοστάσιο Ανακύκλωσης, συμμετοχή των πολιτών στη συλλογή ανακυκλούμενων υλικών).
- Πραγματοποιήθηκαν οργανωμένες εκπ/κές επισκέψεις μαθητών και εκπ/κών σε χώρους και περιοχές που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον σχετικά με τη διαχείριση του περιβάλλοντος.
- Υλοποιήθηκαν από μαθητές δράσεις θετικές για το περιβάλλον όπως : καθαρισμοί περιοχών, δενδροφυτεύσεις, αναβαθμίσεις σχολικού περιβάλλοντος και εξοικονόμηση ενέργειας σε σχολικά κτίρια.
- Η συνεργασία στελεχών της ΠΕ και της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, και άλλων σχετικών φορέων, αυξάνεται συνεχώς με στόχο την ΑΒΑ της περιοχής της Πάτρας.
- Το παράδειγμα αυτό θεωρήθηκε αρκετά πρωτότυπο και παρουσιάστηκε και σε άλλες τοπικές κοινωνίες, ώστε να το μιμηθούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Η ελληνική επικράτεια είναι διαιρεμένη σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), που συντελούν στη δημιουργία ευκαιριών ενεργητικής συμμετοχής του πολίτη στα κοινά και ενδυναμώνουν το αίσθημα ευθύνης του πολίτη απέναντι στη κοινωνία. Δημιουργώντας καλύτερη τοπική κοινωνία δημιουργούμε καλύτερο κράτος. Ο θεσμός της τοπικής Αυτοδιοίκησης κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα (άρθρο 102), το οποίο θεμελιώνει τον Α΄, Β΄ και Γ΄ βαθμό Αυτοδιοίκησης.

Α΄ βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης: Δήμοι και Κοινότητες

Τους ΟΤΑ αποτελούν οι Δήμοι και οι Κοινότητες. Επικεφαλής των Δήμων είναι οι Δήμαρχοι, οι Κοινοτάρχες και τα Δημοτικά και Κοινοτικά Συμβούλια αντίστοιχα. Οι ΟΤΑ¹⁴ αποτελούν ΝΠΔΔ(Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου) και απολαύουν διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας. Αυτό σημαίνει ότι έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις, δική τους περιουσία και προϋπολογισμό και απασχολούν δικούς τους υπαλλήλους.

Η οικονομική τους δυνατότητα είναι βασικός παράγοντας για τη λειτουργία τους. Γι' αυτό, το κράτος μεριμνά για την εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων τους. Η μέριμνα αυτή πραγματοποιείται με ρυθμίσεις που εξασφαλίζουν έσοδα, όπως π.χ. από τον φόρο ακίνητης περιουσίας. Η πολιτεία ασκεί διοικητική εποπτεία στους ΟΤΑ με τρόπο, όμως, που να μην εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους,

¹⁴http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF_%CF%84%CE%BF%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82_%CE%B1%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82

δηλαδή ασκεί έλεγχο νομιμότητας των πράξεων τοπικής αρμοδιότητάς τους και όχι έλεγχο σκοπιμότητας.

Στην αρμοδιότητα των ΟΤΑ ανήκουν οι τοπικές υποθέσεις, αυτές δηλαδή που αναφέρονται στην προαγωγή των συμφερόντων των κατοίκων της περιφέρειας των ΟΤΑ. Ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας απαριθμεί, αρμοδιότητες που ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των ΟΤΑ πρώτης βαθμίδας όπως η κατασκευή, συντήρηση και βελτίωση των κοινοχρήστων δημοτικών χώρων, η καθαριότητα και η περισυλλογή των απορριμμάτων, η συντήρηση των σχολικών κτιρίων, η διαχείριση των δημοτικών επιχειρήσεων, η κατασκευή και συντήρηση βρεφονηπιακών σταθμών και νοσηλευτικών ιδρυμάτων, κ.λπ.

Τα όργανα των ΟΤΑ εκλέγονται απευθείας από το λαό με άμεση, μυστική, και καθολική ψηφοφορία κάθε 4 χρόνια. Ο Δήμαρχος και ο Πρόεδρος εκτελούν τις αποφάσεις των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων, προϊστανται των υπηρεσιών του δήμου ή της κοινότητας και τους εκπροσωπούν.

Δήμοι με πληθυσμό πάνω από 100.000 κατοίκους, μπορεί να διαιρεθούν σε διαμερίσματα. Όργανα των διαμερισμάτων είναι το συμβούλιο του διαμερισματος και ο πρόεδρος του. Στους Δήμους και στις Κοινότητες που συστήθηκαν με το Σχέδιο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ (Ν.2539/1997), η εδαφική περιφέρεια κάθε ΟΤΑ που καταργήθηκε και κάθε οικισμού που προσαρτήθηκε ονομάζεται «Τοπικό Διαμέρισμα». Για την καλύτερη συνεργασία των ΟΤΑ έχουν συσταθεί οι Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων. Η συμμετοχή των δήμων και κοινοτήτων στις ενώσεις αυτές είναι υποχρεωτική. Σκοπός των ενώσεων είναι η προαγωγή της αυτοδιοίκησης, η έρευνα και μελέτη σχετικών προβλημάτων, κ.λπ.

Με γνώμονα την ανάπτυξη της άμεσης δημοκρατίας σε τοπικό επίπεδο και την ενεργοποίηση του πολίτη στο πλαίσιο των τοπικών κοινωνιών, με τον νέο Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα (ν.3463/2006) εισάγονται σημαντικοί καινοτόμοι θεσμοί. Στο πλαίσιο αυτό καθιερώνεται, για πρώτη φορά, ο θεσμός του τοπικού δημοψηφίσματος. Τούτο είναι δυνατό να διεξαχθεί είτε με πρωτοβουλία του δημοτικού και κοινοτικού συμβουλίου, είτε με λαϊκή πρωτοβουλία για θέματα που ρητά ορίζονται στον ΔΚΚ(Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας).

Συγχρόνως, εισάγεται σύστημα θεσμών συμμετοχής των πολιτών στη διαμόρφωση των αποφάσεων που λαμβάνουν τα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια. Στους θεσμούς αυτούς εντάσσεται και η διαβούλευση των οργάνων λήψης αποφάσεων με συλλογικούς φορείς και ενδιαφερόμενες ομάδες του πληθυσμού. Περαιτέρω, καθιερώνονται η Χάρτα Δικαιωμάτων του Δημότη, η κατάρτιση Οδηγού του Δημότη. Από το 2011, με το Πρόγραμμα Καλλικράτης, καταργήθηκαν οι κοινότητες, και πολλοί δήμοι συνενώθηκαν.

Β' βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης : Νομαρχίες

Μέχρι το έτος 1994 οι επικεφαλής των Νομών, οι Νομάρχες, διορίζονταν και παύονταν με ΠΔ που εκδιδόταν μετά από πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών. Από το 1994 (Ν. 2218/1994 και 2240/1994) οι νομοί αποτέλεσαν τον Β' βαθμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης και αποτελούν ΝΠΔΔ. Τα όργανά τους και το Νομαρχιακό Συμβούλιο είναι αιρετά και αποτελούν όργανα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. ("Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης" Π.Δ. 30/96 ΦΕΚ Α' 21) Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση διακρίνεται στις απλές διοικητικές περιφέρειες, (Νομός) και στις διευρυμένες (Διοικητική Περιφέρεια περισσότερων νομών).

Οι δυο βαθμίδες τοπικής αυτοδιοίκησης είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους και ως εκ τούτου οι ΝΑ δεν ασκούν εποπτεία στους Δήμους και στις Κοινότητες. Για την εκπλήρωση του σκοπού τους οι ΝΑ διαθέτουν πόρους που προέρχονται από ίδια έσοδα (φόροι, τέλη, δικαιώματα κ.λπ.) και από κρατική επιχορήγηση.

Η οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων των Νομαρχιών καθίσταται προβληματική, γιατί αυτές βρίσκονται ανάμεσα στις αρμοδιότητες της κρατικής διοίκησης και στις αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων. Στις ΝΑ ανήκει η αρμοδιότητα διοίκησης τοπικών υποθέσεων νομαρχιακού επιπέδου. π.χ. χορήγηση αδειών εγκατάστασης, επέκτασης, διαρρύθμισης και λειτουργίας βιομηχανιών, εξασφάλιση της δημόσιας υγιεινής, η κατασκευή σχολικών κτιρίων, κτλ. Όργανα των ΝΑ:

- α) το Νομαρχιακό Συμβούλιο,
- β) οι Νομαρχιακές Επιτροπές και
- γ) ο Νομάρχης.

Ο Νομάρχης και τα μέλη του Νομαρχιακού Συμβουλίου εκλέγονται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία και η θητεία τους είναι τετραετής. Όλες οι πράξεις των Νομαρχιακών Συμβουλίων και των Νομαρχιακών Επιτροπών αποστέλλονται στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας για να ελεγχθούν αν είναι νόμιμες ή όχι.

Η ΚΕΔΚΕ και ΤΕΔΚΝΑ δημιούργησαν το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΙΤΑ), για να καλύψουν την ανάγκη της μελέτης και επιστημονικής προσέγγισης των ζητημάτων που αφορούν την Αυτοδιοίκηση. Από το 2011, με το Πρόγραμμα Καλλικράτης, καταργήθηκαν οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, και αντικαταστάθηκαν από τις 13 περιφέρειες.

Γ' βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης : Περιφέρειες

Αναφέρονται 13 Περιφέρειες πανελλήνια. Η διοίκηση ασκείται από τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας που διορίζεται διοικητικά και το Περιφερειακό Συμβούλιο (εκπρόσωποι Α'/βαθμιας και Β'/βαθμιας αυτοδιοίκησης, επιστημονικών οργανώσεων, τοπικών επιμελητηρίων κλπ.). Οι αρμοδιότητες τους έγκεινται στην εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, η ΠΑ έχει αρμοδιότητα για τα εξής :

- Τον σχεδιασμό και προγραμματισμό της ανάπτυξης της περιοχής της.
- Την εφαρμογή των προγραμμάτων Πολιτικής Προστασίας.
- Την εφαρμογή μέτρων μεταναστευτικής πολιτικής.
- Την εξειδίκευση και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής για το εμπόριο και την προστασία του καταναλωτή.
- Την εξειδίκευση και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής για τη βιομηχανία.
- Την εξειδίκευση και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής για τις επιχειρήσεις και την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.
- Την εξειδίκευση και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής για την δημόσια υγεία και τη λήψη προληπτικών μέτρων.
- Την υποστήριξη της λειτουργίας των εκπαιδευτικών μονάδων.
- Τον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας.
- Την κατασκευή δημοσίων έργων.
- Τον έλεγχο της κατασκευής δημοσίων έργων.

- την συντήρηση των δημοσίων έργων.
- Την εξειδίκευση και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής για το περιβάλλον.
- Την εξειδίκευση και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής για την απασχόληση.
- Τον σχεδιασμό και εφαρμογή προγραμμάτων για τις υπεραστικές μεταφορές και τις συγκοινωνίες.
- Την εξειδίκευση και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής για την τουριστική ανάπτυξη.
- Την εξειδίκευση και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής για την ανάπτυξη και καλλιέργεια του αθλητισμού.

Στη Πάτρα και στην ευρύτερη διοικητική περιοχή στην οποία ανήκει (Δυτική Ελλάδα) λειτουργεί από πλευράς διοίκησης το σχήμα που ισχύει σε ολόκληρη την επικράτεια της χώρας, δηλαδή ειδικές υπηρεσίες που είναι διαρθρωμένες στους τρεις βαθμούς διοίκησης και αυτοδιοίκησης.

5.2 Η Σημασία της Αστικής Διακυβέρνησης

Η διακυβέρνηση των πόλεων, η αστική διακυβέρνηση (urban governance), έχει πολύ μεγάλη σημασία, αφού είναι απαραίτητη στην εφαρμογή του χωρικού και πολεοδομικού σχεδιασμού των πόλεων. Στην αστική διακυβέρνηση είναι χρήσιμη και η συμμετοχή των πολιτών. Για τη λειτουργία της αστικής διακυβέρνησης στο επίπεδο των πόλεων απαιτούνται:

- Συντονισμένη δράση μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων με τις λειτουργίες της πόλης. Αυτή απαιτεί τη βελτίωση τόσο της οριζόντιας εταιρικής (σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα), όσο και της κάθετης εταιρικής (συνεργασία εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών). «Στις συνεργασίες αυτές συμβάλλουν, πέραν από τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα και φορείς του ημι-δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Βασικό πλεονέκτημά τους είναι ότι λειτουργούν στη βάση της αποκεντρωμένης συνεργασίας, η οποία αποδεικνύεται πιο αποτελεσματική από την κρατική δράση γιατί είναι λιγότερο γραφειοκρατική σε θεσμικό επίπεδο, λιγότερο γραφειοκρατική στη διαχείρισή της, λιγότερο δαπανηρή και, άρα, περισσότερο ευέλικτη και προσαρμοσμένη στις απαιτήσεις της αναπτυξιακής διαδικασίας».
- Αναπροσανατολισμός των μηχανισμών δράσης και παρέμβασης των δήμων και των υπόλοιπων τοπικών φορέων.
- Προετοιμασία διαλόγου ενταγμένου σε συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα και δημοσιοποίηση των αποφάσεων αυτού του διαλόγου, ώστε να παρακινούνται

οι πολίτες και να ευαισθητοποιούνται στα ζητήματα και τα προβλήματα της πόλης τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 Γενικά Χαρακτηριστικά της Πόλης των Πατρών

Ο Νομός Αχαΐας¹⁵ έχει έκταση 3.271,5 τετραγωνικών χιλιομέτρων, αντιπροσωπεύει το 14.9% του γεωγραφικού διαμερίσματος της Πελοποννήσου και το 2.4% της εδαφικής έκτασης όλης της χώρας. Με πρωτεύουσα την Πάτρα, ο Νομός Αχαΐας συγκεντρώνει 2.9% του πληθυσμού της χώρας και παράγει 2.5% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.

Είναι ο τρίτος σε μέγεθος Νομός της χώρας μετά τους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης και ένας από τους πλέον αστικοποιημένους, ενώ σαφώς θεωρείται ο δυναμικότερος Νομός από πληθυσμιακή άποψη στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Σημαντική είναι όμως η πληθυσμιακή ανισοκατανομή που παρουσιάζει ο Νομός, καθώς το 80% περίπου του συνολικού πληθυσμού του Νομού συγκεντρώνεται στο 14% περίπου της έκτασής του. Μόνο δύο οικισμοί στο Νομό (Πάτρα , Αίγιο) έχουν πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους και οι οποίοι συγκεντρώνουν το 58.2% του πληθυσμού του Νομού. Ο βαθμός αστικοποίησης στο Νομό παρουσιάζει μία θετική αυξητική πορεία τα τελευταία χρόνια, όπως εξάλλου συμβαίνει και στο σύνολο της χώρας. Στο Νομό ο κυρίαρχος πόλος αστικοποίησης είναι και παραμένει το πολεοδομικό συγκρότημα Πατρών.

Η συμβολή του πρωτογενή τομέα στο Νομό είναι σημαντική, με συμμετοχή κατά 15% (περίπου) στο σχηματισμό του Ακαθάριστου Προϊόντος του Νομού, και με

¹⁵ <http://www.e-patras.gr/portal/web/common/home>

απασχολούμενους που φθάνουν το 26% του ενεργού πληθυσμού (στοιχεία 1994) Η εξάρτηση της οικονομικής δραστηριότητας στο Νομό από τον πρωτογενή τομέα παραμένει σημαντική, παρ' όλο που είναι ένας τομέας που συνολικά μειώνεται συνεχώς. Η συνολική παραγωγή του πρωτογενή τομέα αποτελείται κατά κύριο λόγο από τη φυτική παραγωγή και στη συνέχεια ακολουθεί η δασική. Η απασχόληση στην κτηνοτροφία ανέρχεται στο 18.5% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του Νομού.

Σε ότι αφορά τον δευτερογενή τομέα, δηλαδή τη βιομηχανική ανάπτυξη του Νομού Αχαΐας, βασίστηκε μέχρι σήμερα, κύρια, σε δύο κλάδους βιομηχανικής δραστηριότητας, της Κλωστοϋφαντουργίας - Έτοιμου Ενδύματος και Τροφίμων - Ποτών. Σημαντικό μέρος των βιομηχανιών-βιοτεχνιών της περιοχής αποτελείται από επιχειρήσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους. Γενικά η βιομηχανική ανάπτυξη στο Νομό παρουσιάζεται στάσιμη και υπολείπεται εκείνης του άξονα Αθηνών-Θεσσαλονίκης, όπου έχει συγκεντρωθεί ολόκληρη σχεδόν η βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας.

Σε ότι αφορά τον τριτογενή τομέα, η σημαντική γεωγραφική θέση του Νομού και το γεγονός ότι η Πάτρα αποτελεί ουσιαστικά την πύλη της χώρας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελούν σοβαρούς παράγοντες ανάπτυξης, τόσο των τοπικών επιχειρήσεων, όσο και της προσέλκυσης αξιόλογου αριθμού επιχειρήσεων στην περιοχή, ιδιαίτερα σε βασικούς κλάδους του τριτογενή τομέα (εμπόριο, μεταφορές, τουρισμός). Ο τριτογενής τομέας συνεχίζει να αποτελεί το βασικό τομέα της οικονομίας του Νομού συμμετέχοντας στη διαμόρφωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος σε ποσοστό 54%.

Ως προς την υφιστάμενη υποδομή της περιοχής, το δίκτυο μεταφορών σε γενικές γραμμές εξυπηρετεί σχετικά ικανοποιητικά τις σημερινές ανάγκες. Το οδικό δίκτυο παρουσιάζει την καλύτερη εικόνα σε σχέση με τα υπόλοιπα δίκτυα μεταφορών. Από το βόρειο τμήμα του Νομού διέρχεται ο κυκλοφοριακός άξονας Κόρινθος- Πάτρα- Πύργος, του οποίου η κυκλοφορία, πριν από τη λειτουργία της Ευρείας Παράκαμψης Πάτρας ενεπλέκετο με την λοιπή κυκλοφορία και δημιουργούσε ιδιαίτερα προβλήματα συμφόρησης. Στην άμεση επιρροή της Ευρείας Παράκαμψης Πάτρας υπάρχουν και αρκετές εθνικοί οδοί.

Παράλληλα υπάρχει ένα επαρκές δευτερεύον (επαρχιακό και κοινοτικό) οδικό δίκτυο, που συνδέει τα χωριά μεταξύ τους, αλλά και με τα αστικά κέντρα. Οι οδικές υποδομές έχουν αναλάβει τον κύριο ρόλο τόσο για τις επιβατικές, όσο και για τις εμπορευματικές μεταφορές. Η κίνηση των υπεραστικών λεωφορείων είναι σημαντική για το Νομό Αχαΐας. Διακινούνται περίπου 2.000.000 επιβάτες ετησίως με προορισμό σε ολόκληρη την Ελλάδα – κυρίως Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

Στις ακτές του Νομού, στον Πατραϊκό και τον Κορινθιακό υπάρχουν αρκετά λιμάνια, από τα οποία τα πλέον σημαντικά είναι τα λιμάνια Πατρών, Αιγίου, Κάτω Αχαΐα, Δρεπάνου και Ρίου. Η περιοχή εξυπηρετείται επίσης από το 1963 από το στρατιωτικό αεροδρόμιο της Ανδραβίδας, του οποίου η κίνηση αφορά στα τουριστικά αεροσκάφη εξωτερικού με ειδικά ναυλωμένα δρομολόγια και επιβάτες με κύριο προορισμό τις τουριστικές περιοχές της Πελοποννήσου.

Ο Νομός Αχαΐας από περιβαλλοντική άποψη παρουσιάζει έντονα προβλήματα. Ειδικότερα παρατηρείται ρύπανση και μόλυνση σε επικίνδυνο βαθμό, των επιφανειακών νερών και κυρίως των θαλάσσιων περιοχών, από βιομηχανικά απόβλητα, αστικά λύματα, πετρελαιοειδή και φυτοφάρμακα. Μόλυνση των ποταμών και χειμάρρων από τα απόβλητα των κτηνοτροφικών μονάδων, τη βυρσοδεψία, την τυροκομία κ.ά. Ρύπανση της ατμόσφαιρας σε πολλές περιοχές, κυρίως εκεί που λειτουργούν βιομηχανικές μονάδες, αλλά και στα αστικά κέντρα, κυρίως στην πόλη των Πατρών, από τους αέριους ρύπους, που εκπέμπονται από εξατμίσεις αυτοκινήτων.

Σταδιακή μείωση και υποβάθμιση των δασών από πυρκαγιές και εμπρησμούς. Απόπλυση των εδαφών και μεταφορά του επιφανειακού υλικού, μέσω των χειμάρρων, στις χαμηλές περιοχές και στη θάλασσα. Η ιχθυοπαραγωγή έχει μειωθεί, κυρίως για τα είδη που αλιεύονται στις μολυσμένες περιοχές. Ως συνέπεια, περιορίζονται οι κατάλληλες για ψάρεμα περιοχές. Επίσης, διευρύνονται οι ακατάλληλες για κολύμπι περιοχές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή των συνηθειών των κατοίκων της πόλης και τη μετάβασή τους σε απομακρυσμένες περιοχές για κολύμπι, γεγονός που συντελεί στη δημιουργία κυκλοφοριακών αιχμών, μεγαλύτερη κατανάλωση καυσίμων και αύξηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

6.2 Έργα Ανάπτυξης-Ανάπλασης (που έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε διαδικασία ολοκλήρωσης)

- Το Φράγμα Πείρου-Παραπείρου, που θα λύσει οριστικά το πρόβλημα ύδρευσης της Πάτρας και της ευρύτερης περιοχής.
- Έργα ποταμού Γλαύκου (κατασκευή παραγλαύκιων αρτηριών, διευθέτηση κοίτης, ολοκλήρωση ευρείας παράκαμψης Πατρών).
- Η Σύνδεση Ευρείας Παράκαμψης Πατρών με κάλυψη του Χειμάρρου Διακονιάρη.
- Κατασκευή νέου λιμανιού Πάτρας.
- Κατασκευή Μικρής Περιμετρικής Πατρών.
- Αναβάθμιση Σιδηροδρομικής Γραμμής Διακοπού-Καλαβρύτων.
- Κατασκευή Βιοτεχνικού Πάρκου (ΒΙΟΠΑ) Πατρών.
- Νέο Κτίριο Διοίκησης Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.
- Κατασκευή νέων κτιρίων Ανωτάτου ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ.
- Αποχέτευση Δήμων Ωλενίας και Φαρρών.
- Μελέτη Παράκαμψης Κάτω Αχαΐας.
- Βελτίωση Παλαιάς Εθνικής Οδού Κάτω Αχαΐας- Αράξου.
- Ανάπλαση παραλιακής ζώνης Κάτω Αχαΐας.
- Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο - Σχέδιο Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης, του Δήμου Δύμης.
- Αποκατάσταση και ανάδειξη συγκροτήματος Ιεράς Μονής Μεγάλου Σπηλαίου.
- Ανακατασκευή Αγοράς Αργύρη της Πάτρας.

- Ανάπλαση- ανάδειξη- αποκατάσταση Φρουρίου Ρίου.
- Ανάδειξη- ανάπλαση ρωμαϊκού αμφιθεάτρου Πατρών.
- Αποκατάσταση παλαιών δημοτικών λουτρών Πατρών.

6.3 Προγράμματα Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Πόλη των Πατρών¹⁶

✓ Ανακύκλωση

Η Πάτρα βαδίζοντας στα πρότυπα των μεγάλων Ευρωπαϊκών πόλεων, ξεκινά δυναμικά ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανακύκλωσης, αποβλήτων συσκευασίας, αλουμιένιες, γυάλινες, χάρτινες, πλαστικές συσκευασίες, αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, μπαταριών, συσσωρευτών και πρόγραμμα Ανταποδοτικής Ανακύκλωσης.

Ανακύκλωση είναι η επεξεργασία υλικών που, αν και προορίζονται για απορρίμματα, διατηρούν μέρος της αξίας τους και μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν, ωφελώντας το περιβάλλον και την οικονομία. Με στόχο την εξοικονόμηση φυσικών πόρων και ενέργειας τη μείωση των απορριμμάτων που καταλήγουν στο χώρο της υγειονομικής ταφής και κατ' επέκταση τη μερική επίλυση του προβλήματος την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος από την ανεξέλεγκτη διάθεση επικίνδυνων ουσιών και υλικών. Το όφελος από την ανακύκλωση είναι η μείωση της ρύπανσης από τα απορρίμματα και συνίσταται στην ελάττωση του όγκου των απορριμμάτων και στην περιβαλλοντικά φιλική επεξεργασία και διάθεσή τους. Η ταφή των απορριμμάτων δεν αποτελεί πλέον πανάκεια λόγω των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και των κινδύνων ρύπανσης των εδαφών και του υδροφόρου ορίζοντα. Η μόνη λύση είναι η ευρεία ανακύκλωση των απορριμμάτων.

¹⁶ <http://www.e-patras.gr/portal/web/citizens/81>

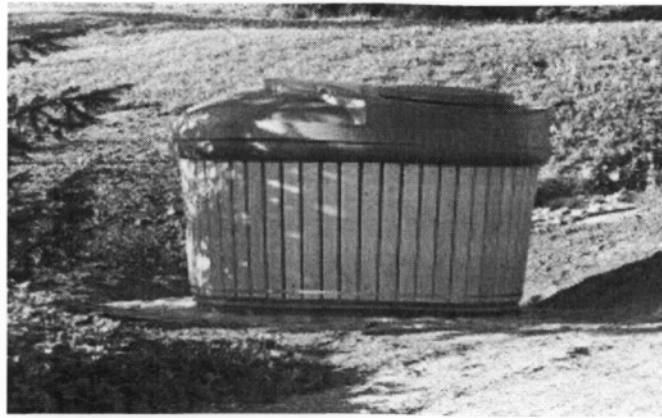
Με την ανακύκλωση γίνεται εξοικονόμηση πρώτων υλών και ενέργειας. Ενδεικτικά η συλλογή και η επαναχρησιμοποίηση ενός τόνου ανακυκλώσιμου αλουμινίου ισοδυναμεί με εξοικονόμηση 50 τόνων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα ενώ η ανακύκλωση 1 τόνου χαρτιού σώζει 17 δένδρα. Τα οφέλη της ανακύκλωσης δεν περιορίζονται μόνο στο περιβάλλον αλλά η βιομηχανία ανακύκλωσης και εναλλακτικής διαχείρισης απορριμμάτων είναι από τους πλέον αναπτυσσόμενους κλάδους και γίνεται σημαντική εξοικονόμηση πόρων επομένως επέρχεται οικονομική ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, στο Δήμο Πατρέων υλοποιούνται τα παρακάτω προγράμματα:

Ανακύκλωση – Μπλε Κάδοι

Πάνω από 1750 μπλε κάδοι έχουν τοποθετηθεί σε όλη των έκταση του Δήμου Πάτρας. Στους κάδους αυτούς μπορούν οι Δημότες να εναποθέτουν κάθε είδος ανακυκλώσιμου υλικού όπως:

- αλουμινένια κουτάκια από αναψυκτικά, μπύρες κλπ.
- σιδερένιες κονσέρβες από γάλα, τρόφιμα κλπ.
- γυάλινα μπουκάλια κάθε είδους.
- Πλαστικά μπουκάλια νερού, αναψυκτικών, απορρυπαντικών, τροφίμων κλπ.
- Χαρτοκιβώτια, χάρτινες συσκευασίες υγρών προϊόντων από χυμούς και γάλατα καθώς και έντυπο χαρτί (εφημερίδες, περιοδικά, βιβλία).

Όλα αυτά τα υλικά συγκεντρώνονται στους μπλε κάδους οι οποίοι είναι σε συγκεκριμένη θέση για να εντοπίζονται εύκολα. Ειδικά οχήματα συλλογής αδειάζουν τακτικά το περιεχόμενο των μπλε κάδων και μεταφέρουν τα υλικά στο Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών του Δήμου Πατρέων. Εκεί τα συλλεγόμενα υλικά διαχωρίζονται, συμπίεζονται και δεματοποιούνται και αποστέλλονται στις αντίστοιχες βιομηχανίες προς αξιοποίηση – ανακύκλωση.

Επίσης, η πόλη της Πάτρας διαθέτει υπόγειους κάδους απορριμμάτων. Οι νέοι αυτοί κάδοι έχουν χωρητικότητα 4.400 λίτρων απορριμμάτων ο καθένας, ενώ το όλο σύστημα υπογειοποιημένων κάδων παρέχει πυρασφάλεια, απόσμωση και αντιμικροβιακό ψεκασμό του περιεχομένου του κάδου. Το σύστημα λειτουργεί με τηλεχειρισμό και διαθέτει ειδικές θυρίδες υποδοχής των απορριμμάτων. Όταν λοιπόν, το απορριμματοφόρο φτάσει στον κάδο για αποκομιδή, οι εργαζόμενοι με τηλεχειριστήριο ανεβάζουν τον πυρακτωμένο κάδο, τον αδειάζουν, τον ξαναπακτώνουν και τον επανατοποθετούν.

Ανακύκλωση συσκευών

Ο Δήμος Πατρέων συμμετέχει οργανωμένα και στην Ανακύκλωση των Ηλεκτρονικών Συσκευών που σημαίνει εναλλακτική διαχείρισης των αποβλήτων ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού. Με αυτόν τον τρόπο προστατεύεται το περιβάλλον από τις πολύ βλαβερές ουσίες, που βρίσκονται ανεξέλεγκτες παντού και εξοικονομούνται πρώτες ύλες για την παραγωγή νέων προϊόντων.

Ανταποδοτική Ανακύκλωση

Ο Δήμος Πατρέων υλοποιεί πρόγραμμα Ανταποδοτικής Ανακύκλωσης στα οποία οι δημότες επιστρέφουν για ανακύκλωση μεταλλικές, πλαστικές, γυάλινες και χάρτινες συσκευασίες, με παροχή δωρεάν αντιτίμου, το οποίο μπορούν να το χρησιμοποιούν για δωρεάν αγορές ή να το δωρίζουν, αυτόματα, υπέρ κοινωνικών σκοπών.

Εναλλακτική Διαχείριση Συσσωρευτών

Ο Δήμος Πατρέων στα πλαίσια διαχείρισης χρησιμοποιημένων Συσσωρευτών Μολύβδου – Οξέως (μπαταρίες) έχει τοποθετήσει ειδικό κάδο στο ΧΥΤΑ του Δήμου ΞΕΡΟΛΑΚΑ, όπου οι Δημότες μπορούν να φέρουν τους συσσωρευτές για ανακύκλωση.

Περισυλλογή Εγκαταλελειμένων Οχημάτων

Τα εγκαταλελειμμένα οχήματα ρυπαίνουν άδικα το χώρο ζωής και δράσης. Καταστρέφουν την εικόνα της πόλης, ενώ πολλές φορές κρύβουν και άμεσο κίνδυνο για πεζούς και οχήματα. Το όχημα ελέγχεται από τους αρμόδιους και αν συντρέχουν λόγοι απομάκρυνσης του, αρχικά θα τοποθετηθεί σχετικό αυτοκόλλητο προειδοποίησης μεταφοράς του. Αν ο ιδιοκτήτης δεν αποκριθεί εντός του ορισμένου χρονικού διαστήματος το όχημα μεταφέρεται.

✓ ΧΥΤΑ του Δήμου Πατρέων

Ο ΧΥΤΑ του Δήμου Πατρέων διαθέτει την πλέον σύγχρονη υποδομή περίφραξης και περιφρούρησης του χώρου, ζύγιση και έλεγχο των εισερχομένων φορτίων απορριμμάτων, γραφεία και χώρους εξυπηρέτησης του προσωπικού, οδικό δίκτυο πρόσβασης στο χώρο, δίκτυα ύδρευσης και πυρόσβεσης, δίκτυα τηλεφώνου και ηλεκτροφωτισμού, μετεωρολογικό σταθμό και εξοπλισμένο βιοχημικό εργαστήριο.

Επίσης, ο ΧΥΤΑ φιλοξενεί τις εγκαταστάσεις του εργοστασίου ανακύκλωσης υλικών, του συνεργείου επισκευής και συντήρησης των οχημάτων του Δήμου Πατρέων, του συνεργείου επισκευής κάδων, του πρατηρίου καυσίμων, του χώρου στάθμευσης των απορριμματοφόρων, του πλυντηρίου των οχημάτων και του βιολογικού καθαρισμού των λυμάτων πλύσης. Επίσης, προσφέρεται για επισκέψεις περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για μαθητές, σπουδαστές, φοιτητές καθώς επίσης και επισκέψεις φορέων και στελεχών των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το πρόγραμμα περιβαλλοντικής παρακολούθησης στο ΧΥΤΑ του Δήμου Πατρέων

εφαρμόζεται ώστε να διασφαλίζεται η δημόσια υγεία και το περιβάλλον από το ενδεχόμενο διαφυγής ρυπαντών από το χώρο ταφής απορριμμάτων. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει:

- Μετεωρολογικά στοιχεία και υδατικό ισοζύγιο στο χώρο ταφής.
- Στοιχεία για την ποιότητα και την ποσότητα των στραγγισμάτων.
- Έλεγχος των υπογείων υδάτων. Για τον σκοπό αυτό έχουν διανοιχθεί γεωτρήσεις ελέγχου, μία ανάντι του χώρου ταφής ως γεώτρηση αναφοράς και δύο κατάντι του χώρου, ως γεωτρήσεις ελέγχου.
- Έλεγχος των εκπομπών αερίων γύρω από τον χώρο ταφής.
- Στοιχεία τοπογραφίας του χώρου που αφορούν το ρυθμό πλήρωσης του ΧΥΤΑ με απορρίμματα.

✓ Συνεργασία με το Πανεπιστήμιο, το ΤΕΙ και Ερευνητικά Ινστιτούτα

Ο Δήμος Πατρέων συνεργάζεται με το Πανεπιστήμιο Πατρών, το ΤΕΙ και Επιστημονικά Ινστιτούτα, με τα οποία διεκδικεί ευρωπαϊκά προγράμματα, που θα επιφέρουν λύσεις καινοτομίας και δικτύωσης με τον ευρωπαϊκό και μεσογειακό χώρο για ειδικές κατηγορίες αποβλήτων και την προστασία του περιβάλλοντος, όπως ήδη έχει πραγματοποιηθεί με το Τμήμα Χημικών Μηχανικών για τη διαχείριση των αγροτοκτηνοτροφικών αποβλήτων και την κατασκευή πιλοτικής μονάδας (Προγράμματα INTERREG και LIFE).

✓ Πολεοδομικό Σχέδιο

Επίσης προχωρά το πολεοδομικό σχέδιο της Πάτρας καθώς η πόλη έχει ενταχθεί στα προγράμματα «Τζέσικα» και «Πρόνοια». Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Πάτρας, βρίσκεται στη Διεύθυνση ΠΕΧΩ της Περιφέρειας για τελική επεξεργασία και πρέπει να παραδοθεί έγκαιρα, ώστε να αρχίσει η εφαρμογή του. Το πρόγραμμα «Τζέσικα»¹⁷ (Το JESSICA είναι το ακρωνύμιο της πρωτοβουλίας Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas-Κοινή Ευρωπαϊκή Υποστήριξη για Βιώσιμες Επενδύσεις σε Αστικές Περιοχές. Η πρωτοβουλία ανάπτυξης του προγράμματος ανήκει στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την

¹⁷ <http://www.meletes-kps.gr/espa-programme/tropos-xrhmatodotshs/xrhmatodotika-ergaleia.html>

Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης) αφορά τη χρηματοδότηση εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε δημόσια κτίρια, καθαρές αστικές μεταφορές, δημιουργία ποδηλατοδρόμων, αποκατάσταση ιστορικών κτιρίων, δημιουργία χώρων στάθμευσης και πρασίνου.

Η πρωτοβουλία JESSICA στοχεύει στη στήριξη επενδυτικών προγραμμάτων και έργων αστικής ανάπτυξης. Στόχος της JESSICA είναι η κινητοποίηση κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση ολοκληρωμένων δράσεων αστικής ανάπτυξης με πιλοτικά προγράμματα να προβλέπονται για την πρώτη περίοδο σε επίπεδο ΟΤΑ. Απώτερος στόχος είναι η ανάπτυξη αστικών κέντρων και η παροχή νέων θέσεων εργασίας.

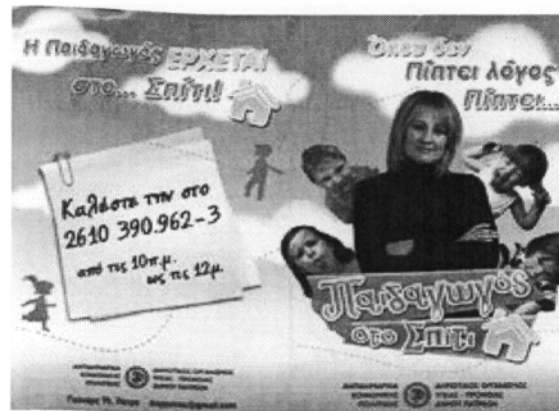
Οι ενισχύσεις θα χορηγούνται μετά τη σύνταξη Ολοκληρωμένου Σχεδίου Αστικής Ανάπτυξης, όπου θα προτείνεται η υλοποίηση έργων με χαρακτηριστικά παρέμβασης ολοκληρωμένου χαρακτήρα (ενεργειακά δίκτυα, κυκλοφοριακές ρυθμίσεις κα). Για το πρόγραμμα «Πρόνοια», η Περιφέρεια, έχει διαθέσιμο κονδύλι, 15.000.000 ευρώ. Τέλος, ο Δήμος Πατρέων, σε συνεργασία με τον ΟΛΠΑ σχεδιάζει την ανάπλαση του θαλασσιού μετώπου της πόλης.

✓ Πολιτική για την Υγεία και την Κοινωνική Πρόνοια στη Πάτρα

Ο Δήμος Πατρέων αντιμετωπίζει τα θέματα κοινωνικής πολιτικής, υγείας και πρόνοιας με αίσθημα κοινωνικής ευθύνης. Έκφραση της πολιτικής βούλησης για κοινωνική πρόνοια, αποτελεί η δημιουργία Αντιδημαρχίας Κοινωνικής Πολιτικής, υπό την εποπτεία της οποίας είναι οι Κοινωνικές Υπηρεσίες¹⁸ του Δήμου Πατρέων και, μέσω αυτών, προσφέρονται οι έξης υπηρεσίες:

- Δωρεάν μεταφορά ατόμων με κινητικές αναπηρίες, με το βαν που παραχώρησε στο Δήμο Πατρέων, το Σωματείο Ατόμων με Αναπηρία Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αχαΐας.
- Προσφορά υπηρεσιών οικογενειακής υποστήριξης, όπως τα παρακάτω:

¹⁸ <http://www.e-patras.gr/portal/web/common/home>

Πρόκειται για νέα πρωτοποριακή υπηρεσία που πανελλαδικά πρώτος εφαρμόζει ο Δήμος Πατρέων μέσω της Αντιδημαρχία Κοινωνικής Πολιτικής και του Δημοτικού Οργανισμού Υγείας – Πρόνοιας. Η Παιδαγωγός με επισκέψεις στο σπίτι θα παρακολουθεί παιδιά ηλικίας από 4 έως 8 ετών θα συνεργάζεται με άλλους ειδικευμένους επιστήμονες, θα συζητά με τους παισιρικάδες και τους γονείς και θα προτείνει πρακτικές ώστε να ξεπερνιούνται οι δυσκολίες που υπάρχουν στις συμπεριφορές των παιδιών. Στόχοι της παρέμβασης:

- Η εξομάλυνση των συγκρούσεων των γονέων με τα παιδιά και των αδελφών μεταξύ τους.
- Η ανάδειξη εναλλακτικών και τρόπων που διευκολύνουν την επικοινωνία και τη διαχείριση της συμπεριφοράς των παιδιών.
- Η οριοθέτηση των παιδιών και η εκπαίδευση σε εξειδικευμένα θέματα, όπως ύπνου, διατροφή, ατομική φροντίδα, ασφάλεια κ.λπ.

Οι στόχοι θα εξειδικεύονται σε κάθε οικογένεια, με βάση τα αιτήματα και τις δυσκολίες που αναγνωρίζονται από τη Παιδαγωγό. Για την επιλογή μιας οικογένειας και την ένταξή της στο πρόγραμμα τα κριτήρια θα είναι καθαρά επιστημονικά. Επίσης θα πρέπει να τηρούνται οι εξής προϋποθέσεις:

- Τα παιδιά να είναι ηλικίας 4-8 χρονών
- Η οικογένεια να κατοικεί στο Δήμο Πατρέων

Η Μονάδα Φύλαξης Παιδιών είναι μια ακόμη πρωτότυπη και καινοτόμος Υπηρεσία που δημιουργούν από κοινού η Ιερά Μητρόπολη Πατρών και ο Δήμος, μέσω της Αντιδημαρχίας Κοινωνικής Πολιτικής. Η νέα αυτή υπηρεσία, όπως λέει και το όνομα της, δίνει τη δυνατότητα στους γονείς για ολιγόωρη φύλαξη των παιδιών τους, σε έναν ασφαλή και σύγχρονο χώρο φτιαγμένο ειδικά για παιδιά, σε έναν παιδότοπο της πόλης. Η Μονάδα Φύλαξης Παιδιών αναλαμβάνει την φύλαξη παιδιών ηλικίας από 3 έως 8 ετών, τα οποία θα επιβλέπει παιδαγωγός. Η υπηρεσία έχει δυναμικότητα 30 παιδιών ημερησίως και παρέχεται δωρεάν.

Ο Δημοτικός Οργανισμός Υγείας και Πρόνοιας του Δήμου Πατρέων διαθέτει συμβουλευτικό κέντρο ατόμου και οικογένειας που δημιουργήθηκε για να στηρίξει τους ανθρώπους που αντιμετωπίζουν προβλήματα στην προσωπική - οικογενειακή αλλά και κοινωνική - επαγγελματική τους ζωή. Απευθύνεται σε:

- Γονείς.
- Ενήλικες.
- Νέους.

Στελεχώνεται από:

- Ψυχολόγους.
- Κοινωνικούς λειτουργούς.
- Συνεργάζεται με το σύνολο των φορέων παροχής ψυχικής υγείας της περιοχής.

Παρέχει:

- Ατομική και ομαδική Συμβουλευτική για γονείς σε θέματα σχέσεων, επικοινωνίας και διαπαιδαγώγησης.
- Ατομική συμβουλευτική – ψυχοθεραπεία σε ενήλικες με προβλήματα άγχους, φοβιών, κατάθλιψης, διαταραχών προσωπικότητας.
- Συμβουλευτική νέων σε θέματα προσωπικής ανάπτυξης.
- Ενημέρωση – παρέμβαση για θέματα ψυχικής υγείας σε σχολεία, συλλόγους, φορείς, υπηρεσίες.

Ακόμα διαθέτει υπηρεσία υποστήριξης γυναικών θυμάτων κακοποίησης απευθυνόμενη σε γυναίκες που υφίστανται μέσα στην οικογένεια βία και κακοποίηση, κάθε μορφής, σωματική, ψυχολογική, συναισθηματική. Παρέχει:

- Ατομική Συμβουλευτική.
- Ψυχολογική υποστήριξη για την ενδυνάμωση του ατόμου και την κατάρτιση ατομικού σχεδίου δράσης.
- Νομική υποστήριξη. Ο νομικός της Υπηρεσίας ενημερώνει τη γυναίκα για τα δικαιώματά της, τις δυνατότητες διεκδίκησης και τις νομικές διαδικασίες.
- Κοινωνική Υποστήριξη.

Ο κοινωνικός λειτουργός σε συνεργασία με τον ψυχολόγο διευθετεί τα θέματα συνεργασίας με δημόσιες υπηρεσίες, για έκδοση πιστοποιητικών, υγειονομική περίθαλψη, εξεύρεση θέσης εργασίας κλπ. Πολλές κακοποιημένες γυναίκες φεύγουν από το σπίτι με άμεση ανάγκη για προσωρινή στέγασή τους την οποία αναλαμβάνει η Υπηρεσία. Παράλληλα γίνονται διαδικασίες για τη φιλοξενία τους σε ξενώνα στην Αθήνα ή άλλη πόλη.

Το γραφείο Δημοτικής Μέριμνας¹⁹:

- Υποστηρίζει κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες από τη φτώχεια, με την παροχή υλικής βοήθειας και Συμβουλευτικής.
- Λειτουργεί Τράπεζα Τροφίμων, Ενδύσεως και Παιχνιδιών, για την παροχή ειδών πρώτης ανάγκης σε εγγεγραμμένες οικονομικά αδύναμες οικογένειες, σε συνεργασία με την Ιερά Μητρόπολη Πατρών.
- Τις μεγάλες γιορτές προσφέρονται γεύματα αγάπης σε μοναχικά ηλικιωμένα άτομα και σε σκηνίτες πρόσφυγες σε συνεργασία με την Ιερά Μητρόπολη Πατρών.
- Γίνεται διανομή ειδών ρουχισμού και παιχνιδιών σε εγγεγραμμένες άπορες οικογένειες (Χριστούγεννα και Πάσχα).
- Χορηγεί οικονομικά βοηθήματα σε αξιολογημένα άτομα ή οικογένειες όταν αντιμετωπίζουν έκτακτες ή σοβαρές ανάγκες.
- Αντιμετωπίζει περιπτώσεις δημοτών με έλλειψη στέγης.
- Ευαισθητοποιεί κοινωνικούς χορηγούς, επιχειρηματίες και δημότες για προσφορά προς την Τράπεζα Τροφίμων.

Ακόμα διαθέτει υπηρεσία υποστήριξης πολιτών με αναπηρία που τους στηρίζει πολύπλευρα για την ανάπτυξη προσωπικών και κοινωνικών τους δεξιοτήτων. Παρέχει επίσης υπηρεσίες συμβουλευτικής υποστήριξης στα μέλη όπως επίσης στους γονείς και τις οικογένειές τους. Στο πολυδύναμο αυτό κέντρο εξυπηρετούνται καθημερινά 90 μέλη, σε πρωινή και απογευματινή βάρδια στα εξής προγράμματα:

- Δράσεις Κεραμικής και χειροποίητων κατασκευών. Τα μέλη κατασκευάζουν χειροποίητα αντικείμενα τα οποία πουλούν σε εορταστικά μπαζάρ, εκθέσεις και μεμονωμένα. Τα έσοδα πηγαίνουν στα μέλη.
- Εργοθεραπεία ατομική και ομαδική.
- Δημιουργική απασχόληση με κατασκευές και παιχνίδια.

¹⁹ <http://www.e-patras.gr/portal/web/common/home>

- Ομάδα θεάτρου που κάθε χρόνο ετοιμάζει και παρουσιάζει θεατρικές παραστάσεις και δρώμενα.
- Μουσικοκινητική αγωγή.
- Παραδοσιακοί χοροί.
- Γυμναστική και αθλητικές δραστηριότητες.

Ακόμα διαθέτει γραφείο στήριξης αλλοδαπών και προσφύγων με καθήκον να υποστηρίζει πρόσφυγες και μετανάστες που αντιμετωπίζουν δύσκολες συνθήκες διαβίωσης και προσαρμογής και παρέχει:

- Στήριξη για νομικά θέματα (άδεια παραμονής, άδεια εργασίας, ασφάλιση, εγγραφή παιδιών στο σχολείο).
- Διαμεσολάβηση σε συναλλαγές με τις αρχές.
- Ενημέρωση για τα δικαιώματα (εργασιακά, ασφαλιστικά, υγεία, πρόνοια).
- Ψυχοκοινωνική στήριξη - ατομική και ομαδική συμβουλευτική.
- Ενημέρωση για προγράμματα ελληνικής γλώσσας, κατάρτισης απασχόλησης.
- Ευαισθητοποιεί τις τοπικές οργανώσεις και τις αρχές για τις ανάγκες των προσφύγων.
- Εντοπίζει τις οικογένειες που χρειάζονται ειδική βοήθεια και τους ευάλωτους ασυνόδευτους πρόσφυγες και τους παρέχει στήριξη.

Προσφέρει δωρεάν φροντιστήρια για παιδιά οικονομικά αδύναμων οικογενειών. Υλοποιείται χάρη σε κάποιους ευαισθητοποιημένους συμπολίτες, ιδιοκτήτες Φροντιστηρίων Μέσης Εκπαίδευσης, Ξένων Γλωσσών και Η/Υ, οι οποίοι αφιλοκερδώς προσφέρουν δωρεάν εκπαίδευση στα παιδιά οικογενειών με οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες. Η επιλογή των παιδιών γίνεται βάσει συγκεκριμένων οικονομικών και κοινωνικών κριτηρίων. Υποστηρίζονται οι οικογένειες με χαμηλό εισόδημα και που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν και άλλα κοινωνικά προβλήματα όπως ύπαρξη στην οικογένεια ατόμου με ειδικές ανάγκες ή

ατόμου με σοβαρό πρόβλημα υγείας, μονογονεϊκές οικογένειες, πολύτεκνες οικογένειες.

Επιπλέον, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός διοργανώνει σε συνεργασία με το Σερβικό Ερυθρό Σταυρό το «Πρόγραμμα φιλοξενίας παιδιών από τη Σερβία», σε ελληνικές οικογένειες. Το πρόγραμμα αφορά παιδιά ηλικίας 8-15 ετών από τις χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Ο Κοινωνικός Τομέας του Δήμου Πατρέων συμμετέχει από το 1993 στο παραπάνω πρόγραμμα το οποίο ταιριάζει απόλυτα με τις αρχές της ειρήνης, της αλληλεγγύης και της φιλοξενίας καθώς και τα ιδεώδη που στήριζαν τη χώρα μας ανά τους αιώνες. Το πρόγραμμα φιλοξενίας πραγματοποιείται κατά την περίοδο των εορτών των Χριστουγέννων (15 ημέρες) καθώς και την περίοδο του καλοκαιριού (1 μήνα). Τα κριτήρια που τίθενται προκειμένου μια οικογένεια να φιλοξενήσει ένα παιδί είναι τα ακόλουθα:

- Οι γονείς να είναι νέοι σε ηλικία.
- Να έχουν παιδιά στην ίδια ηλικία με τα φιλοξενούμενα.
- Να έχουν οικονομική ευχέρεια για να αντεπεξέλθουν στις πρόσθετες αυτές υποχρεώσεις.

Τα ΚΑΠΗ του Δήμου Πατρέων είναι χώροι επικοινωνίας, δημιουργικής απασχόλησης, δραστηριοποίησης, ψυχαγωγίας, πληροφόρησης, κοινωνικότητας για άνδρες και γυναίκες που κατοικούν στον Δήμο Πατρέων και είναι άνω των 60 ετών. Σκοπός του ΚΑΠΗ είναι η παροχή ιατροφαρμακευτικής προστασίας στα ηλικιωμένα άτομα της περιοχής του Δήμου Πάτρας. Στα προστατευόμενα από το κέντρο άτομα παρέχεται ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, φυσιοθεραπευτική αγωγή, εργοθεραπεία, κοινωνική εργασία, μέριμνα για νοσοκομειακή περίθαλψη, βοήθεια στο σπίτι, οργανωμένη ψυχαγωγία, καθώς και κάθε είδους εξυπηρέτηση. Παροχές :

- Ψυχοσυναισθηματική υποστήριξη.
- Κοινωνική φροντίδα.
- Ιατρική & νοσηλευτική παρακολούθηση.
- Ενημέρωση για θέματα υγείας.

- Φυσιοθεραπεία.
- Οργανωμένη ψυχαγωγία (εκδρομές, συνεστιάσεις) και πολιτιστικές εκδηλώσεις.
- Επισκέψεις σε Μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.
- Κατασκηνώσεις – Ιαματικά λουτρά.
- Άθληση.

Η ΑΔΕΠ με τη συνεργασία του ΚΑΠΗ Δήμου Πατρέων υλοποιεί το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι»²⁰. Το πρόγραμμα εντάσσεται στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).

✓ Μειωμένα Δημοτικά Τέλη

Ο Δήμος Πατρέων προχωρά σε ειδικές ρυθμίσεις των δημοτικών τελών που θα γίνουν μέσω των λογαριασμών της ΔΕΗ και θα έχουν ως εξής:

- Τα άτομα με αναπηρία με οικογενειακό εισόδημα έως 14.400 ευρώ, θα έχουν πλήρη απαλλαγή, ενώ με οικογενειακό εισόδημα άνω των 14.400 ευρώ θα έχουν 50% έκπτωση.
- Οι πολύτεκνες οικογένειες με οικογενειακό εισόδημα έως 20.000 ευρώ θα έχουν πλήρη απαλλαγή.
- Οι άποροι θα έχουν πλήρη απαλλαγή.

²⁰ http://www.adep.gr/home_help/

✓ Οργάνωση Εθελοντισμού

Το Γραφείο Εθελοντισμού του Δήμου της Πάτρας (ΟΜΑΔΑ ΕΨΙΛΟΝ), ξεκίνησε τη λειτουργία του, τον Ιανουάριο του 2008 στα πλαίσια της τότε Αντιδημαρχίας "Παιδείας, Νέας Γενιάς & Εθελοντισμού" και ήδη αριθμεί 180 μέλη. Το Γραφείο μεριμνά για την προαγωγή και ανάπτυξη της σωματικής, πνευματικής, ηθικής και αισθητικής αγωγής των παιδιών, των νέων και όλων των κατοίκων της περιφέρειας του Δήμου Πατρέων, για την ενθάρρυνση και ενεργοποίησή τους στην ανάπτυξη των εθελοντικών αθλητικών, πολιτιστικών, κοινωνικών και περιβαλλοντολογικών δράσεων. Ενδεικτικά ασχολείται με:

- Την καταγραφή, χαρτογράφηση και συνεχή ενημέρωση αρχείων όλων των εθελοντικών οργανώσεων, σωματείων, συλλόγων και λοιπών μη κυβερνητικών οργανώσεων και κάθε άλλου φορέα που ασχολείται με παρόμοιες δράσεις.
- Το σχεδιασμό, σε συνεργασία με τις οργανικές μονάδες του Δήμου Πατρέων ΑΔΕΠ Α.Ε., ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας, ΔΕ.ΠΑ.Π., Ο.Ν.Α.Π., ΚΔΕΠ, Αντιδημαρχία Κοινωνικής Πολιτικής, καθώς και με τα Δημοτικά Διαμερίσματα, προγραμμάτων Εθελοντισμού και κάθε είδους διαρκών και αυτοτελών εθελοντοτικών δράσεων και προγραμμάτων που μπορεί να υλοποιήσει ο Δήμος Πατρέων.
- Την εισήγηση στους Προέδρους των ΑΔΕΠ ΑΕ, ΔΗΠΕΘΕ Πάτρας, ΔΕΠΑΠ, ΟΝΑΠ., ΚΔΕΠ, Αντιδημαρχία Κοινωνικής Πολιτικής, των εθελοντικών δράσεων και των συνεργασιών με φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα που μπορούν να ενισχύσουν το έργο του Εθελοντισμού.
- Το σχεδιασμό επικοινωνιακών προγραμμάτων, δράσεων και πρωτοβουλιών προσέλκυσης εθελοντών σε συνεργασία με το Γραφείο «Τύπου & Επικοινωνίας» και το Γραφείο «Δημοσίων σχέσεων & Εθιμοτυπίας» του Δήμου Πατρέων.
- Την επιμέλεια ενημέρωσης των Εθελοντών, των παιδιών, των νέων και των δημοτών της Πάτρας, με ενημερωτικά έντυπα, ανακοινώσεις και λοιπές ενέργειες προβολής από τον δικτυακό τόπο του Δήμου Πατρέων και κάθε άλλο πρόσφορο μέσο.

- Το σχεδιασμό του μοντέλου προσέλκυσης και αξιολόγησης των εθελοντών. Την πραγματοποίηση συνεντεύξεων με τους υποψήφιους εθελοντές και την κατάταξή τους - ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους –στις εθελοντικές δράσεις και τα προγράμματα του Δήμου Πατρέων.
- Τη μελέτη – καταγραφή των λειτουργικών αναγκών των λειτουργικών αναγκών του γραφείου και των επιμέρους προγραμμάτων και εισηγείται μέσω της Δ/νσης , την προμήθεια υλικών ή την εκτέλεση εργασιών που απαιτούνται για την υλοποίηση των εγκεκριμένων εθελοντικών δράσεων.
- Την συνεργασία με ευρωπαϊκούς φορείς εθελοντισμού για ανταλλαγή προγραμμάτων ή υιοθέτηση νέων δράσεων.
- Έχει την ευθύνη του ελέγχου και της πιστοποίησης της παρουσίας στην εργασία, των αδειών και των ημερών ανάπαυσης (ρεπό) του Προσωπικού του τμήματος.

Στο τμήμα υπάγονται δυο γραφεία με τις παρακάτω ιδιότητες:

- Γραφείο «Κατάρτισης και επιμόρφωσης εμψυχωτών και εθελοντών». Το Γραφείο μεριμνά ιδίως για το σχεδιασμό της κατάρτισης και επιμόρφωσης των εμψυχωτών και εκπαιδευτών και των εθελοντών. Την πραγματοποίηση των παραπάνω εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων και δράσεων διατήρησης των εθελοντών.
- Γραφείο «Κοινωνικών Δράσεων & Προγραμμάτων Κοινωνικής Υποστήριξης». Το Γραφείο ασχολείται ιδίως με : Το σχεδιασμό και την υλοποίηση κοινωνικών ερευνών που αποτιμούν τις ανάγκες εθελοντικών προγραμμάτων κοινωνικής παρέμβασης και υποστήριξης κοινωνικών ομάδων. Το σχεδιασμό και την υλοποίηση κοινωνικών ερευνών καταγραφής – χαρτογράφησης όλων των μη κυβερνητικών οργανώσεων, συλλόγων , σωματείων κλπ. Την ανάλυση και επεξεργασία ερευνών και την κατάρτιση μελετών και προτάσεων οργάνωσης και χρηματοδότησης εθελοντικών δράσεων , προγραμμάτων και πρωτοβουλιών.

Παράλληλα, το Γραφείο Εθελοντισμού του Δήμου της Πάτρας (ΟΜΑΔΑ ΕΨΙΛΟΝ) συνεργάζεται με την Αντιδημαρχία Κοινωνικής Πολιτικής, την Αντιδημαρχία Πολιτισμού, τους οργανισμούς ΑΔΕΠ Α.Ε., ΔΕΠΑΠ , ΟΝΑΠ , ΚΔΕΠ

για την υλοποίηση εθελοντικών προγραμμάτων ή την ένταξη των εθελοντών σε προγράμματα που σχεδιάζονται από τους ανωτέρω φορείς.

Κάθε εθελοντής εκφράζει το ενδιαφέρον του συμπληρώνοντας σχετικό έντυπο αίτησης, παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με τις σπουδές του, τα ενδιαφέροντα, το χρόνο διαθεσιμότητας, κλπ. Η εγγραφή είναι ελεύθερη σε όλους. Όλα τα δεδομένα είναι εμπιστευτικά και εισάγονται σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων που επιτρέπει τη διαχείριση αποτελεσματικά. Οι εθελοντές ανήκουν σε όλα τα κοινωνικά περιβάλλοντα, έχουν διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης, διαφορετικά πολιτιστικά χαρακτηριστικά και ηλικία.

Οι εθελοντές της Πάτρας υποστήριξαν υψηλού επιπέδου εκδηλώσεις που έλαβαν χώρα στην πόλη μας, όπως τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, δράσεις της «2006 Πάτρα Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα», «2007 Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Ρυθμικής Γυμναστικής». Έδωσαν επίσης πολύτιμη βοήθεια κατά τον καθαρισμό των καμένων χώρων στην Αρχαία Ολυμπία (πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2007). Από το 2007 συμβάλλουν σημαντικά στις εκδηλώσεις του «Οργανισμού Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων» στα πλαίσια του φεστιβάλ Πάτρας «Θεσμός Αρχαίου Δράματος». Αναλυτικότερα, οι Εθελοντές του Δήμου Πατρέων έχουν λάβει μέρος σε:

- Πολιτιστικά γεγονότα όπως: Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας, Πανελλήνιο Φεστιβάλ Σάτρας, Αγώνες Ελληνικού Θεάτρου Σκιών. Θεατρικές παραστάσεις σχολείων, του ΔΗ. ΠΕ.ΘΕ. , της ΔΕΠΑΠ, του Ερασιτεχνικού Σχήματος Πάτρας «ΡΕΦΕΝΕ» και του Πνευματικού Καλλιτεχνικού Κέντρου. Συναυλίες της Πατραϊκής Μαντολινάτας, της Φιλαρμονικής Εταιρίας Πάτρας, της ΔΕΠΑΠ, του Δημοτικού Ωδείου Πάτρας και στην Πανευρωπαϊκή Γιορτή της Μουσικής. Συνέδρια και ημερίδες της Active Trip, του Πανελληνίου Συλλόγου Γυναικών με καρκίνο μαστού «Άλμα Ζωής», του ομίλου εθελοντών κατά του καρκίνου «Αγκαλιάζω» και την 13η Εβδομάδα Προαγωγής Υγείας της Αντιδημαρχίας Κοινωνικής Πολιτικής.
- Αθλητικά γεγονότα όπως: Κύπελλο Ελλάδος VOLLEY 2009 Final 8, Αγώνες Κολύμβησης Special Olympics 2009, τους αγώνες του Α. Σ. Μινώταυρος handball, τον Φιλανθρωπικό Ποδηλατικό Γύρο Fanta υπό την

αιγίδα του Δήμου Πατρέων και του ΟΝΑΠ, και στο πρόγραμμα «Παίζω στο δικό μου Στάδιο» του Δήμου μας.

- Γεγονότα που αφορούν το Περιβάλλον όπως: Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Βιώσιμης Κινητικότητας σε συνεργασία με την Αντιδημαρχία Εικόνας Πόλης & Περιβάλλοντος και την αιγίδα της IDEAL (Μανιατόπουλος) και το Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της ΑΔΕΠ. Όσοι εθελοντές μας επιθυμούσαν παρακολούθησαν σεμινάρια Δασοπροστασίας και έχουν λάβει την κάρτα του Εθελοντή Δασοπροσβέστη.

Οι εθελοντές της ΟΜΑΔΑ ΕΨΙΛΟΝ έχουν λάβει μέρος στον Πανελλήνιο Έρανο της Ελληνικής Αντικαρκινικής Εταιρείας καθώς επίσης και στην Αιμοδοσία - οι εθελοντές του Γραφείου δίνουν αίμα όποτε ζητηθεί. Αξίζει να σημειωθεί, ότι κάθε χρόνο οι εθελοντές συμβάλλουν καθοριστικά με τις προσπάθειές τους στην επιτυχία του Καρναβαλιού των Παιδιών όπως και του Πατρινού Καρναβαλιού συνολικά, καθώς επίσης και των διαφόρων εκδηλώσεων που οργανώνει το Καρναβαλικό Κομιτάτο. Το Γραφείο των Εθελοντών του Δήμου Πατρέων έχει βραβευτεί για την προσφορά του από το ΔΗΠΕΘΕ Πάτρας.

Τα παραπάνω αποτελούν ένα κομμάτι καθημερινότητας για πολλούς ανθρώπους. Γι αυτό και οι προσπάθειες για την εφαρμογή της Ατζέντα 21 σε αστικές περιοχές πρέπει να είναι συνεχείς και συλλογικές, ώστε να δημιουργηθούν προϋποθέσεις βιώσιμης ανάπτυξης, μέσω της υλοποίησης αειφορικών στρατηγικών σε τοπικό, εθνικό, και διεθνές επίπεδο, και άρα, να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής. Για τη διαμόρφωση «πράσινων» πόλεων χρειάζεται, πρώτα και πάνω από όλα, να πιστέψουν οι άνθρωποι στη δύναμη της συμμετοχικής προσέγγισης, ώστε να λύσουν τα ζητήματα που τους απασχολούν.

6.4 Αρμοδιότητες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος στη Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση της Πάτρας²¹

Η Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος χαρακτηρίζεται από αυξημένη περιβαλλοντική συνείδηση. Στα γεωγραφικά όρια της ανήκουν περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, μεταξύ των οποίων 31 τόποι κοινοτικού ενδιαφέροντος και 4 τόποι ενταγμένοι στη διεθνή συνθήκη Ramsar (σύμβαση για τους Υγροβιότοπους Διεθνούς Σημασίας που υπογράφηκε στις 2 Φεβρουαρίου 1971 στην περσική πόλη Ραμσάρ και άρχισε να ισχύει στις 21 Δεκεμβρίου του 1975. Η Ελλάδα έχει υπογράψει τη συγκεκριμένη σύμβαση και την επικύρωσε με το Ν.Δ.191/74), δηλαδή οι υγράτοποι Μεσολογγίου- Αιτωλικού, Αμβρακικού και Κακοτυχίου- Στροφυλιάς, καθώς και ο ορεινός όγκος Χελμού- Βουρραϊκού.

Στις περιβαλλοντικές δράσεις της περιλαμβάνονται τα αντιπλημμυρικά και αντιδιαβρωτικά έργα με τα οποία προστατεύονται οι περιοχές που επλήγησαν από τις πυρκαγιές του 2007, οι κατεδαφίσεις αυθαίρετων κτισμάτων στις ζώνες αιγιαλού και η ολοκληρωμένη πολιτική διαχείριση απορριμμάτων που είχε ως αποτέλεσμα τη δραστική μείωση του αριθμού των παράνομων χωματερών από 164 το 2004 σε 38 σήμερα, με προοπτική εξάλειψης του φαινομένου στο προσεχές μέλλον. Οι οργανωτικές μονάδες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος που ασχολούνται με το περιβάλλον της Πάτρας είναι οι εξής:

➤ Διεύθυνση Δημοσίων Έργων

Η Διεύθυνση Δημοσίων Έργων είναι αρμόδια για τον προγραμματισμό και τη μελέτη της περιφερειακής πολιτικής κατασκευής έργων, την εκπόνηση ή ανάθεση εκπόνησης και έγκριση μελετών των έργων αυτών, την εκτέλεση δειγματοληψιών, τον έλεγχο της καταλληλότητας των εδαφών και των υλικών κατασκευής των εκτελούμενων έργων. Η Διεύθυνση Δημοσίων Έργων συγκροτείται από τα παρακάτω επτά τμήματα:

- ✓ Συγκοινωνιακών Έργων με αρμοδιότητες:
- Συγκέντρωση και εισήγηση για την κατάρτιση προσχέδιων προγραμμάτων

²¹ <http://www.apd-depin.gov.gr/contents.asp?category=25>

εκτέλεσης έργων.

- Όλα τα θέματα έργων που χαρακτηρίζονται ως γενικότερης σημασίας και κάθε αρμοδιότητα που σχετίζεται με την εκτέλεση έργου σε επίπεδο Περιφέρειας.
- Όλα τα θέματα σχετικά με τις μελέτες και κατασκευές συγκοινωνιακών έργων καθώς και εργασιών συντήρησης αυτών.
- Όλα τα θέματα σχετικά με τις μελέτες και κατασκευές έργων οικισμού και κατασκευές εργασιών συντήρησης κτιριακών έργων.
- ✓ Υδραυλικών έργων που ασχολείται με όλα τα θέματα σχετικά με τις μελέτες και κατασκευές υδραυλικών έργων καθώς και με κάθε θέμα που αφορά μελέτες και κατασκευές εργασιών συντήρησης υδραυλικών και επειγόντων έργων.
- ✓ Εγγειών Βελτιώσεων με αρμοδιότητες την:
 - Κατάρτιση των προγραμμάτων εγγειοβελτιωτικών έργων.
 - Κατάρτιση των αναγκαστικών προκαταρκτικών εκθέσεων όλων των εγγειοβελτιωτικών έργων.
 - Την έγκριση ανάθεσης εκπόνησης των μελετών.
 - Την εκπόνηση προμελετών και μελετών έργων και η εκτέλεση αυτών.
 - Την επιμέλεια λειτουργίας, συντήρησης και διοίκησης των έργων.
 - Τη συγκρότηση επιτροπής παραλαβής δημόσιου έργου.
 - Την έγκριση των αντίστοιχων πρωτοκόλλων.
- ✓ Ηλεκτρολογικών και Μηχανολογικών Έργων που ασχολείται με κάθε ηλεκτρομηχανολογικό θέμα μελέτης, κατασκευής και συντήρησης των έργων.
- ✓ Οδικής Κυκλοφορίας και Τοπογραφίσεων με αρμοδιότητες:
 - Κάθε θέμα σχετικό με την οδική κυκλοφορία, τις μετρήσεις, τη σήμανση των οδών, τη σηματοδότηση και το φωτισμό αυτών.
 - Η εκπόνηση ή ανάθεση εκπόνησης κυκλοφοριακών μελετών και ο έλεγχος,

²²http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B7_%CE%BA%CF%85%CE%B2%CE%B5%CF%81%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%AC%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7

από κυκλοφοριακής άποψης, των μελετών, αντικειμένου της Διεύθυνσης.

- Οι τοπογραφήσεις, οι χαράξεις και οι αντίστοιχες ενέργειες για απαλλοτριώσεις και κάθε τοπογραφική εργασία, αναγκαία για τη μελέτη και κατασκευή των έργων ή για την αντιμετώπιση πολεοδομικών θεμάτων.
- ✓ Εργαστηρίου Δημοσίων Έργων με αρμοδιότητες:
 - Την εκτέλεση δειγματοληψιών στο εργαστήριο και στο εργοτάξιο για τον έλεγχο της καταλληλότητας των εδαφών, ως υλικών θεμελίωσης για κάθε είδους κατασκευή.
 - Η παρακολούθηση και εκτέλεση ποιοτικών ελέγχων στα εκτελούμενα χωματουργικά έργα, χωμάτινα φράγματα/αναχώματα και οδοστρώματα.
 - Η αναγνώριση πηγών λήψης αδρανών υλικών.
 - Η εκτέλεση δειγματοληψιών και δοκιμών για τον έλεγχο της καταλληλότητας των αδρανών υλικών για κατασκευές οδοστρωμάτων.
 - Ο έλεγχος ασφαλικών συνδετικών και πρόσθετων βελτιωτικών υλικών για τη καταλληλότητα αυτών για ασφαλείς κατασκευές.
 - Η μελέτη σύνθεσης ασφαλτομιγμάτων, η παρακολούθηση και ο έλεγχος λειτουργίας μονίμων εγκαταστάσεων παραγωγής ασφαλικών υλικών.
 - Η παρακολούθηση και εκτέλεση ποιοτικών ελέγχων στα ασφαλτικά οδοστρώματα και άλλες κατασκευές.
 - Η εκτέλεση δοκιμών και ελέγχων κονίων, τεχνητών λίθων, δοκιμών υλικών από τσιμέντο, γύψο, ξυλόλιθο, προϊόντων αμιανοτσιμέντου, κεραμουργικών προϊόντων, ξυλείας, στεγανοποιητικών υλικών επιφάνειας και μάζας, χωμάτων, δοκιμών υλικών που περιέχουν άσφαλο ή πίσσα ή υλικών σημάτων κλπ.
 - Η εκτέλεση χημικών αναλύσεων μετάλλων, πετρωμάτων κλπ, ο έλεγχος της ποιότητας του τσιμέντου, της καταλληλότητας του ύδατος και πρόσθετων υλικών σκυροδέματος.
 - Ο έλεγχος της καταλληλότητας των αδρανών υλικών για σκυρόδεμα και η μελέτη σύνθεσης σκυροδέματος. Η εκτέλεση δοκιμών και ελέγχων αντοχής νωπού ή σκληρού σκυροδέματος.
 - Ο έλεγχος και οι δοκιμές κατασκευών σκυροδέματος και διαφόρων υλικών

χρησιμοποιούμενων σε κατασκευές σκυροδέματος.

- Ο έλεγχος και η εκτέλεση δοκιμών μεταλλικών στοιχείων και σιδήρου οπλισμού σκυροδέματος.
- ✓ Προγραμματισμού και Μελετών

Ασχολείται με κάθε θέμα που αφορά στη συγκέντρωση στοιχείων και στη διατύπωση προτάσεων για τη κατάρτιση προγραμμάτων μελέτης, κατασκευής και συντήρησης των έργων της αρμοδιότητας της Διεύθυνσης καθώς και η μέριμνα για την εξασφάλιση, διάθεση και παρακολούθηση των σχετικών χρηματοδοτήσεων. Σε αυτό υπάγεται και η συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων επί της εξέλιξης του προγράμματος μελετών έργων κλπ, και η αποστολή αυτών στις αρμόδιες υπηρεσίες. Τρέχουσα δραστηριότητα της υπηρεσίας είναι η παρακολούθηση και ο έλεγχος της πορείας των μελετών και των έργων (οδοποιία, λιμενικά, υδραυλικά, εγγειοβελτικά, ηλεκτρομηχανολογικά, κτιριακά).

Η ΔΔΕ ΠΔΕ αποτελεί την Προϊστάμενη Αρχή στους τομείς δημοσίων έργων και μελετών. Συγκεκριμένα, ελέγχει τις διαδικασίες έργων και μελετών που η εκτέλεση τους έχει ανατεθεί στη Διεύθυνση Έλεγχου Κατασκευής Έργων (ΔΕΚΕ), στη Διεύθυνση Έλεγχου Συντήρησης Έργων (ΔΕΣΕ) και σε Νομικά Πρόσωπα του Δημοσίου (πχ Λιμενικά Ταμεία, ΟΛΠΑ) και σε μερικές περιπτώσεις σε Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις ή ΤΥΔΚ. Ειδικότερα, έχει αρμοδιότητα για:

- Προτάσεις προγραμματισμού έργων- μελετών.
- Διακήρυξη τεχνιτών μελετών.
- Επιβλέψεις και εγκρίσεις τεχνιτών μελετών.
- Εγκρίσεις συμβατικών τευχών δημοπράτησης έργων.
- Δημοπράτησης έργων ΔΕΚΕ, ΔΕΣΕ και σε μερικές περιπτώσεις ΝΠΔΔ.
- Εγκρίσεις Ανακεφαλαιωτικών Πινάκων και Πρωτοκόλλων νέων τιμών μονάδας.
- Αποφάσεις παρατάσεων προθεσμίας.
- Εξετάσεις και αποφάσεις ενστάσεων (έργων- μελετών).
- Έλεγχος και εισηγήσεις επί αιτήσεων θεραπείας (έργων- μελετών).
- Εγκρίσεις Πρωτοκόλλων ζημιών από ανωτέρα βία.

- Παραλαβές έργων.
- Συγκέντρωση στοιχείων έργων- μελετών (χρηματοοικονομικά στοιχεία, υλοποιηθέν φυσικό αντικείμενο με τις αντίστοιχες φυσικές μονάδες κλπ).
- Σύνταξη Τεχνικών Δελτίων Έργων και παρακολούθηση των διαδικασιών ωρίμανσης.

Επίσης, η ΔΔΕ ΠΔΕ ασχολείται με τα αντικείμενα:

- Εγκρίσεις κόμβων στο εθνικό οδικό δίκτυο.
- Εγκρίσεις δημιουργίας ιδιωτικών χώρων στάθμευσης.
- Εγκρίσεις διέλευσης οχημάτων ειδικών μεταφορών.
- Εγκρίσεις πράξεων αναλογισμού και απαλλοτριώσεων.
- Παρακολούθηση- έλεγχος αποφάσεων Οργανισμού Εγγείων Βελτιώσεων.
- Εποπτεία υδρολογικών σταθμών.
- Δειγματοληψίες και δοκιμές σε εργοτάξια και σε εργαστήρια (δομικά υλικά, ασφαλτικά, εδάφη κλπ) με ελέγχους καταλληλότητας εδαφών και ποιότητας οδοστρωμάτων μέσω του Εργοστασίου.

➤ Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας

Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας είναι αρμόδια για τον προγραμματισμό και την εφαρμογή της Περιβαλλοντικής, Χωροταξικής και Πολεοδομικής Πολιτικής στο πλαίσιο των αρχών των εθνικών κατευθύνσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη και συγκροτείται από τα τμήματα:

- ✓ Περιβαλλοντικού και Χωροταξικού Σχεδιασμού με αρμοδιότητες:
- Την εξειδίκευση των κατευθυντήριων γραμμών Περιβαλλοντικής και Χωροταξικής Πολιτικής σε επίπεδο Περιφέρειας για τη δομή και την οργάνωση του φυσικολειτουργικού χώρου, τις χρήσεις της γης, τη χωρική διάρθρωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, τα δίκτυα και τα συστήματα της τεχνικής υποδομής, τη δομή και διάρθρωση του οικιστικού δικτύου και τις ζώνες ειδικού σχεδιασμού.
- Την επεξεργασία προγραμμάτων επεμβάσεων στο πλαίσιο του χωροταξικού σχεδιασμού περιφερειακού επιπέδου.

- Τη συλλογή, ανάλυση, επεξεργασία και αξιολόγηση των απαραίτητων στοιχείων και στατιστικών δεδομένων και εκπόνηση ειδικών μελετών.
- Τη μέριμνα για την ενημέρωση της βάσης δεδομένων για το χωροταξικού πληροφοριακό σύστημα.
- Τη συγκέντρωση γενικών πληροφοριών για τη ποιότητα του περιβάλλοντος και τις ρυπογόνους δραστηριότητες, σε κάθε περιοχή αρμοδιότητάς της, και για τη λειτουργία του εθνικού δικτύου πληροφορικής για το περιβάλλον.
- Το συντονισμό των ενεργειών για τη παρακολούθηση και προστασία του περιβάλλοντος, ειδικά στις περιπτώσεις που ο φυσικός αποδέκτης, οι προστατευμένοι φυσικοί πόροι, οι ρυπαίνουσες δραστηριότητες και οι ενδεικνυόμενες λύσεις παρουσιάζουν διανομαρχιακό χαρακτήρα.
- Την εισήγηση στο Περιφερειακό Συμβούλιο, με περιβαλλοντικά κριτήρια, για την εξασφάλιση χρηματοδοτικών πηγών και για τη κατανομή των πιστώσεων καθώς και τις προτάσεις μέτρων για τη προστασία του περιβάλλοντος της περιοχής, ιδιαίτερα των ευαίσθητων (βιότοποι κλπ).
- Την εισήγηση για τη περιβαλλοντική αδειοδότηση (προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση και την έγκριση περιβαλλοντικών όρων) σύμφωνα με την ΚΥΑ για έργα και δραστηριότητες που κατατάσσονται στην Α2 κατηγορία της ΚΥΑ.
- Την εισήγηση για την υπαγωγή στη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης της Α2 ή της Β4 κατηγορίας σύμφωνα με την ΚΥΑ για έργα και δραστηριότητες που κατατάσσονται στη Β3 κατηγορία της ΚΥΑ.
- Την εγκατάσταση σε αντιπροσωπευτικές θέσεις εθνικού δικτύου σταθμών για τη παρακολούθηση της ατμόσφαιρας και τη παρακολούθηση της λειτουργίας τους.
- Τη πολεοδόμηση περιοχών δεύτερης κατοικίας σε ζώνες οικιστικού ελέγχου προστασίας φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.
- Το καθορισμό Υδατικών Περιοχών δύο ή περισσότερων νομών.
- Την εισήγηση για τη παροχή σύμφωνης γνώμης και τη παροχή γνωμοδότησης.
- Την εποπτεία Ειδικού Σώματος Ελεγκτών για τη Προστασία του Περιβάλλοντος (ΕΣΕΠΠ).

- ✓ Πολεοδομικού Σχεδιασμού και Εφαρμογών με αρμοδιότητες:
 - Την εξειδίκευση των γενικών κατευθύνσεων και οδηγιών σε θέματα πολεοδομικού σχεδιασμού οικιστικής πολιτικής και κατοικίας και οικονομικού και κτιριοδοτικού κανονισμού.
 - Το συντονισμό της υλοποίησης των προγραμμάτων εκτέλεσης έργων που προβλέπονται από τα ΓΠΣ και τις πολεοδομικές μελέτες.
 - Τη παρακολούθηση, το συντονισμό και τη διατύπωση απόψεων σε ότι αφορά προγράμματα μελετών και πολεοδομικών μελετών ή και μεμονωμένων ως άνω μελετών.
 - Τη παρακολούθηση άσκησης των αρμοδιοτήτων των νομαρχιακών υπηρεσιών πολεοδομικού σχεδιασμού και εφαρμογών και η παροχή κατευθύνσεων και οδηγιών σε αυτές.
 - Την έκδοση απόφασης έγκρισης παρεκκλίσεων για εγκαταστάσεις εκτός εγκεκριμένων σχεδίων και εκτός ορίων οικισμών.
 - Τις αρμοδιότητες επιθεωρητή που αναφέρονται σε θέματα επικίνδυνων οικοδομών.

➤ Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας

Με βάση το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο (Νόμος 3013/2002), η Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας υπάγεται στο Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας. Στην αρμοδιότητα της Διεύθυνσης ανήκει η εξειδίκευση του σχεδιασμού σε περιφερειακό επίπεδο, στα ζητήματα οργάνωσης των κρατικών υπηρεσιών για τη πρόληψη-αντιμετώπιση φυσικών, τεχνολογικών ή άλλων καταστροφών. Η Διεύθυνση συγκροτείται από τα κάτωθι τμήματα:

- Σχεδιασμού και Πρόληψης με αρμοδιότητα το σχεδιασμό και την οργάνωση σε θέματα πρόληψης, ενημέρωσης και αντιμετώπισης καταστροφών ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.
- Αντιμετώπισης και Αποκατάστασης που ασχολείται με το συντονισμό των υπηρεσιών της Περιφέρειας και του δημοσίου, ιδιωτικού δυναμικού και μέσων για την εξασφάλιση της ετοιμότητας, την αντιμετώπιση των καταστροφών και την αποκατάσταση των ζημιών.

➤ Διεύθυνση Υδάτων

Στη ΠΔΕ συστήθηκε σύμφωνα με την ΚΥΑ με αριθμό 47630/2005 σε εφαρμογή του άρθρου 5 του Νόμου 3199/03 και λειτουργεί νέα Διεύθυνση με τίτλο «Διεύθυνση Υδάτων». Η νέα αυτή Διεύθυνση, λοιπόν, είναι στο εξής αρμόδια μονάδα, σε περιφερειακό επίπεδο, σε θέματα που σχετίζονται με τους υδάτινους πόρους. Συνοπτικά το κύριο αντικείμενό της είναι:

- Παρακολούθηση και έλεγχος της ποσότητας και ποιότητας των υδάτων.
- Αναβάθμιση και προστασία των υδατικών συστημάτων και λήψη αναγκαίων μέτρων όποτε απαιτηθεί.
- Κατάρτιση και εφαρμογή των Σχεδίων Διαχείρισης και των Προγραμμάτων Μέτρων.
- Συντονισμός όλων των φορέων για θέματα που σχετίζονται με τη χρήση και προστασία των υδάτων.
- Προώθηση της βιώσιμης χρήσης του νερού βάσει μακροχρόνιας προστασίας των διαθέσιμων υδάτινων πόρων.
- Κατάρτιση μητρώου προστατευμένων περιοχών.
- Αδειοδότηση χρήσης του νερού ή της εκτέλεσης έργων αξιοποίησης υδάτινων πόρων.

6.5 Αρμοδιότητες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αχαΐας στη Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση της Πάτρας

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας, σαν αυτοδιοικούμενο ΝΠΔΔ, έχει κύριο προορισμό αφενός τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων νομαρχιακού επιπέδου και αφετέρου την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του νομού. Πιο συγκεκριμένα, έχει δικαιοδοσία σε τομείς που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με το περιβάλλον όπως: γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, εγγείων βελτιώσεων, εμπορικής ναυτιλίας, αστυνομίας, αγροφυλακής, πυροσβεστικής, χωροταξίας, περιβάλλοντος, βιομηχανίας, μεταφορών, ενέργειας και τουρισμού. Το περιεχόμενο των αρμοδιοτήτων της στους τομείς αυτούς είναι, σε γενικές γραμμές, το ακόλουθο:

- Ανάπτυξη, βελτίωση και προστασία της ζωικής και φυτικής παραγωγής.
- Προστασία της υγείας των ζώων.
- Έλεγχος των ζωικών προϊόντων.
- Υπόδειξη μέσων και επιστημονικών μεθόδων στους καλλιεργητές και κτηνοτρόφους για την επέκταση και βελτίωση της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής.
- Προστασία και ανάπτυξη της αλιείας. Παροχή οδηγιών σε αλιείς και αλιευτικούς συνεταιρισμούς.
- Χορήγηση αδειών αλιείας.
- Επιθεώρηση και έλεγχος στους χώρους πάσης φύσεως επιχειρήσεων, εκμεταλλεύσεων και εργασιών για την εξασφάλιση της εφαρμογής της εργατικής νομοθεσίας σε ότι αφορά τους όρους αμοιβής, εργασίας, υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων.\
- Συγκέντρωση πληροφοριών και στοιχείων σχετικά με τις συνθήκες αγοράς εργασίας.
- Καθορισμός των χρονικών ορίων λειτουργίας.
- Διασφάλιση της κοινωνικής τάξης (αστυνομία, πυροπροστασία,

αγροτική ασφάλεια).

- Χωροταξία, πολεοδομία και προστασία περιβάλλοντος.
- Έκδοση οικοδομικών αδειών.
- Έλεγχος αυθαίρετων κατασκευών.
- Χορήγηση αδειών εγκατάστασης, μεταφοράς, επέκτασης, διαρρύθμισης και λειτουργίας βιομηχανιών και βιοτεχνιών και έλεγχος λειτουργίας τους.
- Χορήγηση επαγγελματικών αδειών ειδικοτήτων σχετικών με τους τομείς βιομηχανιών και βιοτεχνιών.
- Αξιοποίηση και εκμετάλλευση ορυκτού πλούτου (μεταλλεία, λατομεία, αλυκές).
- Καθορισμός και αποχαρακτηρισμός λατομικών περιοχών.
- Παροχή άδειας σύστασης και έγκριση καταστατικών ανώνυμων εταιρειών και έλεγχος λειτουργίας τους.
- Έλεγχος των τιμών, της επάρκειας αγαθών και παρακολούθηση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς.
- Σχεδιασμός και ανάθεση της εκτέλεσης της υπεραστικής επιβατικής συγκοινωνίας.
- Χορήγηση αδειών κυκλοφορίας επιβατικών αυτοκινήτων και λεωφορείων δημόσιας και ιδιωτικής χρήσης και έλεγχος της τήρησης των όρων χορήγηση τους.
- Χορήγηση αδειών φορτηγών αυτοκινήτων δημόσιας χρήσης και έλεγχος της τήρησης των όρων χορήγηση τους.
- Χορήγηση αδειών εγκαταστάσεων εξυπηρέτησης οχημάτων (πρατηρίων, σταθμών και συνεργείων αυτοκινήτων).
- Χορήγηση αδειών οδηγών, εκπαιδευτών και σχολών οδηγών.
- Ρύθμιση θεμάτων επικοινωνιών και χορήγηση σχετικών αδειών

Επίσης, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας, εκτός από φορέας εκτέλεσης, είναι και κύριος μελετητής του ΕΠΠΕΡ για τη «Προστασία και Διαχείριση του ορεινού όγκου Χελμού- Βουραιοκού». Η οριοθέτηση των προστατευόμενων ζωνών θα γίνει με την εκπόνηση ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης για τις περιοχές:

- Ορεινός όγκος Χελμού.
- Φαράγγι του Βουρραϊκού.
- Αισθητικό δάσος Καλαβρύτων.
- Σπήλαιο των Λιμνών.

6.6 Αρμοδιότητες του Δήμου Πατρέων στη Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση της Πάτρας

Η δομή των σύγχρονων πόλεων με την εκρηκτική αύξηση του πληθυσμού των κατοίκων και των οχημάτων, την υψηλή δόμηση και την υπερεκμετάλλευση των εκτάσεων έχει ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και της ποιότητας της ζωής των πολιτών. Για την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων ο Δήμος Πατρέων σύστησε τις ακόλουθες Διευθύνσεις:

➤ Διεύθυνση Πρασίνου και Περιβάλλοντος

Στη δεκαετία του '90 εδραιώθηκε η άποψη για την ΑΑ και οι αρχές της Local Agenda 21 για τη διαχείριση του αστικού περιβάλλοντος. Η πολυπλοκότητα των παραμέτρων που συνθέτουν το αστικό περιβάλλον (αστικά απορρίμματα, υγρά απόβλητα, διαχείριση πρασίνου, πολεοδομικός σχεδιασμός, κυκλοφοριακός φόρτος, αέρια και ηχητική ρύπανση, υποβάθμιση της αισθητικής κλπ) απαιτούν για την αποτελεσματική τους διαχείριση διεπιστημονική και οργανωμένη αντιμετώπιση. Ο Δήμος Πατρέων στα πλαίσια της παραπάνω φιλοσοφίας ίδρυσε το 2000 την Διεύθυνση Πρασίνου και Περιβάλλοντος με την απόφαση 12119/03-08-99 του ΓΓ ΠΔΕ και δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 1648/β/24-8-1999. Η Διεύθυνση συγκροτείται από τα ακόλουθα τμήματα:

- ✓ Διαχείρισης και Ελέγχου Περιβάλλοντος με αρμοδιότητες:
- Εκπόνηση μελετών διαμόρφωσης υπαίθριων χώρων σε πλατείες, πεζόδρομους, παιδότοπους, άλση, αθλητικούς υπαίθριους χώρους, προώθηση των διαδικασιών δημοπράτησης τους και επίβλεψη της εκτέλεσής τους.
- Εκπόνηση φυτοτεχνικών μελετών στις υπό διαμόρφωση πλατείες, άλση, δεντροστοιχίες, πεζόδρομους, κλίμακες, νησίδες με γνώμονα τις οικολογικές και λειτουργικές απαιτήσεις των φυτικών ειδών και την αποτελεσματική

ενσωμάτωση του πρασίνου στο σύνολο των λειτουργιών, που εξυπηρετεί το κάθε έργο και έχει στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής στον αστικό χώρο.

- Επίβλεψη της εφαρμογής των μελετών έργου πράσινου, άρδευσης και φωτισμού σε συνεργασία με τα αντίστοιχα τμήματα.
 - Εκπόνηση περιβαλλοντικών μελετών ή ανάθεση σύνταξης ανάλογων μελετών σε εξωδημοτικά όργανα.
 - Περιβαλλοντική παρακολούθηση του ΧΥΤΑ.
 - Έλεγχος του θορύβου που παράγεται από αυτοκίνητα, δίκυκλα, εγκαταστάσεις, κέντρα συνεστιάσεων κλπ.
 - Εξάλειψη ή περιορισμός των φαινομένων ρύπανσης της ατμόσφαιρας της πόλης και του θαλάσσιου περιβάλλοντος και εισήγηση για λήψη μέτρων.
 - Γνωμοδότηση για τους περιβαλλοντικούς όρους λειτουργίας δραστηριοτήτων στα όρια του Δήμου Πατρέων.
 - Ανάδειξη του όρους Παναχαϊκού.
 - Εκπόνηση μελετών και επίβλεψη εργασιών απολυμάνσεων στα σχολεία και στους ελεύθερους χώρους της πόλης.
- ✓ Συντήρησης Κοινόχρηστων Χώρων με αρμοδιότητες:
- Συντήρηση και επισκευή των κοινόχρηστων χώρων αναψυχής.
 - Πάσης φύσεως εργασίες, όπως επισκευές πεζοδρομίων, πλατειών, παιδικών χαρών κλπ.
- ✓ Φιλοτεχνικών Έργων με αρμοδιότητες:
- Προγραμματισμό της φυτικής παραγωγής ή εξασφάλιση συναφών υλικών και μέσων για την εκτέλεση έργων ανάπτυξης και συντήρησης του πρασίνου των κοινόχρηστων χώρων της πόλης.
 - Συντήρηση και καλλιέργεια των πλατειών, αλσυλλίων και δεντροστοιχιών, τη φύτευση δέντρων και θάμνων και τον εμπλουτισμό του υπάρχοντος πρασίνου της πόλης.
 - Καθαρισμός των κοινόχρηστων χώρων από ζιζάνια και χόρτα.

➤ Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού και Εφαρμογών

Το αντικείμενο της Διεύθυνσης Πολεοδομικού Σχεδιασμού και Εφαρμογών του Δήμου Πατρέων αφορά πολεοδομικά, ρυμοτομικά, τοπογραφικά και κυκλοφοριακά θέματα της πόλης. Η Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού και Εφαρμογών αποτελείται από τα εξής τμήματα:

- ✓ Διευθυντικό τμήμα στο οποίο προϊστάται ο Διευθυντής με αρμοδιότητες:
 - Εποπτεία και επίληψη όλων των θεμάτων αρμοδιότητας όλων των επιμέρους τμημάτων.
 - Χρέωση ημερήσιας αλληλογραφίας.
 - Σύνταξη τεχνικού προγράμματος και προϋπολογισμού.
 - Θεώρηση και παραλαβή όλων των συντασσόμενων μελετών.
 - Υπογραφή όλων των εκδιδόμενων λογαριασμών.
 - Έκδοση και συνυπογραφή μετά του Δημάρχου των εκθέσεων ανάληψης δαπανών καθώς και των αντίστοιχων λογαριασμών επί προμηθειών αρμοδιότητας της Διεύθυνσης.
 - Σύνταξη των διακηρύξεων όλων των προς ανάθεση μελετών και των λοιπών σχετικών θεμάτων.
 - Εισηγήσεις στο Δημοτικό Συμβούλιο επί θεμάτων της Διεύθυνσης.
 - Σύνταξη της ετήσιας έκθεσης πεπραγμένων της Διεύθυνσης.
 - Τήρηση αρχείου διαγραμμάτων και πινακίδων, ειδικών θεμάτων σχεδίου πόλεως καθώς και θεμάτων διοικητικών ορίων και ονοματοθεσίας.
 - Τήρηση βιβλίου αλφαβητικού πρωτοκόλλου εισερχόμενων και εξερχόμενων στη Διεύθυνση αιτήσεων και εγγράφων, επί των οποίων επιλαμβάνεται την διεκπεραίωσή της τηρώντας και το σχετικό αρχείο.
 - Απάντηση στις υποβαλλόμενες προς το Δήμο αιτήσεις, επί θεμάτων που αναφέρονται στη Διεύθυνση, σύμφωνα με τη σχετική απόφαση του Δημάρχου.
- ✓ Πολεοδομικού Σχεδιασμού με αρμοδιότητες:
 - Τήρηση όλων των αναγκαίων ενεργειών επί θεμάτων ανάθεσης, επίβλεψης

και εφαρμογής Τοπογραφικών, Πολεοδομικών και Ρυμοτομικών μελετών, τηρώντας και σχετικό αρχείο επί των θεμάτων αυτών.

- Παρακολούθηση του ρυθμού προόδου και τήρηση όλων των αναγκαίων ενεργειών και παρεμβάσεων για την υλοποίηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδιασμού, που αναφέρεται στην πόλη και την ευρύτερη περιοχή.
- Αρχαιοθέτηση και καταγραφή, μέσω Η/Υ των πάσης φύσεως πληροφοριών και στοιχείων που αφορούν δραστηριότητες της Διεύθυνσης.

✓ Εφαρμογών Σχεδίου Πόλεως με αρμοδιότητες:

- Θέματα αναθεωρήσεων και τροποποιήσεων των ισχυόντων Σχεδίων Πόλεων, τηρώντας τις σχετικές διαδικασίες, συντάσσοντας τα αναγκαία επιμέρους διαγράμματα και κάνοντας τις απαιτούμενες διορθώσεις και συμπληρώσεις στα σχετικά ρυμοτομικά σχέδια.
- Σύνταξη των διαγραμμάτων και τήρηση των διαδικασιών αναγνώρισης των προ του 1923 οδών και τήρηση και ενημέρωση του σχετικού αρχείου επί των θεμάτων αυτών.
- Παρακολούθηση του ρυθμού προόδου υλοποίησης του Σχεδίου Πόλεως και τήρηση όλων των αναγκαίων ενεργειών συντάσσοντας τις απαιτούμενες πράξεις αναλογισμού, τακτοποίησης και προσκύρωσης, προκειμένου να είναι δυνατή η διάνοιξη των κοινόχρηστων κλπ χώρων, για τους οποίους είναι επισπεύδων ο Δήμος.
- Τήρηση όλων των αναγκαίων ενεργειών για την υλοποίησης του Σχεδίου Πόλεως σε περιπτώσεις, που οι ιδιοκτήτες αποδέχονται την εξώδικη διαδικασία απαλλοτρίωσης, δηλαδή της αμέσου προς το Δήμο πώλησης της ιδιοκτησίας τους δια συμπεφωνημένης αποζημιώσεως, για τον ίδιο το σκοπό της υλοποίησης του Σχεδίου Πόλεως.

✓ Τοπογραφικών Εφαρμογών με αρμοδιότητες:

- Χορήγηση όλων των αναγκαίων τοπογραφικών στοιχείων για την υλοποίηση επί τόπου των ρυμοτομικών και οικοδομικών γραμμών καθώς και υψομέτρων (στάθμη κρασπέδων).
- Χορήγηση και καθορισμό των στοιχείων ΡΓ και ΟΓ εντός του παλαιού

εγκεκριμένου Σχεδίου Πόλεως, σύνταξη πράξεων άρσεων ασυμφωνιών και τήρηση αρχείου των ανωτέρω και των χορηγούμενων από το Πολεοδομικό γραφείο και κοινοποιούμενων στο Δήμο, οικοδομικών αδειών.

- Έλεγχος των ΡΓ και ΟΓ και της οικοδομησιμότητας των οικοπέδων, επί των οποίων χορηγούνται οικοδομικές άδειες από το Πολεοδομικό γραφείο.
 - Αρχαιοθέτηση όλων των διαγραμμάτων της Διεύθυνσης, τηρώντας τα σχετικά ευρετήρια.
 - Κωδικοποίηση, καταγραφή και αρχαιοθέτηση όλων των ρυμοτομικών και οικοδομικών στοιχείων.
- ✓ Κυκλοφοριακής Ρύθμισης με αρμοδιότητες:
- Παρακολούθηση του ρυθμού προόδου και τήρηση όλων των αναγκαίων ενεργειών και παρεμβάσεων επί θεμάτων κυκλοφοριακών και συγκοινωνιακών μελετών και προτάσεων.
 - Τοποθέτηση και συντήρηση των πινακίδων ρύθμισης της κυκλοφορίας, καθαρισμό των πεζόδρομων, μονοδρομήσεις και κατευθύνσεις κυκλοφορίας σύμφωνα με τις αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου επί των οποίων εισηγείται σχετικά μέσω των αρμόδιων επιτροπών.
 - Σήμανση των οδών και πλατειών δια πινακίδων ονοματοθεσίας και καθορισμός της αρίθμησης οικοδομών στις νεοδιανοιγμένες οδούς και τήρηση αρχείου σχετικών διαγραμμάτων.
 - Εισήγηση για τις θέσεις των προς τοποθέτηση περιπτέρων επί των κοινόχρηστων χώρων, είτε νέων είτε εκ μεταφοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 «Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί» & Βιώσιμη Ανάπτυξη

Αναντίρρητα, η ανθρωπότητα τον τελευταίο αιώνα έχει επιτελέσει τεράστια επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο. Πολλοί υποστηρίζουν ότι παρόλα αυτά στον τομέα της ηθικής έχει μείνει πίσω. Στον αντίποδα αυτής της άποψης βρίσκεται η δημιουργία των ΜΚΟ. Οι «Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί»²² δημιουργήθηκαν από φυσικά και νομικά πρόσωπα, είναι νομικά συγκροτημένοι, και λειτουργούν ανεξάρτητα από κυβερνητικές παρεμβάσεις.

Ο αριθμός των διεθνών ΜΚΟ, εκτιμάται σε 40.000, ενώ των εθνικών, είναι ακόμη περισσότεροι. Τέτοιου είδους οργανώσεις αποτελούν κινήσεις όπως η Greenpeace, η Διεθνής Αμνηστία, οι Γιατροί χωρίς Σύνορα, το Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι, η Ομάδα για την Προστασία των Μειονοτήτων και πολλές -πολλές άλλες.

Οι ΜΚΟ ορίζονται από την Παγκόσμια Τράπεζα ως «ιδιωτικοί οργανισμοί που ασκούν δραστηριότητά για να απαλύνουν τον πόνο, να προωθήσουν τα συμφέροντα των φτωχών, την προστασία του περιβάλλοντος, την παροχή βασικών κοινωνικών υπηρεσιών, ή αναλαμβάνουν την ανάπτυξη της κοινότητας». Ο όρος «μη κυβερνητικές οργανώσεις» αποτελεί απόδοση του αγγλικού όρου Non-Governmental Organisations (NGOs), στα ελληνικά και χρησιμοποιήθηκε, αρχικά, στο άρθρο 71 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ.

Αναφέρεται σε μη κερδοσκοπικές οργανώσεις με διεθνή συνήθως παρουσία, οι οποίες στηρίζονται στην ιδιωτική πρωτοβουλία και είναι ανεξάρτητες από τα κράτη. Οι σκοποί των ΜΚΟ είναι κυρίως ανθρωπιστικοί και αφορούν περιβαλλοντικά ή κοινωνικά προβλήματα. Στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, μέλη είναι άτομα που συμμερίζονται τον ίδιο προβληματισμό και συμμετέχουν σε εθελοντική βάση, χωρίς

απώτερο σκοπό το κέρδος.

Αντικείμενο των ΜΚΟ είναι η υποστήριξη περιβαλλοντικών και ευρύτερα ανθρωπιστικών πρωτοβουλιών με απώτερο στόχο το όφελος του κοινωνικού συνόλου, μέσα από την ανάπτυξη προγραμμάτων, την παροχή υπηρεσιών και την παρέμβαση για την προστασία και υιοθέτηση βιώσιμότερων μορφών ανάπτυξης. Η έννοια της κοινωνίας πολιτών είναι ευρεία και κερδίζει έδαφος διεθνώς, ημέρα με την ημέρα. Τη διεύρυνσή της ενθαρρύνουν ομόφωνα ο ΟΗΕ και όλοι οι μεγάλοι διεθνείς οργανισμοί.

Θεσμική έκφραση της κοινωνίας πολιτών είναι οι ΜΚΟ, δηλαδή ενώσεις που υπερασπίζονται αξίες διαχρονικές και συνιστούν, αρκετές φορές, αιτήματα για την προστασία κοινών αξιών, όπως είναι το περιβάλλον, ο εθελοντισμός κλπ. Οι ΜΚΟ δεν εντάσσονται στη σφαίρα της αγοράς. Σε πολλές περιπτώσεις ασκούν έντονη κριτική στην γραφειοκρατία για πράξεις και παραλείψεις όταν εκτιμούν πως η διοίκηση αδιαφορεί για την παραγωγή αγαθών «κοινωνικής ποιότητας», τα οποία αφορούν τον σύγχρονο πολίτη.

Εκτιμάται ότι μέχρι το 1914 υπήρχαν 1083 ΜΚΟ. Ωστόσο, η φράση «μη κυβερνητική οργάνωση» τέθηκε σε λαϊκή χρήση με την ίδρυση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών το 1945 με τις διατάξεις του άρθρου 71 του Κεφαλαίου 10 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, παρέχοντας συμβουλευτικό ρόλο στις οργανώσεις αυτές. Ο βασικός ρόλος των ΜΚΟ στην αειφόρο ανάπτυξη, αναφέρεται στο κεφάλαιο 27 της Ατζέντας 21, που προωθεί την ανάπτυξη συμβουλευτικής σχέσης μεταξύ των Ηνωμένων Εθνών και των ΜΚΟ.

Καθώς οι ΜΚΟ αναγνωρίζονται όλο και περισσότερο, ως παράγοντες που αναδεικνύουν τις αδυναμίες του όλου κρατικού συστήματος, επιχειρούν να συμβάλλουν στη χάραξη πολιτικής, στη λήψη αποφάσεων, στην εφαρμογή τους, και στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, σε σπουδαίους τομείς της κοινωνικής ζωής, όπως είναι η απονομή της δικαιοσύνης, η παιδεία, το περιβάλλον. Στους σκοπούς των διαφόρων ΜΚΟ αλλά και Κέντρων Μελέτης και Έρευνας, αναφέρονται πλέον και τα θέματα που άπτονται της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

7.2 Περιβαλλοντικοί Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί

Η εμφάνιση περιβαλλοντικών προβλημάτων, όπως η μόλυνση της ατμόσφαιρας και των νερών, η τρύπα του όζοντος και το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η εξαφάνιση ειδών χλωρίδας και πανίδας αφύπνισε τους κατοίκους του δυτικού κόσμου σε θέματα περιβάλλοντος με αποτέλεσμα να συστήσουν, στις αρχές του 20ου αιώνα, τα πρώτα οικολογικά κινήματα προστασίας της φύσης. Οι οργανώσεις αυτές λειτούργησαν με βάση την εθελοντική εργασία ατόμων, επιστημόνων και, κυρίως, με τη συμμετοχή της νεολαίας.

Λόγω του μεγάλου ρεύματος των ατόμων που υποστήριζαν τις ομάδες αυτές, οι κυβερνήσεις πολλών κρατών αναγνώρισαν τη δράση ορισμένων ΜΚΟ και συνέβαλαν οικονομικά στις προσπάθειές τους. Πέρα από τη βοήθεια που πρόσφερε ο εθελοντισμός και οι κυβερνήσεις, η διεύρυνση των οργανώσεων και η αύξηση των δυνατοτήτων τους προήλθε από τη στήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με επιχορηγήσεις προγραμμάτων.

Έτσι οι ΜΚΟ κατάφεραν να αποκτήσουν ανεξαρτησία κινήσεων και δράσεων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μεγάλων δικτύων περιβαλλοντικών οργανώσεων με κοινούς σκοπούς, ορισμένα εκ των οποίων χρηματοδοτούνται από μεγάλα επιβοηθητικά προγράμματα τύπου LIFE.

ΜΚΟ σε διεθνές επίπεδο

- Greenpeace
- WWF
- Διεθνές συμβούλιο μνημείων και τοποθεσιών – ICOMOS
- Διεθνής οργάνωση βιοπολιτικής -BIO
- Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (Birdlife Greece) κτλ.

ΜΚΟ Ελλάδα

- Αλκυώνη – Σύλλογος περίθαλψης και προστασίας άγριων ζώων
- ΚΑΛΛΙΣΤΩ-Περιβαλλοντική Οργάνωση για την Άγρια Ζωή και τη Φύση
- Αλληλεγγύη της Εκκλησίας της Ελλάδος
- ANIMA – Σύλλογος προστασίας και περίθαλψης άγριας ζωής
- Αρκτούρος
- BEST
- Δελφίς
- Δρόμοι Ζωής
- Ε.Κ.Π.Α.Ζ – Ελληνικό Κέντρο Περιθαλψης Άγριων Ζώων και Πουλιών
- Ε.Κ.ΠΟΙ.ΖΩ – Ένωση Καταναλωτών για την Ποιότητα Ζωής
- Ελληνική Εταιρία για την προστασία του περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς
- Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης
- Ελληνική Ομάδα Διάσωσης
- Ελληνικής Ομάδας Διάσωσης Αττικής
- Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι
- Εταιρεία Προστασίας της Φύσης και Οικοανάπτυξης – Ε.Π.Ο.
- European-Village
- Κέντρο Διάδοσης Νέων Τεχνολογιών
- Gou2u – Πρακτικές εφαρμογές ηλεκτρονικής δημοκρατίας
- MEDASSET – Μεσογειακός σύνδεσμος για τη σωτηρία των θαλάσσιων χελωνών
- Μεσόγειος S.O.S.
- ΜΟπ – Εταιρία για τη μελέτη και Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας
- Οικολογική Κίνηση
- olimazi.eu – Ευρωπαϊκό Forum Εθελοντικών Οργανώσεων
- Πανελλήνιο Κέντρο Οικολογικών Ερευνών
- Σόλων για τη Σύνθεση και τον Οικολογικό Πολιτισμό – Εταιρεία για το Περιβάλλον, την Προστασία των Ζώων και τις Αειφορικές Ιδέες
- Σύλλογος για την προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας

Θέμα: «Η Συμβολή των Τοπικών Φορέων στη Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση της Πόλης της Πάτρας»

- YUASEC
- Φιλοδοσική Ένωση κτλ.

Ανθρωπιστικές ΜΚΟ

- Διεθνής Αμνηστία
- Γιατροί Χωρίς Σύνορα
- Γιατροί του Κόσμου
- HumanAid

7.3 Οικολογική Κίνηση Πάτρας

Η Οικολογική Κίνηση Πάτρας²³ (ΟΙΚΙΠΑ) ιδρύθηκε τον Απρίλη του 1986 λίγο μετά το πυρηνικό ατύχημα του Τσερνομπίλ. Στους στόχους της ιδρυτικής της διακήρυξης αναφέρονται:

- Η ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και δραστηριοποίηση των πολιτών σε οικολογικά ζητήματα
- Η ανάδειξη των οικολογικών ζητημάτων μέσα από την κοινωνική, οικονομική και πολιτική τους διάσταση.
- Πάγια αρχή της Κίνησης είναι η πολιτική της ανεξαρτησία, κάτι που μέχρι τώρα έχει διαφυλαχθεί ως κόρη οφθαλμού.
- Η Οικολογική Κίνηση Πάτρας έχει τη νομική μορφή της Αστικής μη Κερδοσκοπικής Εταιρίας με την επωνυμία "Εν αιθρία - Οικολογική Κίνηση Πάτρας" Εταιρία Οικολογικής Ενημέρωσης και Παρέμβασης.
- Μέλος της Κίνησης θεωρείται καθένας που συμφωνεί με τις γενικές αρχές και ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ ΕΝΕΡΓΑ στη λήψη και στην εκτέλεση των αποφάσεων.
- Τα μέλη της Κίνησης είναι ισότιμα, δεν υπάρχουν οργανωτικά επίπεδα και μόνιμος διαχωρισμός καθηκόντων. Μια τριμελής επιτροπή που εναλλάσσεται, συντονίζει τις δραστηριότητες της Κίνησης.
- Το μοναδικό όργανο είναι η Γενική Συνέλευση των μελών που πραγματοποιείται κάθε Δευτέρα στις 9:30 μ.μ. στο στέκι της ΟΙΚΙΠΑ.
- Η ΟΙΚΙΠΑ δεν χρηματοδοτείται από πουθενά. Καλύπτει τα λειτουργικά της έξοδα από συνδρομές των μελών της και από εκδηλώσεις (εκδρομές, συνεστιάσεις κλπ).
- Η Κίνηση είναι ανοιχτή σε κάθε ευαισθητοποιημένο συμπολίτη που θα ήθελε

²³ <http://www.oikipa.gr/index/>

να πάρει μέρος στις πρωτοβουλίες και εκδηλώσεις της.

Το πράσινο της Πάτρας, το κυκλοφοριακό, η προστασία του Πατραϊκού, η διαμόρφωση του Δασυλλίου, η αξιοποίηση του έλους της Αγυιάς, το δάσος της Στροφυλιάς, οι υγρότοποι του νομού, η δημιουργία Εθνικού Δρυμού του Χελμού, το Παναχαϊκό, τα φυτοφάρμακα, η βαρβαρότητα στα ζώα, η ποιότητα ζωής στην πόλη, το καζίνο, η ανακύκλωση είναι ένα μικρό μέρος μόνο των θεμάτων με τα οποία ασχολήθηκε και ασχολείται η Κίνηση τα 18 χρόνια της λειτουργίας της.

Οι παρεμβάσεις της ξεπερνούν σχεδόν πάντα το επίπεδο της καταγγελίας προχωρώντας στην διατύπωση τεκμηριωμένων προτάσεων και θέσεων έτσι που η αποτελεσματικότητά της να είναι ιδιαίτερα σημαντική. Φυσικά δεν έλειψαν οι ενημερωτικές καμπάνιες για διάφορα θέματα (τα σπρέυ στο καρναβάλι), οι παρεμβάσεις σε γενικότερα θέματα (γέφυρα Ρίου - Αντιρίου, Αχελώος κλπ), οι οικοτουριστικές εξορμήσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό, αλλά και οι πρακτικές δραστηριότητες των μελών της (καλοκαιρινή πυρασφάλεια, δενδροφυτεύσεις, καθαρισμοί παραλιών κλπ).

Σημαντική είναι η συμβολή της Κίνησης στο θεσμό της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε συνεργασία με την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπ/ση του νομού μας. Για την επίτευξη των στόχων της η ΟΙΚΙΠΑ χρησιμοποιεί κάθε δυνατό μέσο, ακόμη και το καρναβάλι. Τα τελευταία χρόνια σατιρίζει επίκαιρα οικολογικά θέματα, συμμετέχοντας σε αυτό.

Η ΟΙΚΙΠΑ εκτιμώντας ότι η διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης πρέπει να γίνεται από την προσχολική και σχολική ηλικία, στήριξε από την αρχή της ίδρυσης της τον θεσμό της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Εκμεταλλευόμενοι και το ότι αρκετά στελέχη της είναι καθηγητές με εμπειρία στην υλοποίηση προγραμμάτων ΠΕ γράφτηκαν πολλά αφιερώματα για τον θεσμό, έχουν μόνιμη σελίδα στην ΕΝ ΑΙΘΡΙΑ για την ΠΕ, συμμετέχουν με εισηγήσεις σε ημερίδες συνέδρια και εκδηλώσεις, παρουσιάσαμε προγράμματα σχολείων και επισκέπτονται σχολεία για την παρουσίαση του οπτικοακουστικού ντοκουμέντου (παραγωγής ΟΙΚΙΠΑ) με θέμα "Πλανήτης Γη, 803".

Ένα άλλο σοβαρό ζήτημα για την ΟΙΚΙΠΑ, είναι η προώθηση του θεσμού της ανακύκλωσης στην πόλη. Δεν είναι τυχαίο, ότι από το 1ο κιάλας φύλλο της ΕΝ ΑΙΘΡΙΑ (Μάρτης 1991), είχαν σαν αφιέρωμα, πέρα από τα γενικά οφέλη του θεσμού, την παρουσίαση ενός πρωτόγνωρου για την περιοχή πειράματος: Την υλοποίηση προγράμματος ανακύκλωσης στο Ρίο με πρωτοβουλία της περιβαλλοντικής ομάδας του σχολείου και την συνεργασία του Δήμου Ρίου και της τοπικής Εταιρίας Προστασίας Τοπίου και Περιβάλλοντος.

✓ Οι Γενικές Αρχές της ΟΙΚΙΠΑ

- Το φυσικό περιβάλλον αποτελεί το πρωταρχικό αγαθό. Υπήρχε, υπάρχει και θα υπάρχει ανεξάρτητα της παρουσίας του ανθρώπου.
- Η περιβαλλοντική ισορροπία άρχισε να διαταράσσεται και να κινδυνεύει άμεσα να ανατραπεί από τη στιγμή που ο άνθρωπος προσδιορίστηκε σαν το υπέρτατο Όν και το περιβάλλον χρήσιμο μόνο αν τον εξυπηρετεί.
- Ο πλανήτης μας αποτελεί ένα πεπερασμένο σύστημα παροχής αγαθών και είναι πλέον ορατά τα όρια που οδηγούν στην ολοσχερή καταστροφή του.
- Ο άνθρωπος βρίσκεται σε μια ταχύτατη διαδικασία αποκοπής του από το φυσικό και κοινωνικό του περιβάλλον και ένταξής του σε ένα άλλο τεχνητό και συνεχώς υποβαθμιζόμενο.
- Η σύγχρονη κοινωνική και οικονομική οργάνωση έχουν αλλοτριώσει και χειραγωγήσει τον άνθρωπο και τον οδηγούν αναγκαστικά στον ατομικισμό, στην αδιαφορία για το σύνολο, τον ωχαδερφισμό και την άκρατη επιθυμία για την επιδίωξη της υλικής ευδαιμονίας..
- Είναι πλέον ολοφάνερη η αλήθεια του αφορισμού ότι μέχρι τώρα ο άνθρωπος αντιλαμβανόταν την "πρόοδο" σαν "υπόσχεση του καλύτερου" τώρα την αισθάνεται σαν "αγγελιαφόρο του τέλους".
- Κλειδί για τη λύση του οικολογικού προβλήματος είναι ο αποπροσανατολισμός της οικονομικής ανάπτυξης και η στροφή της κοινωνίας που είναι προσανατολισμένη στον ευδαιμονισμό και την μανιώδη επιδίωξη του κέρδους σε κοινωνία προσανατολισμένη στην αλήθεια.

✓ Στόχοι της ΟΙΚΙΠΑ

- Ατομική ή συλλογική δραστηριοποίηση ώστε μέσα από τις καθημερινές παρεμβάσεις μας να ξεκινήσουμε διαδικασίες ενημέρωσης, ενεργοποίησης και συμπεριφοράς ώστε να επαναπροσδιοριστεί η ανθρώπινη ύπαρξη σε σχέση με το φυσικό της περιβάλλον.
- Συστηματική παρέμβαση ώστε να τερματιστεί η αλόγιστη λεηλασία και καταστροφή του βιολογικού κεφαλαίου και συγκεκριμένα του φυσικού και γεωλογικού πλούτου, της χλωρίδας και της πανίδας.
- Αξιοποίηση και εκμετάλλευση των εναλλακτικών, ήπιων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Η απομυθοποίηση του σύγχρονου μοντέλου ανάπτυξης που στηρίζεται στην αλόγιστη κατασπατάληση ενέργειας και τη δημιουργία ενός άκρατου ευδαιμονισμού μέσω της συστηματικής εξαπάτησης του ανθρώπου.
- Η ανάπτυξη να στηρίζεται σε παραγωγικές μονάδες μικρής κλίμακας, με ήπια προσαρμοσμένη τεχνολογία, έκτασης κεφαλαίου και εργασίας, στις οποίες ο άνθρωπος θα έχει άμεση συμμετοχή στον προγραμματισμό και την παραγωγή.
- Η κατάργηση της χρήσης της πυρηνικής ενέργειας για οποιοδήποτε σκοπό.
- Σταδιακή μείωση και κατάργηση των χημικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων μέσω της προώθησης εναλλακτικών μορφών γεωργικής παραγωγής και της κατανάλωσης υγιεινών προϊόντων ποιότητας.
- Διαφύλαξη και προάσπιση της ανθρώπινης προσωπικότητας και αξιοπρέπειας μέσω της προάσπισης και διεύρυνσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων, της συνειδητής συμμετοχής, της γνώσης, της διαφάνειας και της ανάπτυξης νέων μορφών ανθρώπινης επικοινωνίας και κοινωνικής παρέμβασης.
- Η εξάλειψη κάθε κοινωνικής ανισότητας και διάκρισης που έχει σχέση με φυλετικά, θρησκευτικά, σωματικά ή άλλα χαρακτηριστικά, η απόλυτη αναγνώριση της σωματικής και πνευματικής ελευθερίας.
- Ανάπτυξη κοινωνιών μορφών αντίστασης στη μάστιγα των ναρκωτικών και παραισθησιογόνων ουσιών και καταπολέμησή τους μέσα από

την ανάδειξη των κοινωνικών αιτιών και συνθηκών που τα ευνοούν. Ο ναρκομανής είναι ασθενής και όχι κοινωνικό απόβλητο.

- Επαναδιάταξη και επαναιεράρχηση των φυσικών και κοινωνικών αγαθών και ανάδειξη των αρχέγονων απ' αυτά (φύση, περιβάλλον και άνθρωπος) σαν κορυφαία και "εκ των ων ουκ άνευ" για την επιβίωση του πλανήτη μας.
- Η ποιότητα και ο τρόπος ζωής στον αστικό και περιαστικό χώρο δηλ. το δομημένο περιβάλλον και οι λειτουργίες της πόλης και του χωριού (κατοικία, καθαριότητα, κυκλοφοριακό, αστικό και περιαστικό πράσινο κλπ).
- Προστασία και σωστή διαχείριση των θαλάσσιων, υπόγειων και επιφανειακών νερών (Πατραϊκός, ύδρευση και υδροδότηση, διάβρωση εδάφους κλπ).
- Ανάπτυξη και καλλιέργεια της πολιτιστικής και λαογραφικής φυσιογνωμίας της περιοχής μας μέσα από αυθόρμητες και γνήσιες μορφές εκδηλώσεων.
- Αναβάθμιση των εργασιακών σχέσεων, εφαρμογή όρων ασφάλειας και υγιεινής στους εργασιακούς χώρους και αποδέσμευση του ελεύθερου χρόνου από την ευρύτερη παραγωγική διαδικασία.
- Εφαρμογή και κατοχύρωση της ολόπλευρης περιβαντολογικής αγωγής σ' όλες τις βαθμίδες της σχολικής διαδικασίας, με σκοπό τη διαμόρφωση πολιτών με οικολογικές ευαισθησίες και συμπεριφορές.
- Ανάδειξη της αντικυνηγετικής φυσιογνωμίας της ΟΙΚΙΠΑ.

Με δεδομένη την αδυναμία των πολιτικών κομμάτων να εμπνεύσουν και να καθοδηγήσουν ανοδικά την σημερινή κοινωνία (όντας υπεύθυνα τα πιο πολλά για τον εκφυλισμό ιδεών και οραμάτων και τον κατακερματισμό του κοινωνικού ιστού) προβάλλει αδήριτη η ανάγκη ύπαρξης και δράσης ενός αυτόνομου οικολογικού κινήματος ως κοινωνικής αντιπολίτευσης και μήτρας διαμόρφωσης εναλλακτικών προτάσεων για την οικονομία, το περιβάλλον, κοινωνία και πολιτισμό.

Η ΟΙΚΙΠΑ λειτουργώντας στα πλαίσια της πολιτικής οικολογίας προσβλέπει στην ολιστική θεώρηση του περιβάλλοντος (φυσικό, ανθρωπογενές, κοινωνικό). Στοχεύουμε στην ανάδειξη των αιτιών που γεννούν τα περιβαλλοντικά προβλήματα

και στην ανάπτυξη ενός κινήματος πολιτών που θα προφυλάσσει, θα ελέγχει, θα προτείνει και θα οραματίζεται.

✓ Η Δράση της ΟΙΚΙΠΑ

- Η δράση τους διέπεται από την αρχή "σκέψου γενικά, δράσε τοπικά"
- Ανάδειξη των οικολογικών ζητημάτων μέσα από τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές τους διαστάσεις.
- Ανάδειξη και επίλυση των οικολογικών προβλημάτων μέσα από τη συντονισμένη και συνειδητή δραστηριοποίηση όλων των κοινωνικών φορέων της περιοχής μας.
- Χρησιμοποίηση πρωτότυπων και δραστικών μορφών παρέμβασης και αξιοποίηση όλου του νομικού θεσμικού πλαισίου προς κάθε κατεύθυνση.
- Είναι ξένη για την ΟΙΚΙΠΑ κάθε τεχνοκρατική θεώρηση των οικολογικών προβλημάτων, για τα οποία κάθε πολίτης έχει εξίσου βαρύνουσα γνώμη.
- Επιδίωξη της ΟΙΚΙΠΑ, η επαφή και συντονισμός της δράσης μας με όλες τις οικολογικές κινήσεις της χώρας με απώτερο στόχο τη δημιουργία ενός δυνατού και ενιαίου πανελλαδικού και παγκόσμιου ανεξάρτητου εναλλακτικού οικολογικού κινήματος.
- Η κίνησή της ΟΙΚΙΠΑ είναι κομματικά ανεξάρτητη και για το σκοπό αυτό δεν δέχεται καμία οικονομική ή υλική βοήθεια είτε από τα κόμματα είτε από το κράτος υπό την ευρύτερη έννοιά του.
- Οι μορφές παρέμβασής της ΟΙΚΙΠΑ, σε καμία περίπτωση δεν είναι δυνατόν να ρυπαίνουν το περιβάλλον είτε αισθητικά, είτε ηχητικά, είτε πνευματικά.
- Ανάπτυξη και καλλιέργεια ανθρώπινων και εναλλακτικών σχέσεων μεταξύ των μελών της κίνησης και ταυτόχρονα αποτροπή εμφάνισης φαινομένων παραγοντισμού και καριερισμού μέσα από τη δράση μας.
- Αποκάλυψη και καταπολέμηση των τεχνοκρατικών απόψεων των σύγχρονων "περιβαντολόγων" που αντιλαμβάνονται τη λύση των οικολογικών προβλημάτων μέσα από την δήθεν ορθολογικοποίηση του υπάρχοντος συστήματος.

7.4 Φυσιολατρικός Σύνδεσμος Πατρών

Ο Φυσιολατρικός Σύνδεσμος Πατρών²⁴, ιδρύθηκε το έτος 1950 και καθ' όλο το διάστημα της λειτουργίας του, έχει συμβάλει στην εκδρομική, τουριστική, πολιτιστική προβολή της Πάτρας, μέσω της οργανώσεως ποικίλων εκδηλώσεων όπως:

- Ομιλιών, εκθέσεων εικαστικών τεχνών, εκθέσεων φωτογραφίας, εκθέσεως ταριχευμένων πτηνών και ζώων, εκθέσεως αγγειοπλαστικής, διοργάνωσης εκδηλώσεων του Πατρινού Καρναβαλιού.
- Διανομές παιχνιδιών και πολλών άλλων ειδών, σε παιδιά ηλικίας 1-12 ετών, στους νομούς Αχαΐας, Ηλείας, Αρκαδίας, Θεσπρωτίας κ.ά., από το έτος 1957 έως και σήμερα.

Από το 1954, ο Φυσιολατρικός Σύνδεσμος Πάτρας, εκδίδει και κυκλοφορεί το μοναδικό σε ολόκληρη την Δυτική Ελλάδα περιοδικό «Φυσιολατρικός Κόσμος», το οποίο διανέμεται δωρεάν, σε περίπου 2.000 συνδρομητές ανά τρίμηνο. Μέσα από τις σελίδες του περιοδικού, περιγράφονται οι πολυσχιδείς δραστηριότητες του Συνδέσμου, αναπτύσσονται θέματα πολιτιστικού, εκδρομικού, φιλοδασικού, κοινωνικού και αθλητικού χαρακτήρα, ενώ αποτελεί την φωνή του Συνδέσμου, σε ολόκληρη την Ελλάδα και σε χώρες του κόσμου. Ο Φυσιολατρικός είναι ο βασικός συνδιοργανωτής, με την Ι. Μητρόπολη Πατρών και τον Δήμο Πατρέων, των

²⁴ <http://www.fysiokratikos.gr/>

θρησκευτικών πολιτιστικών εκδηλώσεων «ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΕΙΑ», που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο προς τιμήν του πολιούχου της Πάτρας, Αγ. Ανδρέου.

Οργανώνει λογοτεχνικούς, εικαστικούς και θεατρικούς διαγωνισμούς, ρεσιτάλ πιάνου, διαλέξεις και λοιπές εκδηλώσεις, οι οποίες σημειώνουν πάντοτε εντυπωσιακή απήχηση στο πατραϊκό κοινό. Εκδίδει βιβλία που αφορούν στο πράσινο και στην φύση, με στόχο να ευαισθητοποιήσει τους αναγνώστες για την αξία και τον ρόλο της φύσης, αλλά και για να αναδείξει τις φυσικές ομορφιές της Αχαιάς και της ευρύτερης περιοχής. Μετά από πρόταση του Φυσιολατρικού Συνδέσμου στον Δήμο Πατρέων καθιερώθηκαν από το έτος 2009, οι μουσικές-πολιτιστικές εκδηλώσεις "ΜΑΡΟΥΔΕΙΑ". Την ευθύνη της διοργάνωσης των "ΜΑΡΟΥΔΕΙΩΝ" έχει η Αντιδημαρχία Πολιτισμού του Δήμου Πατρέων και η ΔΕΠΑΠ, σε συνεργασία με τον Φυσιολατρικό Σύνδεσμο Πάτρας

✓ Σκοπός του Σωματείου

- Σκοπός του Σωματείου, είναι η δημιουργία και σύσφιξη φιλικών και κοινωνικών δεσμών μεταξύ των μελών, η ανάπτυξη και διάδοση προς το ευρύτερο κοινό του εκδρομικού, φυσιολατρικού, φιλοδοσικού, φιλόδενδρου, αθλητικού, ορειβατικού και χιονοδρομικού πνεύματος.
- Η δημιουργία στην Πάτρα και σε όμορες πόλεις ή γειτονικές πόλεις, τμημάτων εκδρομών, ζωγραφικής, φωτογραφίας, εθνικών χορών, χορωδίας, ερασιτεχνικού θεάτρου, η σωματική και πνευματική ανάπτυξη και ψυχαγωγία, των μελών.
- Η γνωριμία των ιστορικών μνημείων, των φυσικών καλλονών της χώρας και του εξωτερικού, η διαφύλαξη της χλωρίδας και πανίδας της χώρας μας, η συμβολή στην προσπάθεια για την τουριστική εξέλιξη και αξιοποίηση της πατρίδας μας.
- Η διαφύλαξη του ιστορικού, λογοτεχνικού, χορευτικού υλικού της Αχαιάς της Πελοποννήσου και της λαϊκής ενδυματολογίας σε πανελλήνια κλίμακα. Η δημιουργία παραδοσιακού Μουσείου, η συντήρηση των ηθών και εθίμων της περιφέρειάς μας, και ιδιαίτερα των χορευτικών.

Η πραγματοποίηση των παραπάνω σκοπών, επιτυγχάνεται :

- Με την οργάνωση τουριστικών, ορειβατικών, χιονοδρομικών εκδρομών και περιηγήσεων στο εσωτερικό και εξωτερικό, στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν μέλη του Συνδέσμου με τις οικογένειές τους, καθώς και φίλοι του Συνδέσμου.
- Με επισκέψεις των αρχαιολογικών, ιστορικών μουσείων κ.ά.
- Με την οργάνωση διαλέξεων, ομιλιών, καλλιτεχνικών εκθέσεων, κινηματογραφικών προβολών, καλλιτεχνικών και ψυχαγωγικών εορτών, εκδηλώσεων εθνικού και θρησκευτικού περιεχομένου.
- Με την δημιουργία καλοκαιρινής κατασκήνωσης, περιπτέρου, ξενώνα νεότητας και ορειβατικών και χιονοδρομικών εγκαταστάσεων.
- Με την έκδοση διαφημιστικών εντύπων και περιοδικού, με θέματα σχετικά με την τουριστική, εκδρομική και καλλιτεχνική κίνηση.
- Με την συγκρότηση χορευτικού ομίλου, για να διατηρείται θερμή η παράδοση, με την επίδειξη στολών και χορών, κατά τις εορτές κ.ά. και προβολής των τουριστικών χώρων του τόπου μας, στο εσωτερικό και εξωτερικό.
- Με την διενέργεια αναδασώσεων, δενδροφυτεύσεων.
- Με την συγκρότηση πολυμελούς χορωδίας και ερασιτεχνικού θεάτρου.
- Με την ίδρυση Λαογραφικού μνημείου και μουσείου κρασιών.
- Με την χρήση κάθε άλλου νόμιμου και πρόσφορου μέσου.
- Για ευχερέστερη δε και μεγαλύτερη επιτυχία του σκοπού του, το Σωματείο μπορεί να συμμετέχει ή να συνεργάζεται, μετά από ειδική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του, με συγγενείς Οργανισμούς, Σωματεία, ή Ενώσεις, δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου.

7.5 ΦΑΟΣ

Η «ΦΑΟΣ – Δημιουργία νοοτροπίας για μια ζωή» είναι ένα τοπικό πρόγραμμα συνεργασίας ιδιωτικών και δημόσιων φορέων με στόχο την πρόληψη των ατυχημάτων στα σχολεία. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι χώροι όπου υπάρχει η δυνατότητα να καλλιεργηθεί σε κάθε παιδί η νοοτροπία της ασφαλούς συμπεριφοράς που θα το καθοδηγεί σε όλη του τη ζωή, αλλά όπου παραδόξως, δεν υπάρχουν διδακτικές εγκαταστάσεις ή δυνατότητες εκπαίδευσης στην πρόληψη ατυχημάτων.

Τον Οκτώβριο του 2000, με αφορμή την Ευρωπαϊκή Εβδομάδα για την Υγιεινή και την ασφάλεια των εργαζομένων, παρουσιάστηκε στο κοινό της Αχαΐας και σε ειδική ημερίδα, η ιδέα για τη δημιουργία φορέα που έχει σαν στόχο την δημιουργία και υλοποίηση οργανωμένων προγραμμάτων και δράσεων για την πρόληψη των ατυχημάτων των μαθητών στο σχολικό χώρο.

Αφορμή για την πρόταση αυτή ήταν το γεγονός ότι παρά την απουσία καταγραφής των ατυχημάτων στα σχολεία, αυτά υπάρχουν και συμβαίνουν. Τα στατιστικά στοιχεία στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δείχνουν ότι το σχολείο είναι ένας χώρος ιδιαίτερα ευαίσθητος σε αυτό τον τομέα, ο οποίος χρειάζεται την προσοχή και τη φροντίδα μας.

Επιπλέον, το σχολείο είναι ο κατεξοχήν χώρος όπου λόγω του εύπλαστου της ηλικίας των μαθητών, μπορεί να διαμορφωθεί η νοοτροπία ασφαλούς συμπεριφοράς, η οποία θα αποδώσει άμεσα αλλά και μακροπρόθεσμα οφέλη στον έφηβο και στον ενήλικα. Οι φορείς που εθελοντικά ένωσαν τις δυνάμεις τους για την υλοποίηση αυτού του στόχου είναι:

- Τμήματα Αγωγής Υγείας των Διευθύνσεων Α΄θμιας και Β΄θμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας.
- Τμήματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των Διευθύνσεων Α΄θμιας και Β΄θμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας.
- Κέντρο Πρόληψης Επαγγελματικού Κινδύνου Δυτικής Ελλάδας (ΚΕΠΕΚ)Σύνδεσμος Βιομηχανιών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας.
- ΑΕ Τσιμέντων ΤΙΤΑΝ.
- Πανεπιστήμιο Πατρών.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη προώθηση και υλοποίηση των στόχων αυτών των προγραμμάτων οι συνεργαζόμενοι φορείς προέβησαν στη σύσταση «Ενώσεως Προσώπων, μη Κερδοσκοπικού χαρακτήρα» με την επωνυμία «ΦΑΟΣ-Φροντίδα, Αγωγή, Οργάνωση, Συμμετοχή για την ασφάλεια των μαθητών του Νομού Αχαΐας».

Η ανάπτυξη πνεύματος εθελοντισμού μέσα από τις συνεργασίες και η κοινωνική προσφορά και στήριξη που παρέχει σημαντική μερίδα ανθρώπων από διαφορετικούς χώρους, είναι οι κυριότεροι παράγοντες που ενδυναμώνουν και στηρίζουν το έργο της ΦΑΟΣ.

✓ Δραστηριότητες ΦΑΟΣ

- Δημιουργία και ενεργοποίηση πυρήνων εθελοντών (εκπαιδευτικοί, γονείς, κλπ).
- Ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση της σχολικής κοινότητας.
- Επιμόρφωση εκπαιδευτικών.
- Παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού.
- Ενημερώσεις συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων.
- Στήριξη ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα σχολεία .
- Επεμβάσεις σε σχολικά κτίρια.
- Εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης κοινού.
- Ερευνητική δραστηριότητα.

- Συνεργασία με τοπικούς φορείς και φυσικά πρόσωπα.
- Πολλαπλασιαστική δράση σε άλλες περιοχές.

7.6 Εταιρία Κοινωνικής Δράσης και Πολιτισμού ΚΟΙΝΟ-ΤΟΠΙΑ

Η Εταιρεία μέσω κοινών προσπαθειών και εισφορών των εταίρων αλλά και των μελών των ομίλων της, στοχεύει στη δημιουργία κοινωνικών θέσεων και δράσεων σχετικά με την προάσπιση και προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, του Περιβάλλοντος, της εν γένει Ποιότητας Ζωής, καθώς και την καλλιέργεια πολιτιστικής και ανθρωπιστικής συνείδησης στο ευρύτερο κοινό και ιδίως στην ευαισθητοποίησή του, σχετικά με τα οικολογικά ζητήματα και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η Εταιρία Κοινωνικής Δράσης και Πολιτισμού ΚΟΙΝΟ_ΤΟΠΙΑ²⁵, σε σύμπραξη με άλλους κοινωνικούς φορείς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, στοχεύει να παρεμβαίνει σε προβλήματα που απασχολούν την καθημερινότητα των πολιτών αλλά και να δίνει ευκαιρίες στο πεδίο της γνώσης και της ψυχαγωγίας. Η συνεργασία με τους πολίτες αλλά και η ενεργοποίησή τους θα είναι ο στόχος και το στοίχημα για μια αποτελεσματική παρέμβαση. Μέλη των ομίλων της μπορούν να εγγραφούν πολίτες που πιστεύουν στις αρχές της και στηρίζουν τις δράσεις της.

Οι δράσεις της Κοινο_Τοπίας με άξονα το Περιβάλλον και τα δικαιώματα του καταναλωτή στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της προστασίας κάθε έμβιας ύπαρξης στον πλανήτη. Οι δράσεις της Κοινο_Τοπίας με άξονα τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, την κοινωνική αλληλεγγύη και τη βελτίωση της παροχής υγείας στοχεύουν στο σεβασμό της αξιοπρέπειας που πρέπει να απολαμβάνουν όλοι οι

²⁵<http://www.koinotopia.gr/>

πολίτες ημεδαποί ή αλλοδαποί σε κάθε περιοχή του κόσμου. Οι δράσεις της Κοινο_Τοπίας με άξονα τα αγαθά του Πολιτισμού και της Πολυπολιτισμικότητας στοχεύουν στην προάσπιση της ταυτότητας και της κουλτούρας όλων των επιμέρους κοινωνικών ομάδων όπως και την προστασία της πολιτιστικής δημιουργίας σε όλες της τις εκφάνσεις.

7.7 Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος Ρίου

Σκοπός της εταιρείας είναι η διαφύλαξη από ανεπίτρεπτες προσβολές από οποιεσδήποτε δραστηριότητες και η πιο πέρα αξιοποίηση του Τοπίου και του Περιβάλλοντος σαν παράγοντες υγείας, άνεσης και ομορφιάς. Ακόμη η αποκατάσταση αλλοιώσεων του περιβαλλοντικού χώρου, η ευαισθητοποίηση της συνείδησης των πολιτών της περιοχής σε θέματα προστασίας τοπίου και περιβάλλοντος καθώς και η καλλιέργεια της πολιτιστικής ιδέας.

7.8 Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος Πατρών

Στόχος της Ελληνικής Εταιρείας²⁶ είναι:

- Να τονώνει το ενδιαφέρον και την πεποίθηση των Ελλήνων για την αξία της πολιτιστικής τους κληρονομιάς (ιστορικής, καλλιτεχνικής και αρχιτεκτονικής) για την σημασία της προστασίας των ελληνικών οικοσυστημάτων και της οικολογικής ισορροπίας του τόπου μας, καθώς και για την αισθητική αξία του τοπίου και του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας.
- Να προβάλλει την ιδέα και τις πρακτικές της βιώσιμης (αειφόρου) ανάπτυξης με την πιο πλατειά έννοια του όρου, στοχεύοντας στην αρμονική συνύπαρξη του ανθρώπου με την φυσική και πολιτιστική του κληρονομιά.
- Να υποστηρίζει τις επεμβάσεις εκείνες που θα βελτιώσουν το περιβάλλον οικισμών και υπαίθρου και που θα αποτρέψουν κάθε είδους καταστροφές, παραποιήσεις και αλλοιώσεις του περιβάλλοντος.
- Να συμβάλλει με κάθε νόμιμο μέσο στην προστασία και την ορθή διαχείριση της φυσικής και της ανθρωπογενούς κληρονομιάς της χώρας μας.

²⁶<http://www.ellinikietairia.gr/>

7.9 «Ερύμανθος»

Η ΜΚΟ «Ερύμανθος»²⁷ ιδρύθηκε στις 7/4/2001 και λειτουργεί ως δίκτυο 30 συλλόγων της ευρύτερης ορεινής περιοχής Ηλείας, Αχαΐας και Αρκαδίας. Πεδίο δράσης του είναι οι Δήμοι Λαμπείας, Φολόης, Λασιώνος, Πηνειάς, Αροανίας, Φαρρών, Τριταίας, Παΐων, Λευκασίου, Κοντοβαζαίνης, Κλείτορος και κοινότητας Καλετζίου.

- ✓ Δραστηριότητές του «Ερύμανθος»
 - Συντονίζει την εθελοντική δραστηριότητα για την προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς στην περιοχή της Πελοποννήσου και ειδικότερα των ποταμών της περιοχής,
 - Αναπτύσσει σημαντική συμβουλευτική δράση στον τομέα οικοτουρισμού – αγροτουρισμού. Στα πλαίσια αυτά έχει πραγματοποιήσει ειδικές εκδόσεις, βιβλία, περιοδικά, ενημερωτικά φυλλάδια κ.τ.λ. και έχει προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες για μια σειρά από έργα, σε ένα μεγάλο αριθμό φορέων. Αναλυτικότερα:
 - Έχει εκπονήσει επιχειρηματικά σχέδια στον τομέα του οικοτουρισμού–αγροτουρισμού, τα οποία έχουν εγκριθεί και υλοποιηθεί στους Δήμους Αροανίας, Λαμπείας, Λασιώνος, Φαρρών και Πηνειάς.

²⁷ http://mko-profil.blogspot.com/2008/03/blog-post_1068.html

- Έχει προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε μικρές επιχειρήσεις εναλλακτικού τουρισμού, συλλόγους (ένωση συλλόγων Κοντοβάζαινας, Πηνείας και Λειβαρτζιου) και άλλες ΜΚΟ, για την ανάπτυξη της δράσης τους και τη συμμετοχή τους σε χρηματοδοτικά προγράμματα.
- Έχει υλοποιήσει το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Οικοτουριστικές Διαδρομές στα Χνάρια των Μύθων του Ηρακλή στην Πελοπόννησο», που χρηματοδοτήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς. Ο φορέας κινητοποίησε ομάδα νέων για την διεξαγωγή έρευνας πεδίου στους τόπους όπου πραγματοποιήθηκαν οι Άθλοι του Ηρακλή, στην περιοχή από Ανατολική έως Δυτική Πελοπόννησο. Σκοπός ήταν η ψηφιοποίηση πρωτογενούς φωτογραφικό υλικό και η αντιστοίχιση των τόπων με τους άθλους, δημιουργώντας έναν οδηγό οικοτουριστικών διαδρομών και προβάλλοντας το τελικό αποτέλεσμα στον τοπικό τύπο και την τοπική κοινωνία.
- Έχει υλοποιήσει το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάδειξη πολιτιστικής και αγροτικής κληρονομιάς και έκθεση αγροτουρισμού στην Αρχαία Ψωφίδα». Αντικείμενο του σχεδίου ήταν η συλλογή αξιόλογων στοιχείων επισκεψιμότητας σε ένα πολύγλωσσο Portal, η βελτίωση υποδομών εκθεσιακών χώρων, η δημιουργία τουριστικού οδηγού, η δημιουργία ντοκιμαντέρ για το Δ. Πηνείας και η διαφημιστική προβολή των αξιοθέατων του Δ. Πηνείας στον τοπικό τύπο. Συλλογή στοιχείων αξιόλογων επισκεψιμότητας σε ένα πολύγλωσσο Portal, βελτίωση υποδομών εκθεσιακών χώρων, δημιουργία τουριστικού οδηγού, δημιουργία ντοκιμαντέρ για το Δ. Πηνείας και τέλος διαφημιστική προβολή των αξιοθέατων του Δ. Πηνείας στον τοπικό τύπο.
- Διοργάνωσε την «3η Έκθεση Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Περιβαλλοντικής Δράσης και Αγροτουρισμού Πελοποννήσου» - (2004), με συγχρηματοδότηση από το Περιφερειακό Ταμείο Δυτικής Ελλάδας και το Υπουργείο Περιβάλλοντος – Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ). Η διοργάνωση του συνεδρίου

περιελάμβανε την προβολή της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της περιοχής, των λαογραφικών της στοιχείων, των αρχαίων πόλεων πέριξ της Ολυμπίας και των τοπικών και βιολογικών προϊόντων.

7.10 «Πολίτες Πάτρας εν δράσει»

Στις 29 Αύγουστου του 2010 ιδρύεται Σωματείο με την επωνυμία «Πολίτες Πάτρας εν δράσει»²⁸ με έδρα την Πάτρα. Για την δραστηριότητα του σωματείου στην Ελλάδα και κυρίως στο εξωτερικό χρησιμοποιούνται και οι μεταφράσεις της επωνυμίας του σε άλλες γλώσσες, όπως π.χ. «Citoyens de Patras en action» στα Γαλλικά. Σκοπός του Σωματείου είναι η ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και δραστηριοποίηση των πολιτών για την προστασία και την διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ειρήνης, για την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και την προαγωγή του πολιτισμού σε όλες του τις μορφές.

Μέλος του Σωματείου μπορεί να είναι κάθε Έλληνας αλλά και αλλοδαπός πολίτης, που σέβεται και επιδιώκει αμερόληπτα τους ίδιους σκοπούς. Μέσα για την εκπλήρωση των σκοπών του Σωματείου είναι η ανάπτυξη κάθε είδους ειρηνικής δραστηριότητας, όπως:

- συνέδρια, σεμινάρια, διαλέξεις, πολιτιστικές, ψυχαγωγικές και

²⁸http://www.politesendrasei.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=357&Itemid=7

καλλιτεχνικές εκδηλώσεις (παραστάσεις, συναυλίες, εκθέσεις, προβολή ταινιών), εκδρομές εκπαιδευτικού-φυσιολατρικού χαρακτήρα καθώς και για την εξυπηρέτηση των σκοπών του Σωματείου και την ενίσχυση των δεσμών των μελών και των υποστηρικτών του.

- έρευνες, μελέτες, δημοσιεύματα, εκδόσεις, εισηγήσεις, αποστολές, παραστάσεις προς άτομα, φορείς, υπηρεσίες, οργανισμούς, κυβερνήσεις, διαβήματα, παροχή βοήθειας και παιδείας, ειρηνικές συγκεντρώσεις, εκστρατείες, καμπάνιες και άλλες παρόμοιες πρωτοβουλίες.
- συνεργασίες και δημιουργία δικτύων με κρατικούς ή ιδιωτικούς, επίσημους ή ανεπίσημους, Ελληνικούς, Ευρωπαϊκούς ή Διεθνείς οργανισμούς, μη κυβερνητικές οργανώσεις, φορείς, ειδικούς και άτομα που δραστηριοποιούνται για τους ίδιους σκοπούς, διαφυλάττοντας την αυτονομία, την ανεξαρτησία και την αμεροληψία του Σωματείου.
- συμμετοχή σε προγράμματα όπως Ευρωπαϊκά, Περιφερειακά κ.α. τα οποία εξυπηρετούν τους σκοπούς του σωματείου.
- αναζήτηση και διάδοση της πληροφορίας, σε σχέση πάντα με τους σκοπούς του Σωματείου.
- συγκρότηση απ' το Διοικητικό Συμβούλιο ή την Γενική Συνέλευση επιτροπών μελέτης, επεξεργασίας και προώθησης θεμάτων που άπτονται των σκοπών του Σωματείου.
- με κάθε πρόσφορο νόμιμο μέσο.

7.11 «Πράσινη» Επιχειρηματικότητα

Το παρόν και το μέλλον θα χαρακτηρίζεται βιώσιμο ανάλογα με τον βαθμό ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στην κάθε οικονομική δραστηριότητα. Η περιβαλλοντική πολιτική δημιουργεί δαπάνες σε ρυπαίνουσες επιχειρήσεις και τις υποχρεώνει, για να ελαχιστοποιήσουν αυτές τις δαπάνες, να καταφύγουν σε καθαρές τεχνολογίες και να εκδηλώσουν έτσι ζήτηση για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της οικο-βιομηχανίας. Η «πράσινη» επιχειρηματικότητα είναι μια αναδυόμενη μορφή οικονομικής δραστηριότητας, που εστιάζεται σε δύο βασικές ανάγκες των σύγχρονων πολιτών και κοινωνιών:

- στην ποιότητα της ζωής,
- στην απαίτηση για τη διατήρηση και την ήπια αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος.

«Πράσινη» επιχειρηματικότητα μπορούν να ασκήσουν φυσικά πρόσωπα με αυτοαπασχόληση, ως ελεύθεροι επαγγελματίες ή με τη δημιουργία μικρών ή μεγάλων επιχειρήσεων. «Πράσινοι» επιχειρηματίες μπορούν δυνητικά να είναι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι Συνεταιρισμοί, τα Ανώτατα Πανεπιστημιακά και Τεχνολογικά Ιδρύματα, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και οι ιδιώτες.

Η βιομηχανία της ανακύκλωσης κατέχει την τέταρτη θέση στον κόσμο ενώ στον τομέα του τουρισμού το μερίδιο του περιβάλλοντος συνεχώς αυξάνει και επίσης ο τομέας του περιβάλλοντος έχει σημαντικό μερίδιο πλέον και στην βιομηχανία και σε όλες τις παραγωγικές δραστηριότητες. Αυτές οι οικονομικές αξίες του περιβάλλοντος υποβαθμίζονται όταν επιδιώκεται με τυχодиωκτικό τρόπο το άμεσο και προσωπικό όφελος σε βραχυχρόνια κλίμακα.

✓ Πού ασκείται η πράσινη επιχειρηματικότητα

- Στις προστατευόμενες περιοχές. Η πράσινη επιχειρηματικότητα είναι ένας προνομιακός και καθοριστικός κλάδος οικονομικής δραστηριότητας για τη βιωσιμότητα των προστατευόμενων περιοχών. Αν και ο πυρήνας της προστατευόμενης περιοχής αποτελεί κατά κανόνα ένα πεδίο αποκλεισμού της επιχειρηματικότητας, ωστόσο το τμήμα της προστατευόμενης περιοχής που τον περιβάλλει είναι αυτό στο οποίο κυρίως θα ασκηθούν οι νέες αυτές επιχειρηματικές δράσεις με τη συγκεκριμένη ποιότητα.
- Σε μη προστατευόμενες περιοχές. Αυτές μπορεί να είναι είτε η ευρύτερη περιοχή που περιβάλλει μια προστατευόμενη περιοχή είτε μια άλλη περιοχή που να μην έχει καμιά σχέση με μια προστατευόμενη. Οι περιοχές αυτές διακρίνονται από μια ζήτηση για μια νέα ποιότητα ζωής που συνδέεται με την προστασία του περιβάλλοντος και της φύσης και γι' αυτό στοχεύει στην ισορροπία ανάμεσα σε αυτήν και τον άνθρωπο.

Οι δραστηριότητες των πράσινων επιχειρήσεων μπορούν να καλύπτουν όλους τους τομείς της οικονομίας :

- Πρωτογενή (βιολογικά προϊόντα, βιοποικιλότητα).
- Δευτερογενή (τροφήμα, χειροτεχνία, ανακύκλωση).
- Τριτογενή (εμπόριο πράσινων προϊόντων).
- Τεταρτογενή (επικοινωνία, προβολή, πιστοποίηση).

Η «πράσινη» οικονομία μπορεί να δημιουργήσει σημαντικά οφέλη τόσο σε κοινωνικό όσο και σε ιδιωτικό επίπεδο και να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη της αειφορίας. Η εμφάνιση, διατήρηση και ανάπτυξη της όμως δεν είναι ούτε αυτονόητη ούτε αυτόματη. Η δημιουργία και διατήρηση «πράσινων» οικονομιών θα πρέπει να αποτελεί ένα βασικό στόχο των σύγχρονων κοινωνιών.

Η εμπειρία του 3ου ΚΠΣ καθώς και ο Σχεδιασμός του ΕΣΠΑ, εξασφαλίζει τη τεχνογνωσία και τους πόρους για την ανάπτυξη αυτού του κλάδου και στη χώρα μας. Μια πλειάδα Προγραμμάτων και ΚΠ υποστήριξε και υποστηρίζει την ανάπτυξη των πράσινων επιχειρήσεων. Όλα σχεδόν τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενσωματώνουν την πράσινη συνιστώσα στα επί μέρους μέτρα και δράσεις τους.

- ✓ Ενδεικτικά προγράμματα χρηματοδότησης πράσινων επιχειρήσεων.
 - Επιχειρησιακό απασχόλησης-κατάρτισης
 - Κατάρτιση ανέργων (περιβάλλον, πολιτισμός)
 - Πράσινη αυτό-απασχόληση
 - Leader Plus
 - Αγροτουρισμός
 - Αξιοποίηση φυσικών πόρων
 - URBAN
 - Προστασία-ανάπλαση αστικών περιοχών
 - EQUAL
 - Ισότητα-Ίσες ευκαιρίες στην απασχόληση
 - Περιβαλλοντικές δράσεις
 - INTEREG IV
 - Διασυνοριακή συνεργασία
 - ΠΕΠ Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

Αμβλυνση περιφερειακών ανισοτήτων

Περιβαλλοντική διάσταση

- ΕΠΑΝ(Ανταγωνιστικότητα) για Υπ. Ανάπτυξης

Ενεργειακή αειφορία

ΑΠΕ, Εξοικονόμηση, Τ/Θ, Φ/Α, βιομάζα, κτίρια

- LIFE+

Φύση

Περιβάλλον

- ΕΤΕΡΠΣ (Εθνικό)

- Επιμέρους προγράμματα ανά Υπουργείο πχ ΕΠΕΑΕΚ του Υπ. Παιδείας

- Προγράμματα προστασίας Περιβάλλοντος και ΠΕ

- Πρόγραμμα Δράσης για τις Περιβαλλοντικές Τεχνολογίες (ΕΤΑΡ)

- Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ)

- Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ)

- Στρατηγικές εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (ΕΚΕ)

- Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)

- Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)

- Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει μεγάλα βήματα στον τομέα της μείωσης ή/και αποκατάστασης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την υπέρμετρη ανάπτυξη, κυρίως λόγω της αντίδρασης των πολιτών. Η πίεση για τη συμπλήρωση της νομοθεσίας και των διαδικασιών όσο αφορά τα περιβαλλοντικά θέματα αναμένεται να ενταθεί τα επόμενα έτη, κυρίως στο τομέα της εφαρμογής της αλλά και της εμπλοκής όλο και περισσότερων πολιτών και φορέων στις διαδικασίες αυτές.

Η περιβαλλοντική νομοθεσία της χώρας, παρά τις όποιες ατέλειες, είναι επαρκής. Αυτό που χρειάζεται είναι η εφαρμογή της πρώτα απ' όλα από την κεντρική διοίκηση με την έννοια της υποστήριξης του σχεδιασμού, της δημιουργίας και της

στελέχωσης του κατάλληλου μηχανισμού στην Α' και Β' Αυτοδιοίκηση, στην εκχώρηση των αρμοδιοτήτων και των πόρων που απαιτούνται για την άσκησή τους.

Η έντονη δραστηριότητα που έχουν αναπτύξει η Α'/θμια, η Β'/θμια και η Γ'/θμια εκπαίδευση του Νομού Αχαΐας αποτελεί σοβαρό υπόστρωμα για την εφαρμογή των παραπάνω. Η συνεργασία Δήμου Πατρέων, ΑΔΕΠ και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης έχει δώσει πολύ σημαντική τεχνογνωσία σε περιβαλλοντικά ζητήματα όπως απορρίμματα, φυσικό περιβάλλον, πράσινο, ενέργεια, νερό κα.

Η προσπάθεια ένταξης όλων των φορέων και οργανισμών που διαχειρίζονται ή ανταλλάσσουν πληροφορίες για τον αστικό χώρο, είναι ένα δύσκολο εγχείρημα, αφού οι εμπλεκόμενοι φορείς πρέπει να συμφωνήσουν στον καθορισμό κοινών προτύπων, στην ανταλλαγή πληροφοριών, στην κατανομή του κόστους ανάπτυξης και λειτουργίας, όπως και στην επίλυση των νομικών προβλημάτων των σχετικών με τα δικαιώματα διάθεσης των πληροφοριών. Παρόλα αυτά οι Τοπικοί Φορείς της Πόλης της Πάτρας βρίσκονται σε καλό δρόμο.

Η βιώσιμη ανάπτυξη δεν μπορεί να γίνει χωρίς την ουσιαστική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων. Κάτι τέτοιο έχει γίνει αντιληπτό από τους φορείς της Πάτρας καθώς πραγματοποιούν συστηματική περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών και καταναλωτών, των παραγωγών και των επιχειρήσεων, οι οποίοι γίνονται συμμετέχοι στην προσπάθεια επίτευξης των στόχων πρόληψης της παραγωγής, ανακύκλωσης και σωστής διαχείρισης των αποβλήτων. Ο πολίτης έχει λόγο και θέση στη γειτονιά του, στη συνοικία του, και στην πόλη του.

Για να κεφαλαιοποιηθεί αποτελεσματικότερα το έργο των προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης θα πρέπει να επικεντρώνουν τα θεματικά τους αντικείμενα όσον το δυνατό περισσότερο στα τοπικά προβλήματα και τις ιδιαιτερότητες της περιοχής που δραστηριοποιούνται.

Τα τελευταία χρόνια με τον ισχύοντα Δημοτικό Κώδικα²⁹ και με τη διοικητική αναδιάρθρωση του προγράμματος «Καλλικράτης» εισάγονται καινοτόμες διατάξεις σχετικά με την ενδυνάμωση του ρόλου των ΟΤΑ στην τοπική διακυβέρνηση.

Παρά αυτά τα θετικά βήματα, φαίνεται ότι απαιτούνται περισσότερα, προκειμένου να μπορέσουν οι ΟΤΑ να έχουν τη δυνατότητα ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού - διαχείρισης και υλοποίησης σε ότι αφορά τη τοπική διακυβέρνηση και ακόμα περισσότερο την υλοποίηση βιώσιμων πολιτικών ανάπτυξης.

Η παρουσία και λειτουργία των ΜΚΟ γενικά έχει θετικά αποτελέσματα και έχει συμβάλλει στη βελτίωση των τοπικών πολιτικών, στην επίλυση προβλημάτων και στη διεύρυνση της έννοιας της δημοκρατικής συμμετοχής.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Διανύοντας τη διεθνή δεκαετία της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2005-2014, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι εκπαιδεύοντας τους αυριανούς πολίτες, τους παρέχονται δεξιότητες, απόψεις, γνώσεις και αξίες για να ζήσουν και να εργαστούν με βιώσιμο τρόπο. Τίποτα δεν μπορεί να κερδηθεί μακροπρόθεσμα χωρίς διαρκή προσπάθεια διαπαιδαγώγησης στην ανεκτικότητα και την αποδοχή του διαφορετικού,

²⁹ <http://www.minenv.gr/anakyklosi/general/general.html>

στην κατανόηση μεταξύ των πολιτισμών, στην ειρήνη μεταξύ των εθνών, στη μείωση της φτώχειας και στην αναδιανομή του πλούτου.

Η λύση των σοβαρών περιβαλλοντικών προβλημάτων είναι ζήτημα βαθιά πολιτικό και δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί ξεχωριστά από τα άλλα προβλήματα των κοινωνιών. Απαιτούνται πολιτικές, μιας πραγματικά βιώσιμης ανάπτυξης, τους καρπούς της οποίας δεν θα απολαμβάνουν οι λίγοι, αλλά όλοι οι λαοί. Αυτό προϋποθέτει συνειδητοποίηση όλων, αναφορικά με τη διατήρηση του φυσικού κεφαλαίου του πλανήτη.

Για όλα αυτά η εκπαίδευση έχει να διαδραματίσει ένα σημαντικό και μετασχηματιστικό ρόλο. Πρέπει να εφοδιάσει τους μαθητές με την απαιτούμενη γνώση και ικανότητα, με σκοπό την κατανόηση, την αντιμετώπιση και την επίλυση των παραπάνω προβλημάτων, ώστε να προκληθεί η βούληση που θα τους οδηγήσει σε δράση και να γίνουν ενεργοί πολίτες του κόσμου για ένα βιώσιμο μέλλον.

Χωρίς την ενημέρωση, με καχεκτικές την ΠΕ και την ευαισθητοποίηση των πολιτών, είναι αδύνατο να δρομολογηθεί αυτό που ονομάστηκε ΑΑ. Η πολιτεία, που έχει και τη κύρια ευθύνη, οφείλει να καταβάλλει σοβαρές προσπάθειες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων την υφή των οποίων όλοι μας γνωρίζουμε. Οι στόχοι βέβαιοι είναι σαφείς και όχι άλλοι από τη προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του οικολογικού και πολιτισμικού αποθέματος της χώρας.

ΠΙΚΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

HE- Ηνωμένα Έθνη

UICN- International Union for Conservation of Nature

UNER- United Nations Environment Programme

EK- Ευρωπαϊκή Κοινότητα

WWF- World Wide Fund

ΕΕ- Ευρωπαϊκή Ένωση

WSSD- World Summit on Sustainable Development

UNESCO- United Nations Educational Scientific and Cultural Organization

ΟΗΕ- Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

DAC- Development Assistance Committee

ΥΠΕΧΩΔΕ- Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων

ΟΟΣΑ- Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

ΝΑ- Νοτιοανατολικά

ΒΑ- Βιώσιμη Ανάπτυξη

LA 21- Local Agenda 21

ΤΑ 21- Τοπική Ατζέντα 21

ΚΕΔΚΕ- Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας

Α/ΒΑ- Αειφόρος/ Βιώσιμη Ανάπτυξη

ΠΕ- Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

PVC- Polyvinyl Chloride

ΚΕΜΕ- Κέντρα Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης

ΥΠΕΠΘ- Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων

ΣΠΠΕ- Σχολικά Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

ΑΔΕΠ- Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Πατρών

ΠΕΔΚΕ- Κέντρο Εναλλακτικής Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

ΧΥΤΑ- Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων

ΜΚΟ- Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

NGOs- Non-Governmental Organisations

ΕΚΠΑΖ- Ελληνικό Κέντρο Περιθάλαψης Άγριων Ζώων και Πουλιών

ΕΚΠΟΙΖΩ- Ένωση Καταναλωτών για την Ποιότητα Ζωής

ΕΠΟ- Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων

ΥUASEC- Ένωση Νέων Φοιτητών και Ερευνητών

ΟΤΑ- Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΝΠΔΔ- Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου

ΔΚΚ- Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας

ΠΔ- Προεδρικό Διάταγμα

ΝΑ- Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση

ΚΕΔΚΕ- Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας

ΤΕΔΚΝΑ- Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Αττικής

ΙΤΑ- Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΠΑ- Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση

ΒΙΟΠΑ- Βιομηχανικό Πάρκο

ΤΕΙ- Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

ΠΕΧΩ- Περιβάλλοντος Χωροταξίας

ΚΑΠΗ- Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων

ΟΛΠΑ- Οργανισμός Λιμένων Πατρών

ΕΚΤ- Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΙΚΑ- Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων

ΔΗΠΕΘΕ- Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο

ΔΕΠΑΠ- Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Πατρών

ΟΝΑΠ- Οργανισμός Νεολαίας και Άθλησης Πατρών

ΚΔΕΠ- Κέντρο Δοκιμών Ερευνών και Προτύπων

ΠΔ- Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση

ΑΕ- Ανώνυμος Εταιρεία

ΔΔΕ- Διεύθυνση Δημοσίων Έργων

ΠΔΕ- Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος

ΔΕΚΕ- Διεύθυνση Ελέγχου Κατασκευής Έργων

ΔΕΣΕ- Διεύθυνση Ελέγχου Συντήρησης Έργων

ΤΥΔΚ- Τεχνικές Υπηρεσίες Δήμων και Κοινοτήτων

ΚΥΑ- Κοινή Υπουργική Απόφαση

ΕΣΕΠΠ- Ειδικό Σώμα Ελεγκτών για τη Προστασία του Περιβάλλοντος

ΓΠΣ- Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο

ΕΠΠΕΡ- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλοντος

ΓΓ- Γενική Γραμματεία

ΡΓ- Ρυμοτομική Γραμμή

ΟΓ- Οικοδομική Γραμμή

ΠΕΠ- Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

ΕΠ ΑΝ- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας

ΑΠΕ- Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

ΕΤΕΡΠΣ- Ειδικό Ταμείο Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων

ΕΠΕΑΕΚ- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση"

ΕΤΑΡ- Environmental Technologies Action Plan

Θέμα: «Η Συμβολή των Τοπικών Φορέων στη Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση της Πόλης της Πάτρας»

ΕΤΑ- Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας

ΧΜΠΑ- Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας

ΕΚΕ- Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

ΕΤΕ- Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

ΕΓΤΑΑ- Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης

ΟΙΚΙΠΑ- Οικολογική Κίνηση Πάτρας

ΦΑΟΣ- Φροντίδα Αγωγή Οργάνωση Συμμετοχή

ΚΕΠΕΚ- Κέντρο Πρόληψης Επαγγελματικού Κινδύνου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Πηγές από Βιβλία

1. ΑΔΕΠ, «Τοπική Ατζέντα 21: Εφαρμογή της Βιώσιμης Ανάπτυξης σε Τοπικό Επίπεδο».

2. Αλεξανδρίδου Δ. Ελίζα, «Δίκαιο Προστασίας του Καταναλωτή: Ελληνικό και Κοινοτικό», Τεύχος II, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 1996.
3. Γρηγορίου Π., Σαμιώτης Γ., Τσάλτας Γ., «Η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη/ Νομική και Θεσμική Διάσταση», Εκδόσεις Παπαζήση, 1993.
4. Διεπιστημονικό Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών Ερευνών (ΔΙΠΕ), «Η βιώσιμη πόλη», Εκδόσεις Στοχαστής 2000.
5. Διεπιστημονικό Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών Ερευνών (ΔΙΠΕ), «Οι δρόμοι της Αειφορίας», Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα 2003.
6. Διεύθυνση Α΄θμιας Εκπ/σης Νομού Αχαΐας, «Περιβαλλοντική Αγωγή», Πάτρα 1999-2000.
7. Διεύθυνση Α΄θμιας Εκπ/σης Νομού Αχαΐας, «Περιβαλλοντική Αγωγή», Πάτρα 2005-2006.
8. Διεύθυνση Α΄θμιας Εκπ/σης Νομού Αχαΐας, «Περιβαλλοντική Αγωγή», Πάτρα 2006-2007.
9. Διεύθυνση Β΄θμιας Εκπ/σης Νομού Αχαΐας, «Τετράδιο Σχολικών Δραστηριοτήτων 2006-2007», Πάτρα 2008.
10. Κοκκώσης- Τσάρτας, «Τουριστικός Τομέας: Ανάπτυξη και Περιβάλλον στον Τουρισμό», Ε.Α.Π., Τόμος Β, Πάτρα 1999.
11. Κουτσουράδης Γ. Αχιλλέας, «Βασική Τουριστική Νομοθεσία», Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2000. Μητούλα Ροίδη, «Βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Αστικού Περιβάλλοντος», Εκδόσεις Σταμούλη, 2007.
12. Μιχαλοπούλου Χαρίκλεια, «Νομοθεσία για το Περιβάλλον», Εκδόσεις ΖΗΤΗ, Θεσσαλονίκη 2004.
13. Παπλής- Κασίμης, «Πρακτικά 1^{ου} Περιβαλλοντικού Συμποσίου Πατρών Διαχείρισης Αστικών Απορριμμάτων και Ανακύκλωσης».
14. Πάτσης Χάρης, «Εγκυκλοπαίδεια 21ος Αιώνας».

Β. Πηγές από INTERNET

1. http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B7_%CE%BA%CF%85%CE%B2%CE%B5%CF%81%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%

BA%CE%AE_%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%AC%CE%BD%CF%89
%CF%83%CE%B7

2. http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF_%CF%84%CE%BF%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82_%CE%B1%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82
3. <http://www.e-patras.gr/portal/web/common/home>
4. <http://www.oikipa.gr/index/>
5. <http://www.koinotopia.gr/>
6. <http://www.fysiolatrikos.gr/>
7. <http://www.agenda21.gr/>
8. http://www.ader.gr/home_help/ (προσπελάστηκε στις 5/3/2011)
9. <http://www.ader.gr/> (προσπελάστηκε στις 5/3/2011)
10. <http://www.ellinikietairia.gr/>
11. <http://eurlex.europa.eu/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004DC0060:EL:NOT>
12. <http://www.anthropos.gr/>
13. http://europa.eu/lisbon_treaty/index_el.htm
14. <http://www.meletes-kps.gr/espa-programme/tropos-xrhmatodotshs/tameiagia-politiki-sunoxh.html>
15. <http://www.meletes-kps.gr/espa-programme/tropos-xrhmatodotshs/xrhmatodotika-ergaleia.html>
16. http://www.dytikiellada.gr/per_perifereia.htm
17. <http://www.kedke.gr/index.asp?a=1&id=18&smenu=154>

18. <http://www.wwf.gr/>
19. http://www.politesendrasei.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=357&Itemid=7
20. <http://www.minenv.gr/anakyklosi/general/general.html>
21. <http://www.minenv.gr/4/41/g4123.html>
22. <http://www.ypeka.gr/>
23. http://mko-profil.blogspot.com/2008/03/blog-post_1068.html
24. http://www.maroussi.gr/appdata/documents/maroussinews/Leaflet_BtoB_webPbyP.pdf
25. <http://www.halandri.gr/frontoffice/portal.asp?cnode=103&cpage=NODE>
26. <http://www.apd-depin.gov.gr/contents.asp?category=25>
27. <http://www.pi-schools.gr/perivalontiki/>